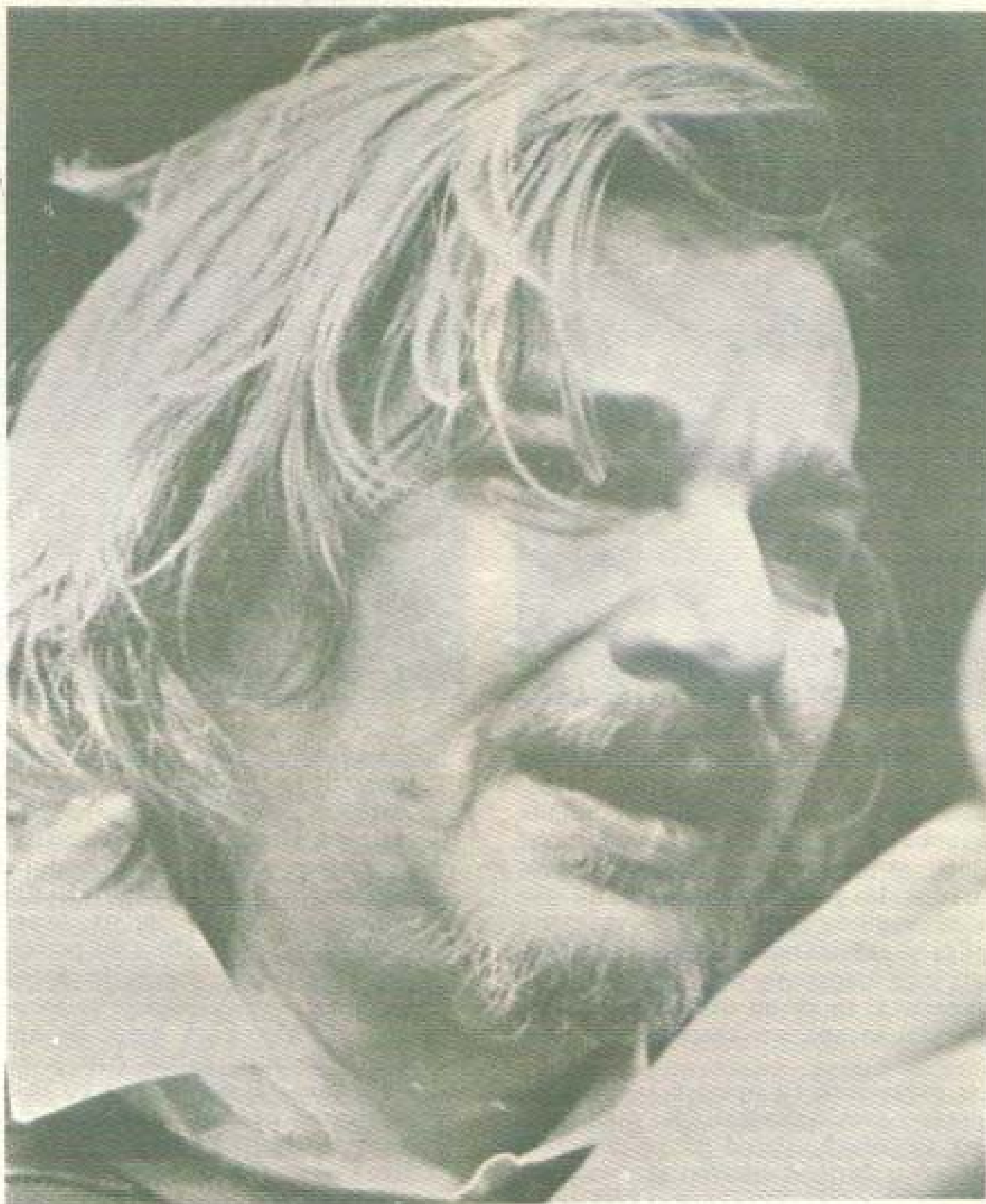

Nichita, omniprezentul

Printre alte virtuţi artistice şi civice care l-au făcut cel mai de seamă poet al anilor noştri, Nichita Stănescu avea, în marea lui poezie, şi pe aceea a transpunerii nedificultoase în alte limbi. Se tot vorbeşte despre specificul mult prea marcat al limbajului poetic la poeţii noştri cardinali: Eminescu şi, mai cu seamă, Arghezi, Barbu (în latura-i balcanică) şi Blaga (în cea de mitologie autohtonă), tradiţionalişti, cu toţii. Idee, dealtfel, falsă. Un bun cunoscător al ambelor limbi poate realiza la zona de sus transpunerea. Poezia lui Nichita Stănescu, însă, rotund românească şi patrie a limbii sale româneşti, are, cum spuneam, darul de a fi transpusă în altă limbă fără prea multă dificultate şi fără cercetări în semantică. Şi nu pentru că ar fi mai puţin autohtonă decît altele. Necuvintele lui sînt cuvinte, nu rareori neaoşe în sensul neexagerat al cuvîntului, elegiile lui sînt ale unui suflet românesc. Dar prin ridicarea în naţionalitate, prin simbolistica lor şi prin magia lirică, toate tălmăcite în sine, la limbajul modern, larg accesibil, verbele, logosul din poezia lui Nichita Stănescu au o putere de circulaţie marcată şi largă. De unde bunele transpuneri în limbi străine şi premiile. E o virtute demnă de invidiat. Nichita a ştiut să treacă peste bariera limbajului pestriţ (neocolindu-l) şi, printr-o dialectică subtilă, să vadă şi faţa văzută şi cea nevăzută a cuvîntului şi

să impună ideile și sentimentele fundamentale ale epocii în contextul românesc și pretutindenea. Personal, dacă aș cunoaște atît de bine o limbă de circulație largă (sau restrînsă) încît să-mi îngădui, ca R. Vulpescu ș.a., să traduc din poezia noastră (eh, nu tocmai atît de lesne ca ei...) aș putea vedea infrastructura și suprastructura unui poem stănescian și le-aș transpune fidel și înfiorat, în limba respectivă, ca pe un mare vapor jumătate scufundat în apă, cu antenele spre univers.

Egal și consecvent cu opera a fost poetul, în periplurile-i prin străinătate. Retras în sine ca o apă subterană, lăsînd să se rostească opera, el nu a bruscat nicăieri și niciodată. Nu a aranjat traduceri reciproce și nici unilaterale — așa cum s-a întîmplat și, bănuiesc, se mai întîmplă. Și-a lăsat poezia să se rostească cu de la sine putere. Nici nu a făcut curte marilor sau măruntelor glorii de peste hotare. Cînd am avut norocul să facem parte din aceeași delegație în Franța, în vizita la Prevert mi-a adus o dedicație pentru „Familia", în cea la Maurois a tăcut reflexiv iar în cea la Eugen Ionescu a demonstrat valorile spectacolelor ionesciene montate în România. Mai mult chiar, la o anume revistă (la ce să mai incităm spiritele!) al cărei director tocmai vizitase România și care director ne cam ciupea, a luat o atitudine românească și comunistă fermă: „nu e așa! La noi, în România se gîndește altfel! Bine și exact!"

Tot acolo, în Franța, mărturisindu-mi eu tristețea față de cei plecați pentru totdeauna din țară, Nichita a ripostat sentimentalismului meu: „Lasă-i, Sandule! Nu e poet acela ce se leapădă de țară!" După cîte îmi aduc aminte, despre astea am mai spus, chiar în „Flacăra", cînd marele Nichita Stănescu trăia. Dar nu contează! Repetarea unor adevăruri e necesară de aici pînă la, să zicem, „Europa liberă", care nu știu ce va îngăima la stingerea din viață a Poetului și ce loc îi va imagina în ierarhia valorică. Acolo ei își au ordinatorul lor aparte, de scandal stătător.

La Struga lucrurile s-au petrecut la fel. Poetul nostru care locuia în patria limbii sale naționale a spus limpede ce avea de spus. Estetic și civic. Fără drept de apel. Discursul său de recepție a fost citit și discutat în camera mea (a noastră) și cu mici rezerve, la protocolul gazdelor, era, exemplar, ceea ce se cerea de spus, în fața poeților din atîtea și atîtea țări. Ce vreau eu să spun este că, în spiritualitatea noastră proprie și a patriei, există un singur și armonios Nichita Stănescu, poetul și omul, în simetrie și osmoză desăvîrșită. Că el a fost el, aici și oriunde, și oricînd — aidoma marilor poeți ai patriei și ai lumii. Că cei ce l-au încolțit, în țară și în străinătate, au fost și sînt (și rămîn) mici prin neputință și invidie. Că opera lui, deja deplin maturizată și personificată, umblă tutelară prin țară și lume. Se rostește și mai are încă timp din belșug să se rostească. Să-i incinte pe cei deschiși la frumos și să-i pună în umbră pe cei ce l-au contestat, răsleț sau programatic.

Noi îi citim opera transfigurați. Acum, la trista-i stingere, în genunchi. Și plîngînd frumos. Ea însă străbate limpede și netulburată țara și lumea. Or, acesta este tocmai destinul superb al marilor opere. Îngust pentru neputincioși, mare pentru cei distinși.

ALEXANDRU ANDRIȚOIU
Fotografii VICTOR RĂDULESCU

Nichita cel mare și viu

A fost o duminică frumoasă. Era 27 martie 1983. Copiii se foiau încă de dimineață bucuroși: știau că seara mergem la cenaclu. Fetele nu vor să li se vadă nerăbdarea, asta li se pare admisibil doar la un elev de clasa a treia ca fratele lor. Eleodor se dă pe lîngă mine „Tati, e bine cum m-am îmbrăcat?" „E foarte bine. Poate cam devreme, mai este mult pînă să plecăm." „Vreau să fiu gata înaintea voastră. Și vreau să te întreb ceva: o să faci tu cronica pentru revistă?" „Nu, o s-o scrie altcineva. Noi mergem numai ca spectatori. Ne căutăm locurile de pe bilete și stăm cuminți împreună." „Bine. Da. Înțeleg. Da' n-ai vrea să faci tu cronica?" „Nu." „Păcat."

La Sala Polivalentă găsim 11 000 de tineri. Copiii sînt încîntați. Abia le găsesc locurile că mă și vede Constantin Dragomir. Zice cu voce catifelată: „Dacă tot ai venit, faci și cronica?" „Nu, bătrîne, sînt cu copiii, poate trebuie să plec mai devreme de final." Tace și pleacă. După cinci minute apare cu o jumătate de zîmbet zbanghiu: „A spus șefu' că faci cronica în seara asta!" Dicția lui, cu pauze între cuvintele pe care parcă le silabisește în gînd, e a doua jumătate a acelui zîmbet. „De unde știe șefu' că sînt aici?" „He, he, ce nu știe șeful?" Și spectacolul începe și tălăzuiește peste sala imensă bucuria cîntecului și a tinereții. La un moment dat, Adrian Păunescu îl cheamă lîngă el pe colegul nostru Victor Niță și vorbește cu el în șoaptă ceva. După ce Victor dispare grăbit, conducătorul cenaclului anunță că spectacolul va conține o surpriză pe care speră s-o poată prezenta în curînd. Aflu că Victor Niță a plecat cu alți colegi să-l aducă pe Nichita Stănescu. În numărul de alaltăieri revista FLACĂRA l-a sărbătorit la 50 de ani. În pauză încă nu se știe sigur dacă va putea veni. Îl ține piciorul. Pare o aberație un picior rupt în calea poeziei. După pauză reizbucnește frenezia muzicii tinere și a cîntecelor patriotice. În spatele scenei se stîrnește o mică vînzoleală: colegii plecați vin cu Nichita pe umeri. Îl aduc sprijinindu-l într-un triumf tăcut care e doar al ochilor biruitori. La poalele scenei spre podium însă, începe deruta. Cum să urce? Pare imposibil. El singur? Nu se poate. Cei care îi sînt cîrje acestui fabulos albatros nu încap pe trepte. Fracțiunile de secundă îi torturează pe toți cei ce au observat deruta celor cu pasărea poeziei pe umeri. Și, deodată, îi văd că înnebunesc: au pornit. Deci, ei vor cădea în gol, pentru că Nichita umple nenorocita asta de scară cu piciorul lui trădător și cu umerii lui care se rușinează că sînt prea lați. Prima treaptă. Ce va urma? A doua! A început să se poată ceea ce părea imposibil. Pe ce calcă umbrele de la subțiorile lui nu se știe. Și ajung sus. Este ora 20,30. I se dă un microfon cu care nu știe ce să facă. Adrian Păunescu anunță surpriza: „Stimați prieteni mai tineri, revista Flacăra a sărbătorit laolaltă cu întreaga presă românească, iar Cenaclul Flacăra va sărbători astăzi un eveniment de importanță covîrșitoare pentru cultura română, pe deschizătorul de drumuri în lirismul românesc de după al doilea război mondial, întîiul clasic al poeziei noastre de după al doilea război mondial, Nichita Stănescu. În ciuda unui accident pe care l-a avut în Munții Vrancei și din cauza căruia a fost imobilizat din luna decembrie, în ciuda interdicției medicale, noi am insistat depășind probabil chiar bunul simț ca poetul Nichita Stănescu să vină la Cenaclul Flacăra să fie sărbătorit. Sînt fericit că a venit. Tînăra generație română îi adresează marelui poet Nichita Stănescu «La mulți ani cu sănătate». Aici tinerimea română cîntă «La mulți ani» pentru poetul Nichita Stănescu. Fac precizarea că sîntem prima instituție care îl sărbătorește pe Nichita Stănescu. Singura instituție care îl sărbătorește se numește tînăra generație română. Nichita Stănescu este cel care a deschis porțile noului lirism românesc și a știut, cu o candoare nesfîrșită, să deschidă drumul nostru, al tuturor."

A.P. recită poezia „Închinare lui Nichita Stănescu" scrisă la Sinaia în 13 februarie 1983 și apărută în revista „Flacăra" nr. 12 din 25 martie 1983.

Conducătorul cenaclului îl invită pe sărbătorit să se adreseze direct miilor de tineri cărora le spune „Nichita Stănescu vă vorbește la 50 de ani."

Nichita Stănescu: „Dragii mei, am venit în rîndul dumneavoastră copleșit de emoție, fiind invitatul personal al tatălui cu cei mai mulți copii din România — Adrian Păunescu. Dacă în antichitatea latină cei mai vestiți comandanți de oști erau omagiați în Senat, noi îi putem spune lui Adrian Păunescu «Primus optimus juventutes». Am să recit două poezii, din care una dedicată amintirii dureroase a morții tatălui meu, care s-a petrecut de puțină vreme încoace și care mi-a produs o profundă îndurerare".

Adrian Păunescu: „Nichita Stănescu, îți mulțumim pentru că ești aici și vom cînta și vom recita pentru dumneata «Oda în metru antic» de Mihai Eminescu."

Într-o incredibilă intimitate cu geniul și cu

În zorii zilei de 13 decembrie 1983, la cîteva luni după ce sărbătorisem abia cinci decenii de la ivirea sa pe lume, Nichita Stănescu, stea de primă mărime în constelația poeziei române contemporane, s-a stins din viață. Ceremonia de doliu a avut loc în ziua de 15 decembrie la sediul Uniunii Scriitorilor. La catafalc a fost depusă o coroană de flori din partea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. Au mai fost depuse coroane de flori din partea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, Uniunii Scriitorilor, a altor organisme și instituții.

Inhumarea a avut loc la Cimitirul Bellu; acolo unde, precum un nimb de nemurire, ecoul ritmat al razelor de Luceafăr veghează liniștea tuturor marilor oameni de spirit ce se odihnesc aici:

„...De-aici înainte
M-or troieni cu drag
Aducerile-aminte."

lumina osului frunții lui Eminescu, fiorul poeziei ia în stăpînire 11 000 de inimi tinere. Urmează momente emoționante de dialog între Nichita și A.P. Cei doi poeți prieteni se îmbrățișează și rămîn ținîndu-se de umeri în fața microfoanelor, așa cum îi vor arăta pozele acestor clipe în ultima lună a acestui an după securea despărțirii. Acum nu simțim decît veșnicia poeziei și poeții par veșnici și ei. Îi vedem plîngînd și îmbrățișîndu-se pe cei doi uriași prieteni, și simțim că am pătruns între filele istoriei literaturii, și ne simțim ochii înrourați de acest noroc greu.

Mihaela Popescu cîntă versuri de Nichita Stănescu, pe o melodie a ei.

Adrian Păunescu: „Aș sublinia cu acest prilej rolul inestimabil pe care l-a avut și pe care îl are Nichita Stănescu în poezia noastră. De aceea îi dedicăm cîntecul «Limba noastră»".

Anca Heroiu cîntă „Limba noastră" pe versuri de Alecu Mateevici.

A.P.: „Îl rugăm să ne citească două dintre poeziile sale cele mai frumoase și cele mai aproape de clasicitate, avînd în vedere că se adresează atîtor mii de ascultători. Aș vrea, înainte ca Nichita Stănescu să ne recite, să primim în tihnă mesajul acestui mare poet. Să ne bucuram că poetul Nichita Stănescu este astăzi alături de noi și să-i urăm, după ce ne va recita, din nou «La mulți ani cu sănătate». Primul clasic al noii noastre poezii este de față la jumătate de veac de existență. Nu este un prilej des, este o favoare că ni se adresează deschizătorul de drumuri în lirismul de azi. Fără Nichita Stănescu, poezia noastră ar fi fost o poezie schiloadă, o poezie urîtă. Nichita Stănescu este cel care a schimbat de-a dreptul poezia și gustul pentru poezie. Să i ne închinăm și să-i urăm să se uite în oglinda celor 50 de ani, s-avem iluzia că are o sută."

Nichita Stănescu: „M-am întîlnit cu Adrian Păunescu cînd eu aveam aproape 30 de ani. Ne-a uimit pe toți atunci cu extraordinara lui energie morală. Astăzi, Adrian Păunescu a creat, cu geniul lui poetic, acest fantastic for de cultură națională pentru tineret care este Cenaclul Flacăra. Am avut prilejul și norocul, cu ocazia trecerii mele prin viață, să întîlnesc mari poeți ai lumii, mari personalități care polarizau în jurul lor mulțimi, de exemplu marele poet rus Evtușenko. Ei făceau dovada forței geniului lor reușind să ridice pe oameni în picioare, însă, spre marea mea mirare, Adrian, deși știe să ridice în picioare o sală cu versurile sale, nu provoacă prin aceasta un fenomen prin care să scoată în evidență doar propria sa personalitate, cum fac ceilalți poeți, ci el creează un fenomen complex, creează personalități în jurul lui, în primul rînd prin propria sa poezie, în al doilea rînd prin revista Flacăra pe care o conduce și care este, după părerea mea, cea mai deschisă revistă. Cenaclul Flacăra este o instituție națională pentru că se face pe tot teritoriul țării. Stilul de personalitate al lui Adrian este unul polivalent, aș zice multilateral dezvoltat. Mulțumindu-vă dumneavoastră pentru călduroasa întîlnire, lui Adrian pentru generozitatea sa nedezmințită față de mine și față de alți colegi, vreau să mai spun că, dacă mă gîndesc bine, dacă Adrian ar fi avut posibilitatea să-l sărbătorească așa la timpul său pe poetul Bacovia tînăr, acela cred că și astăzi ar mai fi trăit." Citește cele două poezii. Sala scandează: „Nichita, Nichita".

Adrian Păunescu: „Aplaudați marea poezie română, bucurați-vă că ea există. Țineți minte că într-o zi de martie a anului 1983, în 27 martie, s-a petrecut sărbătorirea a jumătate de veac de existență a unui mare poet. Mîine vă veți mîndri cu aceasta: ați fost cei ce l-au sărbătorit pe Nichita Stănescu cel viu".

DORIN GHERGHINESCU ■

Omul care vede prin oameni

La numărul de casă 90 din satul Prilog (Țara Oașului) locuiește Neamțu Mihai. Bate cu vîrsta în 60 de ani. Omul acesta este cunoscut ca unul dintre cei mai redutabili tămăduitori cu plante ai bolilor trupului din județele transilvane. În plus are și o calitate excepțională: *vede prin oameni!* Nu e nici o glumă la mijloc. Prin zonă i se spune și „Călugărul", pentru că pe vremuri a aspirat la tagma călugărească, dar superiorii l-au refuzat blînd, dîndu-i să înțeleagă că invaliditatea sa pronunțată — o invaliditate din copilărie — nu cadrează cu tagma călugărească. Întrebîndu-l de unde are atîta știință despre plantele din flora spontană și cultivată, îmi spune că în familia lui din Prilog, ceaiurile cu plante erau la mare cinste. Își aduce aminte de un joc din copilărie, „De-a îngerul și dracul", joc în urma căruia trebuia să „detectezi" despre ce plantă anume era vorba și s-o descrii. Era as la acest joc. Însă de la joaca nevinovată de copii, la cultul pentru ceaiurile din plante din familie și pînă la travaliul acesta de peste 40 de ani pus în slujba vindecării bolilor cu ceaiuri din plante a fost o cale lungă.

După un travaliu de peste 40 de ani, omul acesta vindecă 7—8 boli grave cu ceaiuri din plante, printre care bolile de piele (inclusiv psoriazisul), hemoragiile interne, boli ale stomacului și ale tubului digestiv, precum și boli de ficat (multe cazuri de ciroză avansată), iar dacă bolnavul este adus în primele faze ale bolii pretinde că ar vindeca și cancerul.

Vreau să fim bine înțeleși. N-am alergat niciodată după minuni care țin mai puțin de trei zile. Revin pentru a treia oară la Prilog, la Neamțu Mihai. Am fost însoțit de cîțiva oameni. În fața mea au fost „testați" cîțiva oameni. Exactitatea observațiilor te impresionează. Am avut bunul simț ca toate aceste observații și afirmațiile lui Neamțu Mihai, pe parcursul a trei întîlniri, să le supun atenției cîtorva medici. Incredibilă și paradoxală este această putere de a „vedea" prin oameni. După un consult de 3—5—7 minute detectează cu o precizie uluitoare orice boală. Cum spun medicii cu care am stat de vorbă, are un *simț clinic ieșit din comun*. După ochi, după fizionomie, după mers, după respirație și după tuse descoperă, în răstimp scurt, boli din organism, pe care tu însuți te prefăceai că nu le știi ori că le-ai uitat! Neîncrezător din fire, am supus controlului acestui „magician" 7 subiecți diferiți. În fața evidenței, absolut nici unul nu a avut ce cîrti. M-am supus eu însumi acestui examen riguros și, deși vociferam că sînt sănătos tun, mi-a spus pe loc că nesomnul și o anume oboseală sensibilizează anumite zone ale corpului, pe care le-a și numit. Adevărat că anamneza și examenul clinic s-au cam neglijat în vremea din urmă. Medicii mai vîrstnici pun adesea urechea și depistează, fără stetoscop, afecțiuni interne ale corpului uman. Într-un astfel de plan înalt trebuia situat și Neamțu Mihai.

Am spus că ne vom mai întîlni cu judecata sa dreaptă și adesea tăioasă. Cînd l-am înștiințat că la oboseală văd mai slab cu ochelarii care pînă mai ieri îmi erau buni, îmi replică: „Noi vedem din rinichi!". Apoi se justifică. Peste 40 la sută din compoziția ochiului o formează lichidul apos. Legătura fiziologică dintre rinichi și ochi se justifică prin „căile apei". Pentru a trata ochii, vindecă mai întîi rinichii afectați. „Căderea părului este legată de pereții stomacului". Stau uimit. Mai adaug imediat: „Multe dintre ceaiurile mele le dau pentru vindecarea tubului digestiv și a afecțiunilor din zona stomacului și ficatului". Apoi se justifică din nou: în duoden se varsă secreții ale ficatului, ale vezicii biliare și ale pancreasului. Neamțu Mihai știe de toate astea și încă ceva pe deasupra. Omul ascultă mișcarea intestinelor, vibrarea plămînilor și știe precis că o cauză a unei boli se leagă ori derivă din alta. Caută cauza care a generat boala, o localizează și o vindecă (boala).

Uluitor cum recunoaște bolile după fizionomia omului. Îmi explică bonom și calm. Spre pildă, pe nas „citește" o boală activă a stomacului. Pomeții îi vorbesc despre ficat. Partea stîngă a obrazului și pometele stîng îi spun cîte ceva despre inimă. Partea din mijloc a obrajilor îl încunoștințează despre starea plămînilor pacientului. Buzele însele vorbesc despre reumatismul din corp și despre inimă mai vorbesc. În jurul gurii se disting boli ale tubului digestiv. Petele albe denotă „sărăcia sîngelui" (deci, absența globulelor roșii). Petele vinețîi trădează un reumatism cronic ș.a. Dar nu ajută numai asta. Cu o ureche extraordinar de fină depistează care anume este o tuse virotică față de una cardiacă. Puterea tămăduitoare a plantelor sale l-a făcut pe acest om să fie cunoscut prin părțile locului.

Un bun specialist în cele anatomice ale corpului, care ne însoțea, refuză cu încăpățînare să recunoască cinstit că are vreo boală. Asistăm la examen. Numai ochi și urechi. Unchiul Mihai merge ceva mai departe și-i spune, pe dată, că a avut tuberculoză la plămîni, iar acum are un focar localizat în plămînul stîng!? Omul se așază, ca trăsnit, pe scaun. Așa este. Examenul röntgen a confirmat acest aspect. Am rugat să insiste asupra bolilor pielii. Prin regim și ceaiuri creează noi celule și noi țesuturi sub pojghița de piele bolnavă. Abia după aceea tratează boala pielii în condiții speciale. O recuzită senzațională. Rămîn uimit de ce dă într-un caz ceaiuri pentru intestine în scopul vinde-

cării unei boli de piele. Abia un medic de la spitalul bucureștean „Colțea" mă lămurește că multe dintre parazitozele intestinale dau alergii și chiar se exteriorizează pe piele.

Vindecă cu ceaiuri din plante, iar nu cu altceva. Am în fața ochilor cîteva caiete cu adnotări ale pacienților. O boală mai gravă ca alta vindecate de badea Mihai. Sînt și cîteva cazuri de cancer. Nume și adrese. Deocamdată nu mă pronunț, pentru că nu am avut în posesie examenul histo-patologic al pacienților vindecați de cancer de către Neamțu Mihai. După spusele sale, ceaiul împotriva cancerului este compus din 75 de plante. Tratamentul durează circa 1 an.

Neamțu Mihai se plînge că, bolnav fiind, în ultimii doi ani nu are culese toate plantele de care ar avea mare nevoie. În anii trecuți se ducea cu elevii la strîns de plante. Noi mai spunem că e mare păcat să nu învățăm ceea ce a tezaurizat experiența unor asemenea oameni. Să învățăm acum cînd medicina și farmacia modernă își întorc cu interes fața spre tainele medicinei tradiționale.

DORIN SĂLĂJAN

PROPUNEREA UNUI PROFESOR

O nouă unitate sintactică?

sau cum poate cînta — mai nou — o pasăre pe portativele limbii române

Numele profesorului Gh. Bosianu nu este necunoscut cititorilor noștri. Nepot al lui Elie Bosianu (cel care, în 1861, publica primul tratat de stenografie din România și care introducea, pe vremea lui Cuza, pentru prima oară stenografia în parlamentul Țării Românești), Gh. Bosianu este autorul unor metode moderne, cu valoare de premiere ale domeniului, în materie de scriere și de dactilografiere rapidă, expuse în cărți care au dispărut din vitrinele librăriilor în chiar clipa ivirii lor: „Curs de stenografie", apărut sub egida Academiei „Ștefan Gheorghiu", și „Metodă de dactilografiere" (în colaborare cu Viorel Brezeanu, Editura științifică și enciclopedică). Cochetînd și cu alte domenii (una din lucrările d-sale, intitulată „Fundamentarea științifică a contabilității", formulează un principiu nou, original al disciplinei, grație căruia, afirmă profesorul, aceasta poate fi învățată în doar 10 lecții), în buna tradiție a cărturarilor iluminiști, din stirpea cărora se revendică, Gh. Bosianu rămîne, peste toate, un pasionat al limbii române, căreia i s-a consacrat de o viață cu pasiune de erudit. Metoda de stenografiere rapidă ce-i poartă numele, bazată pe simplificarea alfabetului latin, pe reducerea semnelor acestuia la ultima lor expresie grafică, e o consecință a aceleiași pasiuni. Vizitîndu-l, de curînd, în ermitajul de cărți și colecții care al locuinței d-sale, aflătoare deasupra cinematografului „Luceafărul" din București, l-am găsit încheind o nouă și incitantă cercetare, avînd ca obiect o inedită clasificare a unităților gramaticale ale limbii române. Practic, profesorul Bosianu propune — spre ușurarea studiului sintaxei — o nouă unitate sintactică, cerută — afirmă domnia-sa — de însăși logica intrinsecă a gramaticii. L-am rugat pe distinsul interlocutor să-și expună pe scurt, pentru cititorii noștri — specialiști sau numai interesați de chestiunile gramaticii —, teoria. Îi dăm cuvîntul. (I. Purcaru).

Studiul tradițional al sintaxei, avînd o terminologie săracă, dă loc la confuzii. Astfel, cînd același cuvînt este și determinant și determinabil (determinant în raport cu un termen supraordonat lui și determinabil în raport cu un termen subordonat), el primește, în raport cu termenul subordonat lui, o denumire determinantă, în loc de una determinabilă, ceea ce este absurd; de exemplu: **pasărea cîntă frumos, cîntă** față de **subiectul pasărea** este **predicat**, iar față de **complementul frumos** este **tot predicat.**

De aceea aș considera necesar să se introducă **o nouă unitate sintactică determinabilă,** aceea de **subiect secund.** Astfel, în același exemplu de mai sus: **pasărea cîntă frumos, cîntă** este **predicat față de subiectul prim pasărea** și **subiect secund** față de **complementul frumos.**

Așadar, orice enunț este constituit din două principii contrare: un principiu **determinabil** și altul **determinant,** ambele principii aflîndu-se într-un raport dialectic de atribuire (de subordonare).

Principiul determinabil se numește **subiect prim** sau **subiect secund,** fiindcă **primește** pe cel determinant, iar principiul determinant se numește **atribut, predicat** sau **complement,** fiindcă **este dat (atribuit)** celui determinabil. Principiul determinabil este deci subiectul celui determinant, iar principiul determinant, este atributul, predicatul sau complementul celui determinabil.

Subiectul secund este de două feluri: **substantival,** cînd este alcătuit dintr-un **substantiv,** și **modal,** cînd este alcătuit dintr-un **verb, adjectiv** sau **adverb.**

Predicatul se atribuie, cu înțeles temporal, subiectului propriu-zis; de exemplu: **pasărea cîntă** și **pasărea este cîntătoare: cîntă,** din primul raport de atribuire, și **este cîntătoare,** din cel de-al doilea raport, sînt **predicate,** fiindcă atribuie **subiectului prim pasărea** modul de a cînta, **la timpul prezent.**

Atributul se atribuie, fără înțeles temporal, subiectului prim sau subiectului secund substantival; de exemplu: **pasărea din colivia mică: din colivia** este **atribut,** fiindcă se atribuie **subiectului prim pasărea,** fără înțeles temporal, iar **mică** este de asemenea **atribut,** fiindcă se atribuie **subiectului secund substantival din colivia.**

Complementul se atribuie subiectului secund modal; de exemplu: **pasărea cîntă frumos, frumos** este **complement,** fiindcă se atribuie **subiectului secund modal cîntă.**

Prof. GH. BOSIANU

CAZUL STRÖMBERG

La 26 aprilie 1983 doi reporteri ai revistei Flacăra au plecat spre Berna și Stockholm, într-o misiune pe cît de urgentă, pe atît de delicată: investigarea „cazului Strömberg", despre care cititorii noștri desigur că își aduc aminte. Pe scurt, ca să rezumăm, suedezul Glenn Strömberg apăruse aproape peste noapte în echipa portugheză Benfica Lisabona, învingătoare norocoasă în semifinala Cupei U.E.F.A. disputată cu Universitatea Craiova. După 0—0 la Lisabona și 1—1 la Craiova, Universitatea părăsea cu fruntea sus competiția, fiind eliminată de chiar viitoarea cîștigătoare și numai datorită unei clauze regulamentare, cea a golului marcat în deplasare. Asta însă, este o cu totul altă poveste. Ce era însă cu Strömberg — avea el, ori nu drept de joc la acest meci (disputat la 20 aprilie), meci în care dealtfel fusese cel mai bun de pe teren?! Iată așadar punctul de plecare al investigațiilor celor doi reporteri. Ce s-a întîmplat la Stockholm — partea cea mai interesantă a anchetei, fără îndoială — veți afla în continuare.

*

Miercuri spre seară, de acum în 27, am ajuns la Stockholm. Echipa Suediei susținea în aceeași zi un meci amical cu Olanda, la Utrecht, pregătindu-se pentru Campionatul european. Spre marea noastră surpriză aveam să aflăm că jucătorii suedezi cîștigaseră meciul cu 4—1, anunțînd o excelentă „campanie de vară", care avea să cuprindă mai apoi victorii împotriva Italiei și Cehoslovaciei, un meci egal, 3—3 cu Brazilia și doar o înfrîngere, cea cu... echipa națională a României! Ovidiu Ioanițoaia și Andrei Rădulescu (pe atunci președintele federației noastre de fotbal) ajunseseră mai repede la Berna, fuseseră primiți de însuși secretarul general Hans Bangerter, al doilea om din conducerea forului european de fotbal, dar nu le rămăsese decît să ne transmită un mesaj, prin intermediul celor două ambasade: **e nevoie de probe!** Aceste probe, solicitate la sediul U.E.F.A. pentru susținerea contestației, nu puteau fi căutate decît în două locuri din Europa: la Lisabona, în birourile clubului Benfica (de unde nu s-ar fi obținut niciodată!) și la Stockholm, la sediul federației suedeze. Speranța, așadar, cîtă mai era ea, rămînea în noi.

GT SPORTEN

MILJONKONTRAKT

Bättre födelsedagspresent kunde Strömberg inte fått

Mergem a doua zi de dimineață să cercetăm colecțiile principalelor ziare suedeze. Prin telefon, fixasem deja o întîlnire la federația suedeză, dar ea avea să aibă loc abia după prînz. Acum răsfoim de zor prin „Göteborgs-Posten", „GT", „Expressen", „Stockholms Tidningen", „Svenska Dagbladet" și „Dagens Nyeter", pe care funcționarii Bibliotecii municipale din Stockholm ni le-au pus cu amabilitate la dispoziție. Notez cu febrilitate tot ce ne traduce Nicolae Anton. În fine, în „GT"-ul din 8 ianuarie (ziar care apare la Göteborg) găsim ceea ce ne interesa: „**Un contract de milioane!**" Aflăm că, la 7 ianuarie, „**în fața blițurilor aparatelor de fotografiat, Glenn Strömberg semnează contractul de jucător profesionist, la unul dintre cele mai puternice cluburi din Europa**". „**Este momentul,** spune ziarul, **pe care steaua alb-albaștrilor** (culorile echipei I.F.K. Göteborg — n.n.) **îl așteaptă de cînd era copil**". Mai departe: „**Un cadou mai frumos pentru ziua sa de naștere** (cu două zile înainte împlinise 23 de ani — n.n.), **Strömberg nu putea să primească! Este vorba de contractul cu Benfica, pe doi ani și jumătate, contract care-i aduce milioane! Influentul președinte Fernando Martinez se arată satisfăcut** (într-adevăr, se vede din fotografie! — n.n.) **de semnătura lui Strömberg. După 6 ore de discuții și numeroase întreruperi, „părțile" au căzut de acord.**" Suma totală a contractului, evident, nu e menționată nicăieri. În schimb, aflăm că un club minuscul, „Lerkil", numit clubul-mamă (de unde Glenn a fost luat la I.F.K.) va primi... 20 la sută din cît a oferit Benfica! La 23 martie urmează să aibă loc un meci amical, în care I.F.K. și Benfica își vor împărți în mod egal încasările. Președintele clubului

din Göteborg declară: **„Am pierdut un jucător bun, dar sîntem mulțumiți de clauzele contractului!“** În fine, în ce-l privește pe Strömberg, el primește o sumă de peste un milion de coroane suedeze, un salariu lunar și prime de meci, evident în caz de victorii. Ceea ce ne pune pe gînduri este însă data semnării acestui contract: 7 ianuarie! Pentru ca Strömberg să poată juca în semifinalele Cupei U.E.F.A. (la 20 aprilie, la Craiova, în speță), el trebuia transferat de la I.F.K. la Benfica **cel mai tîrziu pînă la 15 ianuarie** al aceluiași an. Însă semnarea contractului dintre cele două cluburi nu însemna, automat, primirea dreptului de joc pentru Benfica. Arunc repede o privire în Statutul F.I.F.A., care precizează clar la capitolul VIII, articolul 12 că: **„NICI O ASOCIAȚIE NAȚIONALĂ NU POATE CALIFICA UN JUCĂTOR DINTR-O ALTĂ ȚARĂ, FĂRĂ A FI ÎN POSESIA CERTIFICATULUI DE TRANSFER“.** Acest certificat nu poate fi eliberat decît de federația-mamă, în cazul de față federația suedeză de fotbal. Sigur, între 7 și 15 ianuarie, federația respectivă ar fi avut suficient timp pentru eliberarea actului necesar calificării lui Glenn Strömberg pentru clubul Benfica. Dar a făcut-o? Nu aveam șanse mari să aflăm, însă merită să încercăm.

La ora 14 fix ajungem la stadionul Rasunda (acolo unde, în iunie, echipa noastră națională avea să învingă cu 1—0), sub tribunele căruia se află sediul federației suedeze. Punctualitatea impune! Apăsăm pe un buton și constatăm că ușa se deschide automat (există televiziune în circuit închis? — nu m-ar mira!). Urcăm cîteva scări și ne trezim în fața unei alte uși automate. Printr-un ghișeu de sticlă o fată ne întreabă cine sîntem și ce dorim. „Avem o întîlnire fixată“, îi răspunde în suedeză Nicolae Anton. Apasă un alt buton și ușa se deschide. Mă gîndesc o clipă la federația noastră, pe culoarele căreia mișună în fiecare zi sute de oameni, la ușile care stau mai mult deschise decît închise, vînturate permanent de tot felul de **delegați**.

Sîntem poftiți într-un birou, de pe pereții căruia ne privesc foștii președinți ai federației, încadrați în rame aurite. Într-un colț clipesc cîteva butoane roșii, semnalizînd curios, de parcă ar transmite mesaje de neînțeles pentru noi, simplii pămînteni căzuți pe o planetă necunoscută. (Aveam mai tîrziu să aflăm că sînt, într-adevăr, semnale care anunță prin toate birourile care **anume persoană** din federație este chemată la telefon! Nu mai iese nimeni, deci, pe culoar, să țipe: Georgescuuuu..., la telefon!) E multă ordine și liniște, o federație cu adevărat computerizată, cu zeci de birouri pe două etaje și circa 50 de funcționari permanenți. Ce organizare! Stăm de vorbă cu Willy Larsson, secretarul de presă al federației, și Axel Vigren, trezorierul ei. Sînt puțin surprinși, dar protocolari. Ne servesc cu cafea și biscuiți. Schimbăm fanioane și insigne, vorbim în engleză despre cele două echipe naționale care se vor înfrunta nu peste multă vreme. Larsson ne privește pe deasupra ramei curioșilor săi ochelari, parcă ar avea doar o jumătate de lentilă la fiecare ochi, o ramă de contabil. Discuția începe să treneze. Mă hotărăsc să atac frontal: „Vor fi jucători „străini“, adică suedezi dar care activează peste hotare, în meciul cu echipa României?“ Da, probabil. E vorba de Pryst, un tînăr de 23 de ani care joacă în Scoția, la Glasgow Rangers, și de Strömberg. „Cum a jucat Strömberg la Utrecht?“ Bine, foarte bine (nu-i adevărat, ziarele au scris altceva!). „Dar cînd a plecat el de la Göteborg?“ Tac amîndoi. Lui Larsson îi cad ochelarii și mai jos, pe vîrful nasului. Nu-și amintesc, zic. Iese Larsson, lipsește cam zece minute și cînd revine ne spune că nu poate găsi hîrtia căutată. De fapt, nu e acolo omul însărcinat să păstreze asemenea hîrtii. „El lucrează numai cu jumătate de normă!“, întărește Vigren... Curios: la atîta ordine și disciplină, să nu găsești o hîrtie! Și nu cred că Larsson nu știa că „omul“ nu-i acolo, iar dacă abia atunci a aflat, o fi avut nevoie de zece minute ca să-l caute?! În fine, amînăm pe a doua zi. Am fi vrut să mergem și la Göteborg, dar rămînem la Stockholm. În mod sigur cei doi vor cere între timp aprobare, vor informa, vor ține poate chiar o ședință! Dar n-avem de ales, trebuie să vedem data eliberării certificatului de transfer.

SVENSKA FOTBOLLFÖRBUNDET

1983-03-11

Certificate of Transfer for Player Glenn Strömberg

Dear Sirs,

In connection with this transfer some technical problems led to a mistake at our office and the certificate was issued not before the 20th of January, 1983, instead of January 15th.

We hope that you will accept our apology for the mistake and will regard the issue of the certificate as at January 15th, 1983.

This obviously means, which is of significant importance, that Strömberg is free to play for Benfica in the UEFA competitions 1983, except the first leg on the 2nd of March according to disciplinary sanctions by UEFA.

Yours sincerely,
SVENSKA FOTBOLLFÖRBUNDET

General Secretary

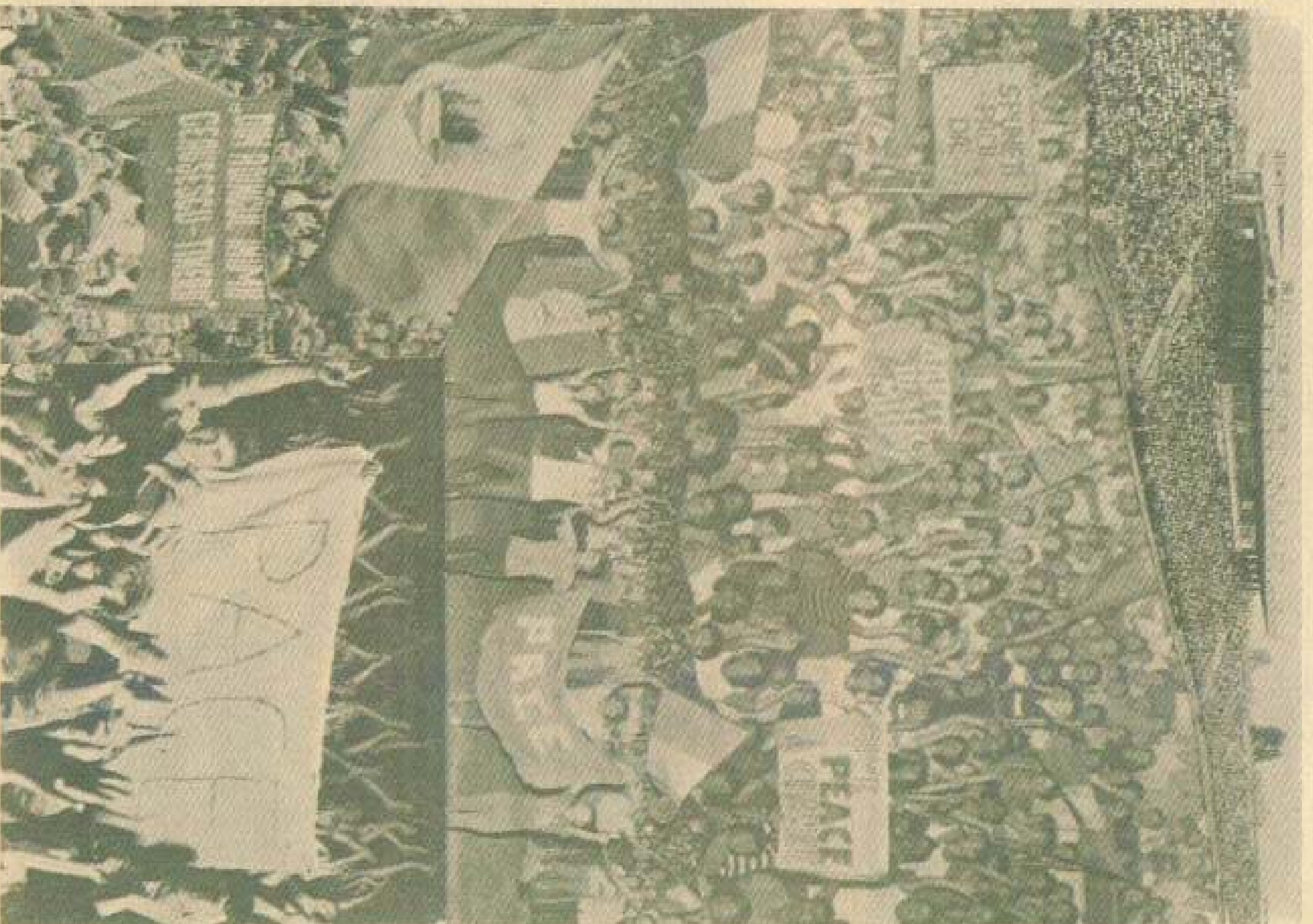
c.c.
UEFA
Sport Lisboa e Benfica
Federacao Portuguesa de Futebol

Iată fotocopia scrisorii... de scuze a federației suedeze către U.E.F.A. O simplă greșeală ? !

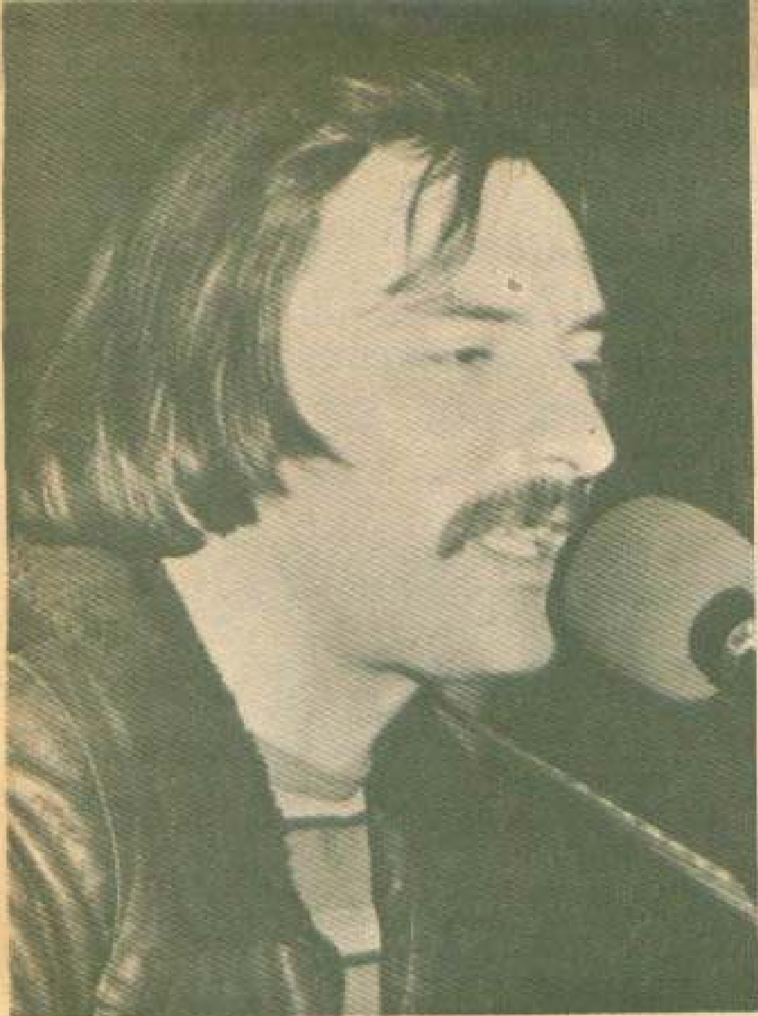
A doua zi, telefonăm la ora 9. Ne va primi numai Larsson, la 10. Nu în biroul protocolar, cu președinți în rame, ci în cel personal, mai mic, fără cafea, fără biscuiți. Rece, dar puțin mai amabil! E probabil mai sigur de el acum. Caută printre hîrtiile

(Continuare în pag. 100)

UN AN DE EXCEPȚIE AL CENACLULUI FLACĂRA

„Cît flamura roș, galbenă, albastră
Ne este prag și steag și ideal
Veniți, Români, veniți la Mecca noastră,
Veniți, la Alba Iulia-n Ardeal"

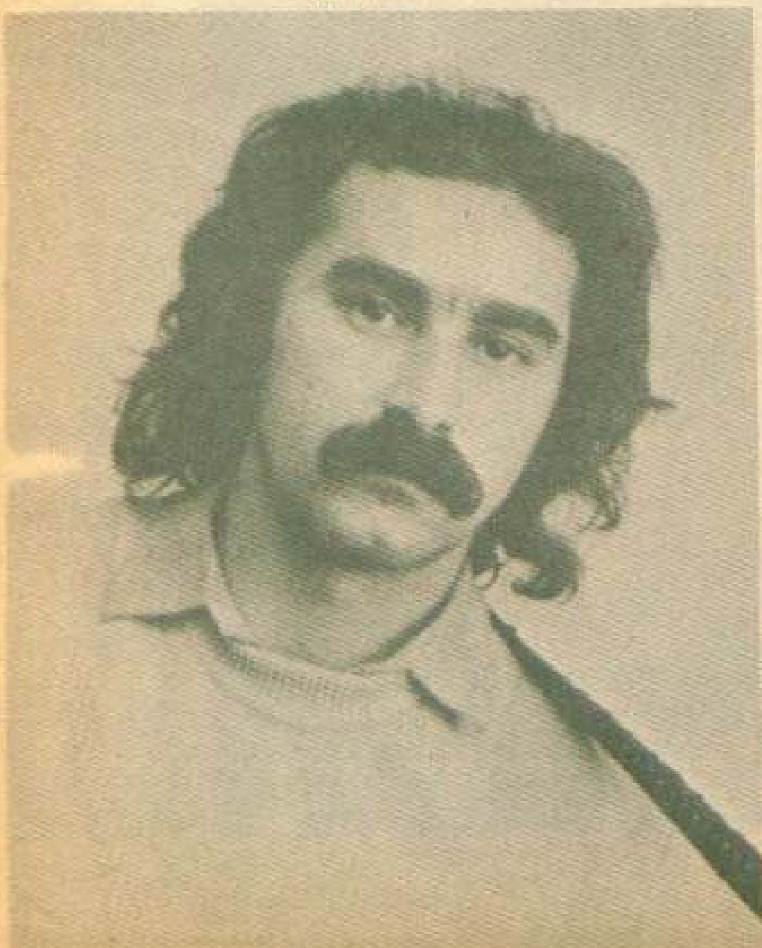

Vasile Șeicaru

Adam Erzsebet

Vali Șerban

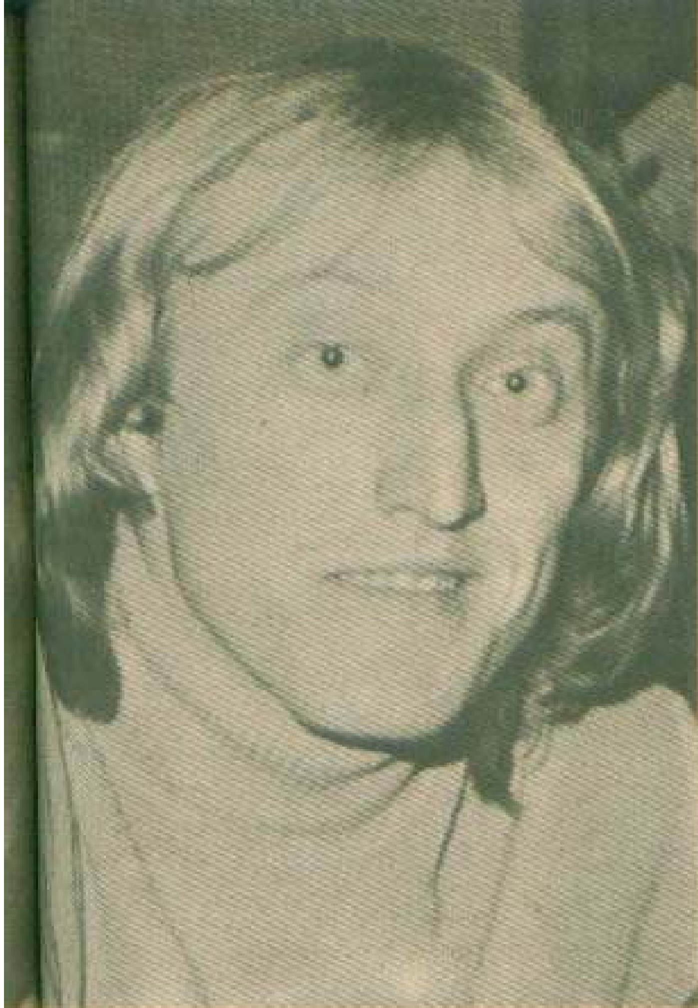
Eugen Baboi

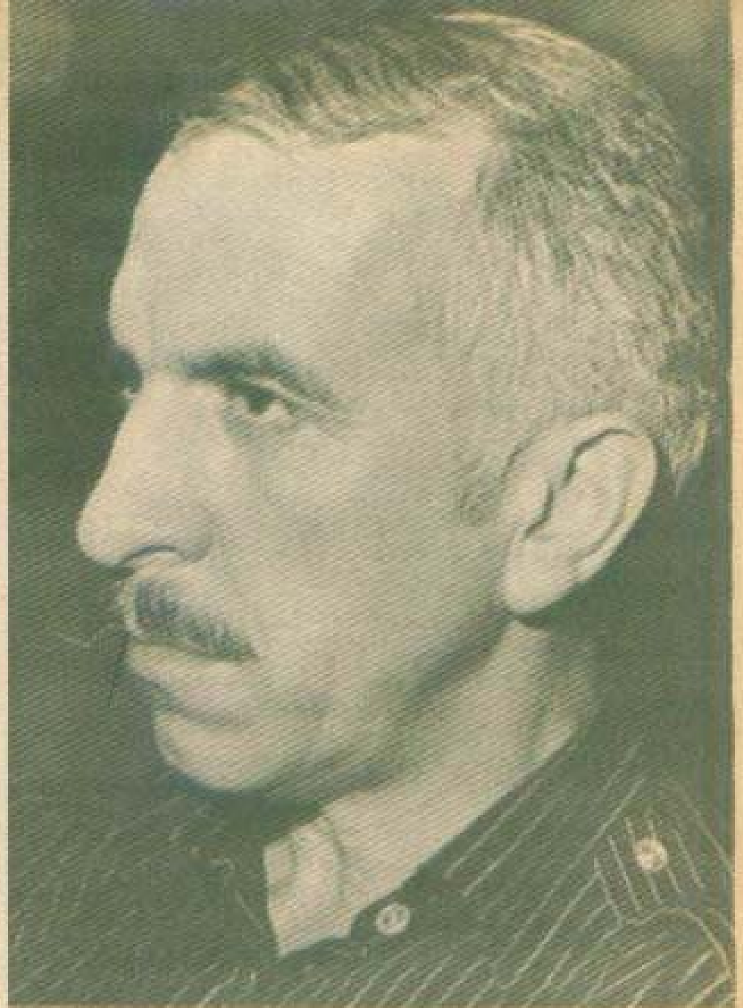
GRUPUL FOLK POESIS

Marius Bațiu

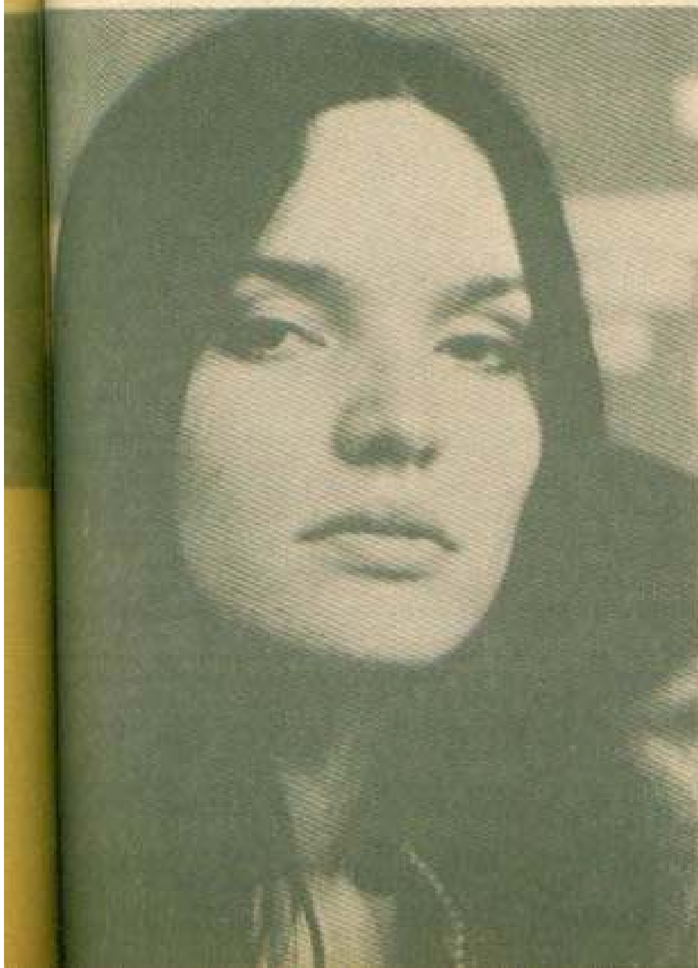

Ştefan Hruşcă

Mihail Stan

Mihaela Popescu

Ilie Stepan

Dietreich Krauser

Grigore Bujor Hariga

Vasile Dolga

GRUPUL ROCK PRO MUSICA

Gil Ioniță

Magdalena Finna

Grupul folk Pe

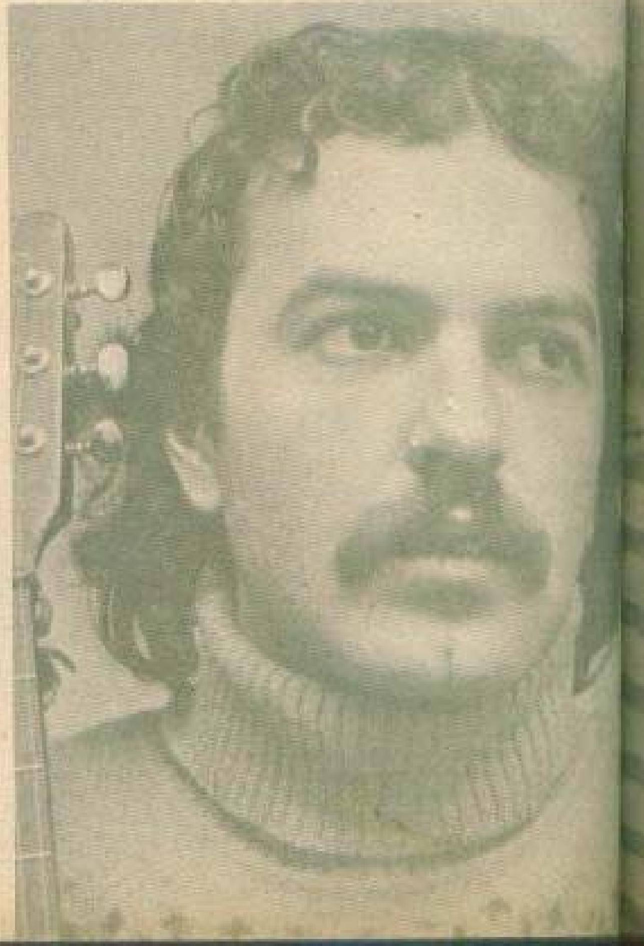
Tatiana Filipoiu

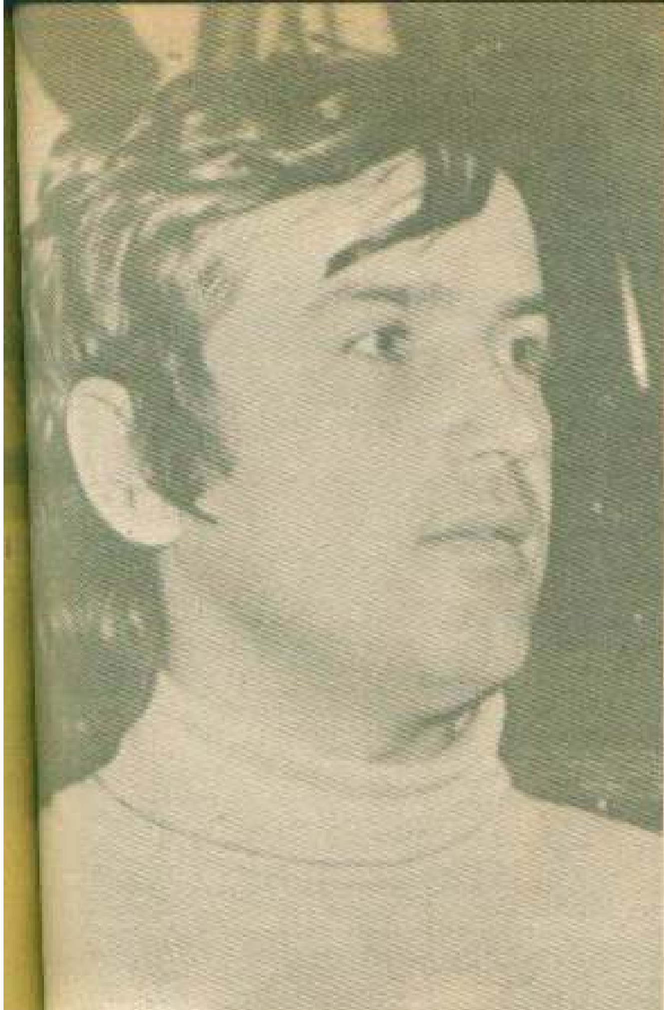

Costas Caracostas

Ducu Bertzi

Valeriu Penișoară

Andrei Păunescu

Dana Guțu

Ioana Păunescu

Radu Popescu

Grupul rock Totuși

Carmen Antal

Májay Győző

GRUPUL ROCK FLAPO
Alexandru Zărnescu
Ionuț Văduva
Jerry Schwartz
Romeo Beianu

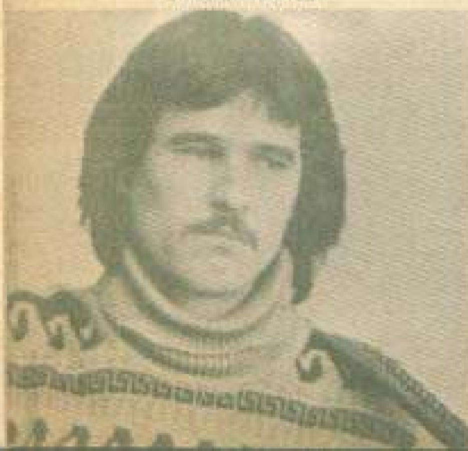

Constantin Dragomir

Dinu Olărașu

Cristian Buică

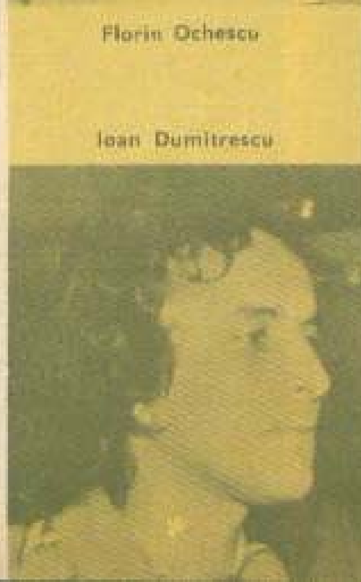

GRUPUL ROCK IRIS

Florin Ochescu

Ioan Dumitrescu

Cristian Minculescu

Ion Olteanu

Marti Popescu

De la stinga la dreapta: Doru Ghiaja, Arpad Domokoș, Maria Amariei, Ion Zubașcu, Anca Heroiu, Ovidiu Haidu, Aura Sipică, Emilian Onciu, Octavian Bud, Fabry Aladar, Ildiko Szabo, Valentin Gerea, Nicolae Cenan, Ion Chiriac, Gelu Chiriac, Mirela Atudorei, Rauț Cârstea, Sanda Lăcătușu și grupul satiric Mesaj: Richard Ștefan, Lucian Popescu, Dan Coveianu, Șerban Chiosan.

Fotografii de ELENA GHERA și VICTOR RADULESCU

Un an de excepție al Cenaclului Flacăra

• Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar a împlinit toamna aceasta zece ani de activitate. Un deceniu în care s-a afirmat ca o formă vie și sugestivă a libertății de spirit și acțiune a oamenilor. Un deceniu în care a militat cu mijloacele artei pentru nobilele idei care au înrîurit epoca în care trăim și care și-au găsit în manifestările sale o tulburătoare expresie. • Toți acești ani în care Cenaclul Flacăra a dorit și a reușit să dezvolte în conștiințele tinere sentimentele profunde ale atașamentului față de politica partidului nostru în consens cu importanța directivelor Congresului al IX-lea, al celorlalte documente de însemnătate ale acestor ani, cultivînd spiritul revoluționar, iubirea de țară, respectul valorilor, sentimentul istoriei și încrederea în viitor au demonstrat convingător largile disponibilități ale acestei generații. • Manifestările ultimilor ani și cu precădere ale acestui generos 1983, în care am sărbătorit 65 de ani de la împlinirea idealului de veacuri al acestui popor prin făurirea, la 1 Decembrie 1918, a statului unitar român, au fost impresionante dovezi ale conștiinței active a tinerimii române. • Înscriindu-se pe coordonatele politicii promovate consecvent de partidul nostru, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, militant neobosit pentru salvgardarea păcii mondiale, manifestările cenaclului s-au constituit totodată în mari mitinguri de pace. • Despre efectele acestor întîlniri ale tinerilor de pretutindeni de pe cuprinsul țării, despre mutațiile de conștiință vorbesc grăitor nu doar mărturiile scrise publicate de noi în repetate rînduri, dar și mai convingător modul în care în diverse împrejurări, nu doar la cenaclu, ei știu astăzi să-și adecveze comportamentul, reacționînd prin cîntec sau scandînd vibrantele formule învățate la această adevărată școală de patriotism. • Din 17 septembrie 1973 pînă în 1 decembrie 1983, la întîmplările cenaclului au luat parte 4 079 000 de oameni. Dar iată evoluția pe ani a cifrelor evidențiind cu claritate prin măsura participării gradul de interes de care s-a bucurat și se bucură cenaclul: *1973* — 4 700 de spectatori (media pe spectacol — 350), *1974* — 14 500 (550), *1975* — 78 000 (1 150), *1976* — 288 500 (2 700), *1977* — 121 600 (1 500), *1978* — 78 300 (3 800), *1979* — 65 100 (2 200), *1980* — 73 400 (1 300), *1981* — 100 000 (1 500), *1982* — 1 048 900 (3 819) și *1983* (pînă la 1 decembrie) — 2 206 000 (5 774). • Din toți acești ani ultimul s-a detașat în mod special printr-o impresionantă panoplie de recorduri: *Cea mai largă participare* — cu 2 206 000 de spectatori anul 1983 nu depășește doar anul 1982 ci toți anii precedenți la un loc, însumînd abia 1 873 000 de spectatori. *Cea mai largă audiență* — măsurată nu doar de media pe spectacol, depășind oricare dintre valorile anterioare, dar și de cifrele absolute înregistrate succesiv în acest an: Piatra Neamț, 26 ianuarie, în ziua aniversării președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost prezenți 40 000 de oameni; Craiova, 16 martie, 50 000; Galați, 16 iulie, 50 000, în spectacolul cu numărul 1 000. *Cele mai multe manifestări* într-un singur an, 382 (pînă la 1 decembrie) au fost înregistrate tot în 1983 astfel încît media frecvenței lor depășește una pe zi. • La acest impresionant salt au contribuit în mod decisiv condițiile de desfășurare, mai puțin obișnuite comparativ cu anii precedenți. Practic, cu puține excepții, din aprilie pînă în noiembrie, manifestările Cenaclului Flacăra au avut loc în aer liber, majoritatea pe stadioane. • Cele mai multe manifestări într-o singură zi, 12 au încununat sărbătoarea din 17 septembrie, cînd cenaclul împlinea 10 ani. • O premieră absolută a acestui an a fost lansarea albumului cenaclului editat de „Electrecord" cu înregistrări din concert, cuprinse pe trei discuri stereo. Evenimentul a fost consemnat în 15 iulie, la magazinul „Muzica" din Capitală. • Au avut loc în acest an 8 turnee ale Cenaclului Flacăra: 1—30 ianuarie (30 de zile în prelungirea unui turneu care începuse în 26 noiembrie 1982), 18 februarie—27 martie (38 de zile), 11 aprilie—12 iunie (63 de zile, recordul anului, turneu desfășurat sub titulatura „Gala 1 000"), 21 iunie—9 iulie (20 de zile), 15 iulie—30 iulie (16 zile), 4 august—23 august (20 de zile, turneul de pe litoral al cenaclului), 14 septembrie — 24 septembrie (11 zile) și 6 octombrie—3 noiembrie (29 de zile). Un total de 227 de zile în care membrii cenaclului au fost plecați de la casele lor. În cele 4 luni și 3 săptămîni în care au stat acasă (cînd să te plictisești, cînd să te certi?) — armonie deplină. Oricum, „de la musique avant toute chose" și în acest caz. • Prezențe noi în cenaclu impuse atenției publicului larg în acest an: Ionuț Văduva (clape) și Jerry Schwartz (bas) — Flapo, Sanda Lăcătușu, Májay Gyözö, Costas Caracostas, Maria Amariei, Cristian Buică, Florentin Budea, Dinu Olărașu, Anca Heroiu, Florin Ochescu (chitară) — Iris, grupul Totuși condus de Andrei Păunescu, copilul Rodica Ciapă Ștefănescu, Carmen Antal, Ovidiu Haidu, Aura Sipică, umoriștii Dorin Dumitru și Aurel Cohan, Emilian Onciu, Octavian Bud, Fabry Aladar. • Cea mai bună farsă a anului petrecută în cenaclu a ticluit-o inegalabil Valeriu Penișoară. A luat-o drept bună Aurel Cohan care a reușit cu această ocazie să cînte prima oară în viața sa memorabilele versuri: „Iubita mea, eu vin din Macea/ ca părădaica la cartof". • Cea mai mare afluență de public din întreg anul am înregistrat-o pe parcursul ultimului turneu (6 octombrie—3 noiembrie) cînd media prezenței la o manifestare a urcat la 13 400 de spectatori,

Dacă în „Gala 1 000" în 91 de manifestări fuseseră prezenți 481 200 de spectatori, la acest ultim turneu în numai 29 de manifestări numărul spectatorilor s-a ridicat la 389 000. Mai mult decît în 1973, 1974, 1975 și 1976 luați împreună! • Odată cu venirea anotimpului friguros tot mai mulți dintre membrii cenaclului și-au îndreptat preferințele către... blues. • Colectivul cenaclului anului 1983 a cuprins, cu fluctuații firești, 106 nume: Vasile Șeicaru, Ștefan Hrușcă, Valeriu Penișoară, Vali Șerban, Ducu Bertzi, Gil Ioniță, Arpad Domokoș, Mihaela Popescu, Ion Zubașcu, Nicu Alifantis, Constantin Dragomir, Májay Gyözo, Raul Cârstea, Costas Caracostas, Tatiana Filipoiu, Magdalena Finna, Sorina Feher-Bloj (cele care au format grupurile *Ecoul* și apoi *Partaj*), Ion Hagiu, Ștefan Dinu, Ildiko Szabo, Doru Ghiaja, Maria Amariei, Valentin Gerea, Traian Păcurariu, Gheorghe Ani, Dinu Bodocan, Mircea Boian, Horia Stoicanu, Eugen Baboi și Marius Bațu *(Poesis)*, Mirela Atudorei, Cătălin Condurache, Frații Ion și Gelu Chiriac, Dinu Olărașu, Anca Heroiu, Octavian Bud, Emilian Onciu, Fabry Aladar, Gheorghița Glinasti, Angelica Stoican, Cristian Buică, Florentin Budea, Carmen Antal, Ovidiu Haidu, Aura Sipică, Mihaela Giurgiu, Sirma Granzulea, Nica Zaharia și Cornelia Gheorghiță *(Adelaida)*, Gheorghe Molnar, Doina Pop și Mariana Șarba *(Cetatea)*, Anca Ranga și Loredana Romanu, Gheorghe Cotruș și Grigore Prodan, Rodica Ciapă Ștefănescu, Grottendorfer Volker, Constantin Gherghina, Valerica Gramaticu, Geanina Munteanu, grupurile rock *Flapo* (Alexandru Zărnescu, Ionuț Văduva, Jerry Schwartz, Romeo Beianu), *Iris* (Cristian Minculescu, Florin Ochescu, Ion Olteanu, Marti Popescu, Ioan Dumitrescu și într-o perioadă Dan Bădulescu), *Pro Musica* (Ilie Stepan, Grigore-Bujor Hariga, Dietreich Krauser, Vasile Dolga și pentru un timp Mircea Marcovici), *Monolit* (Camelia Genoveanu, Anton Hașias și Traian Sasu) *Voltaj* (Adrian Ilie, Gabi Nacu, Doru Borobeică, Nicolae Dinescu și într-o perioadă Sanda Lăcătușu), Valeriu Sterian și *Compania de sunet* (Florin Porumb, Mihai Teleagă, Iulian Constantinescu), *Totuși* (Andrei Păunescu, Dana Guțu, Ioana Păunescu, Radu Popescu), umoriștii Nicolae Cenan, Marian Corjos, Aurel Cohan, grupul satiric *Mesaj* (Richard Ștefan, Dan Coveianu, Lucian Popescu, Șerban Chiosan, și pentru o vreme Mircea Năstase și Dan Țopa), actorii Adam Erzsebet și Mihail Stan și artistul liric Nicolae Florei. • Peste 60 de noi piese au îmbogățit anul acesta repertoriul Cenaclului Flacăra, la acestea adăugîndu-se repertoriile noilor veniți. Între cîntecele noi de succes: „La adio" și „Antiprimăvară" (Vasile Șeicaru), „Clopotul reîntregirii" și „La nunta ta" (Ștefan Hrușcă), „Poporul român, Opere complete", „Spre bine, spre frumos, spre adevăr" și „Cîntec pentru Oltenia" (Valeriu Penișoară), „Să ne iubim" și „Dragoste de țigani" (Gil Ioniță), „Partaj" (Partaj), „Puștoaica" (Ovidiu Haidu), „Toate femininele vor pace" și „Să fie pace în lume" (Carmen Antal), „Pe cine și cîte cărări" și „Demascatoarea muzică" (Ducu Bertzi), „Muntele" (Constantin Dragomir), „Te salut generație în blugi" și „Poarta de foc" (Pro Musica), „Dor de Bacovia" și „Din nou Beatles" (Vali Șerban), „Trenul fără naș" și „Doar pentru voi" (Iris), „Casa de lemn" (Mihaela Popescu), „Trandafirul albastru" (Frații Chiriac), „Amăgire" (Ildiko Szabo), „Vedere din Salzburg" (Raul Cârstea), „Totuși" (Totuși), „Crescătorul de cai" și „Elegie"-II (Poesis), „Da, da, da" (Andrei Păunescu), „Muzică instrumentală" (Flapo), „Cîntecul lui Ștefan cel Mare" (Adrian Păunescu). • În competiția pentru cel mai bun public al cenaclului au obținut punctajul maxim, 100: Constanța, Brăila, Cugir, Hunedoara, Petroșani, Alba Iulia, Brașov, Ploiești, București, Pitești, Rîmnicu Vîlcea, Tîrgu Jiu, Reșița, Deva, Arad, Satu Mare, Bistrița și cu un plus peste 100, Cluj-Napoca (toate spectacole în aer liber). Mențiuni speciale pentru Hunedoara și Petroșani care au obținut nota maximă de două ori în acest an. Baia Mare și Tîrgu Mureș au luat primele 100 de puncte pentru versiunea de sală a aceleiași competiții. • Din 17 septembrie 1973 pînă în 17 septembrie 1983 au avut loc 1 110 manifestări ale cenaclului. O treime din acest total s-a desfășurat în acest ultim an. • Durata totală a spectacolelor acestui an, 1 464 de ore este echivalentul a 61 de zile puse cap la cap. Media pentru o manifestare a cenaclului anului 1983 — 3 ore și 50 de minute iar pentru o zi din turneele acestui an — 6 ore, 30. • Drumurile cenaclului în acest an au măsurat peste 32 000 km, cam cît o rută New York — București — Singapore — București. • În mesajele lor, tinerii întîlniți de noi peste tot prin țară și-au exprimat nu o dată recunoștința meritată de organizatorii acestor unice manifestări — Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist și revista Flacăra. Se cuvine să aducem aici noi înșine mulțumiri prim-secretarului C.C. al U.T.C., tovarășul Nicu Ceaușescu în atribuțiunile căruia au intrat și preocupările pentru buna desfășurare a cenaclului, precum și inimoșilor organizatori locali, tinerii activiști din organizațiile județene ale U.T.C. • Cele mai fierbinți dintre momentele create la manifestările cenaclului au fost dedicate înaltelor idealuri de pace și libertate pe care tinerii le-au afirmat cu toată convingerea alăturîndu-se glasului unanim al țării. • Cîntecele care au dominat topurile realizate prin exprimarea preferințelor participanților sau cunoscătorilor Cenaclului Flacăra au fost: „Iancu la Țebea", „Rugă pentru părinți", „La adio", „Totuși iubirea", „Da, da, da", „Antiprimăvară", „La nunta ta", „Puștoaica", „Partaj". • În acest an sunetul și luminile cenaclului au fost asigurate de o echipă formată cu schimbări subînțelese din: Costel Ionescu, Sandu Petre, Roland Panteli, Alexandru Grosu, Cristian Nemuc, Adrian Popa, Tiberiu Sücsz, Cristian Ranetti. • Poetul Adrian Păunescu, conducătorul cenaclului, a împlinit în vara aceasta 40 de ani. Ne place să-i măsurăm tinerețea în ani de... cenaclu. • Una peste alta, un an plin de mari satisfacții, un an de excepție al Cenaclului Flacăra.

CONSTANTIN DRAGOMIR ■

În care grupă va juca echipa noastră?

Răspunsul îl vom afla în curînd, tragerea la sorți urmînd să aibă loc în ianuarie, la Paris, dar „țintarul" europenelor e următorul :

GRUPA I

1–2	Marți 12 iunie	Paris	ora 20,30
3–4	Miercuri, 13 iunie	Lens	20,30
1–3	Sîmbătă, 16 iunie	Nantes	17,15
2–4	Sîmbătă, 16 iunie	Lyon	20,30
1–4	Marți, 19 iunie	Saint-Etienne	20,30
2–3	Marți, 19 iunie	Strasbourg	20,30

GRUPA A II-A

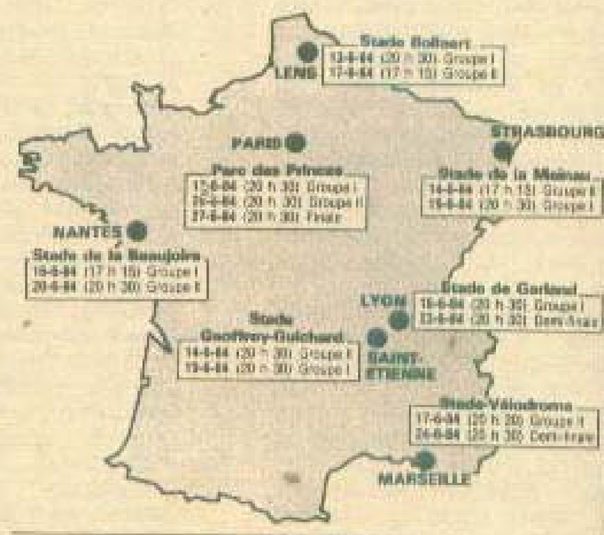
5–6	Joi, 14 iunie	Strasbourg	17,15
7–8	Joi, 14 iunie	Saint-Etienne	20,30
5–7	Duminică, 17 iunie	Lens	17,15
6–8	Duminică, 17 iunie	Marseille	20,30
5–8	Miercuri, 20 iunie	Paris	20,30
6–7	Miercuri, 20 iunie	Nantes	20,30

SEMIFINALE

Locul 1 in gr. I cu locul 2 in gr. II	Sîmbătă, 23 iunie	Lyon	20,30
Locul 1 in gr. II cu locul 2 in gr. I	Duminică, 24 iunie	Marseille	20,30

FINALA

Miercuri, 27 iunie Paris 20,30

MARŞUL TRIUMFAL SPRE PARIS

După 19 luni de emoții, reprezentativa de fotbal a României a izbutit să se califice, pentru prima oară, la un turneu final al campionatului european ! Satisfacția e cu atît mai mare cu cît tricolorii și-au cîștigat biletele pentru Paris (12—27 iunie 1984) dintr-o grupă „de foc", cu Italia, campioana lumii en titre, Cehoslovacia, fostă campioană continentală, și Suedia, în două rînduri prezentă pe podiumul de premiere al mondialelor !

Acum, că visul frumos al fotbalului nostru s-a împlinit, vă propunem, stimați cititori, să ne reîntoarcem pe drumul parcurs de echipele grupei a V-a a preliminariilor, grupă pe care jucătorii antrenați de Mircea Lucescu și Mircea Rădulescu au cîștigat-o în mod strălucit, împotriva pronosticurilor (care „vedeau" Italia la Paris, sau Cehoslovacia, sau, ca a treia favorită, Suedia !) și chiar a scepticismului.

1982

1 mai : România — Cipru 3—1 (2—1) ; goluri marcate de Văetuș (16), Cămătaru (19), Bölöni (71), respectiv Vrahimis (29) ; Hunedoara, stadion „Corvinul", (15 000 de spectatori) ; arbitru Hoxa (Albania) ; România : Moraru — Rednic, Iorgulescu, Ștefănescu, Bogdan, Țicleanu (46 Petcu), Bölöni, Balaci, Gabor, Cămătaru, Văetuș (66 Augustin).

8 septembrie : România — Suedia 2—0 (1—0) ; Andone (25), Klein (47) ; București, stadion „23 August", 50 000 de spectatori ; arbitru Sostarici (Iugoslavia) ; România : Moraru — Rednic, Andone, Iorgulescu, Ungureanu, Țicleanu, Bölöni, Klein (85 Custov), Gabor (69 Cîrțu), Dudu Georgescu, Balaci

6 octombrie : Cehoslovacia — Suedia 2—2
13 noiembrie : Italia — Cehoslovacia 2—2
13 noiembrie : Cipru — Suedia 0—1
4 decembrie : Italia — România 0—0 ; Florența, Stadio „Comunale", 55 000 de spectatori ; arbitru Konrath (Franța) ; România : Lung — Rednic, Iorgulescu, Ștefănescu, Ungureanu, Țicleanu, Bölöni, Klein, Balaci, Gabor (56 Andone), Cămătaru (86 Augustin).

1983

12 februarie : Cipru — Italia 1—1 !
27 martie : Cipru — Cehoslovacia 1—1 !
16 aprilie : România — Italia 1—0 (1—0) ; Bölöni (24) ; București, stadion „23 August", 80 000 spectatori ; arbitru Vautrot (Franța) ; România : Moraru — Rednic, Iorgulescu, Ștefănescu, Ungureanu, Augustin (78 Andone), Klein, Bölöni, Balaci, Geolgău (87 Cîrțu), Cămătaru.

16 aprilie : Cehoslovacia — Cipru 6—0
15 mai : Suedia — Cipru 5—0
15 mai : România — Cehoslovacia 0—1 (0—1) ; Vizek (40 din 11 m) ; București, sta-

dion „23 August", 50 000 de spectatori ; arbitru Ponnet (Belgia) ; România : Lung — Rednic, Iorgulescu, Ştefănescu, Ungureanu, Augustin, Bölöni, Klein, Balaci, Gabor (46 Geolgău), Cămătaru (61 Andone).

26 mai : Suedia — Italia 2—0
9 iunie : Suedia — România 0—1 (0—1) ; Cămătaru (29) ; Stockholm, stadion „Rasunda", 32 000 de spectatori ; arbitru Prokop (R.D.G.) ; România : Lung — Rednic, Iorgulescu, Ştefănescu, Ungureanu, Ţicleanu (71 Augustin), Bölöni, Klein, Andone, Balaci (89 Geolgău), Cămătaru.

21 septembrie Suedia — Cehoslovacia 1—0
15 octombrie : Italia — Suedia 0—3 !
12 noiembrie : Cipru — România 0—1 (0—0) ; Bölöni (78) ; Limassol, stadion „Tsirion", 12 000 de spectatori ; arbitru Bridges (Ţara Galilor) ; România : Lung — Rednic, Nicolae, Ştefănescu, Ungureanu, Ţicleanu, Bölöni, Klein, Mulţescu (46 Hagi), Cămătaru, Coraş (73 Gabor).

16 noiembrie : Cehoslovacia — Italia 2—0
30 noiembrie : Cehoslovacia — România 1—1 (0—0) ; Geolgău (62) şi Luhovy (85) ; Bratislava, stadion „Slovan", 40 000 de spectatori ; arbitru Palotai (Ungaria) ; România : Lung — Negrilă, Iorgulescu, Ştefănescu, Ungureanu, Rednic, Klein, Bölöni, Geolgău, Cămătaru, Gabor (79 Augustin, 86 Nicoale).

Chiar dacă tricolorii n-au invins Cipru decit la două goluri diferenţă, poate şi pentru că Mircea Lucescu încă mai căuta „formula ideală", nu se poate zice că debutul lor în preliminarii n-a fost bun : 4 puncte din primele două intilniri, ambele disputate acasă, acel 2—0 cu Suedia însemnind o premieră : prima victorie românească în faţa scandinavilor.

Celelalte partide ale grupei desfăşurate în 1982 s-au încheiat la egalitate, Cehoslovacia recuperind în Italia punctul cedat suedezilor în doar două minute de joc, elevii lui Havranek avind, în minutul 88 al meciului Cehoslovacia — Suedia, 2—0 ! La Florenţa, în faţa campionilor lumii, fotbaliştii români — deşi rămaşi în 10 în urma eliminării lui Ţicleanu — s-au apărat cu exactitate şi calm, demonstrind că „outsiderul" are valoare şi resurse, vizind şi el la paşapoartele pentru Paris ! Dar, mai degrabă neîncrezătoare, lumea fotbalului n-a crezut că ierarhiile pot fi atit de uşor spulberate şi-a decretat : Italia îşi va reveni (doar e campioană mondială !), România va ceda ! Ea nu auzise, probabil, de proverbul românesc cu ziua bună care se cunoaşte de dimineaţă....

Primele meciuri din 1983 au infirmat supoziţiile de mai sus : doar egală cu Cipru, squadra azzurra a pierdut, fără drept de apel, la Bucureşti, meci în care tricolorii au reuşit cea dintii victorie a lor în faţa Italiei (după 5 înfringeri şi o egalitate), totodată, primul succes în faţa unei campioane mondiale en titre într-o confruntare oficială ! După dubla surclasare a Ciprului (0—6 în Cehoslovacia, 0—5 în Suedia), a urmat singurul „pas greşit" al echipei lui Lucescu : 0—1 cu Cehoslovacia, la Bucureşti ! Înfringere nemeritată după aspectul jocului, datorată şi arbitrului (care a oferit oaspeţilor un 11 m), dar, oricum, o înfringere, ce părea să anuleze şansele tricolorilor de a ajunge la C.E. ! Lucescu devine ţinta ironiilor şi a răutăţilor, reproşindu-i-se „favorurile" făcute hunedorenilor Gabor şi Klein, ca şi lui Cămătaru ! Revista „Flacăra", subliniind meritele lui în relansarea fotbalului românesc, îi acordă în continuare credit, apreciind că el a pierdut o bătălie, e drept importantă, dar nu războiul : „Să avem răbdare şi, implicit, să avem încredere în acest dotat şi harnic antrenor care e Mircea Lucescu, ajutindu-l acum, la greu, mai mult ca altădată. El deţine un nucleu de jucători pe care poate şi trebuie să conteze în continuare" **(„Flacăra" nr. 20/20 mai 1983)**.

Imperturbabil, Lucescu îşi vede de treabă şi rezultatele nu întîrzie ; spre surpriza Europei fotbalistice, ciştigăm în Suedia, unde, cu două săptămini mai devreme, Italia pierduse clar ! După un meci dominat de tricolori din punct de vedere tactic, reintrăm în cursa calificării, dar avem neapărat nevoie de punctele din Cipru ! Le vom obţine ? Între timp, „bomba" explodează la Napoli : Suedia ciştigă cu 3—0 şi, cu meciurile epuizate, se instalează în fruntea clasamentului, cu +3 la puncte şi +9 la golaveraj ! Situaţia noastră se complică şi mai tare : pentru a ne califica, nu ne mai e suficientă izbinda din Cipru, ci ne trebuie 3 puncte din ultimele două partide, ambele însă în deplasare ! Facem un „prim pas", 1—0 cu Cipru, la Limassol, după un meci nu foarte frumos, dar jucat cu realism, la victorie.

După Cehoslovacia — Italia 2—0, calificarea urmează să se decidă în 30 noiembrie, la Bratislava, între Cehoslovacia (cu şansa victoriei, indiferent de scor) şi România (cu două şanse, meci nul sau succes), întrucit al doilea gol înscris de Rada în poarta Italiei i-a scos din cursă pe suedezi. S-a ajuns astfel la o veritabilă „finală" a grupei, între o echipă neînvinsă acasă (Cehoslovacia) şi una neînvinsă în deplasare (România).

Ce-a urmat se ştie. La Bratislava, tricolorii au dat întreaga măsură a valorii şi maturităţii lor, jucînd energic şi calculat, mobilizîndu-se exemplar. Aruncind în luptă 3 virfuri, spre stupefacţia lui Havranek, introducindu-l în echipă pe Negrilă (debut în preliminarii !), făcînd din fundaşul Rednic (7 meciuri pe acest post) un mijlocaş cu veleităţi ofensive, riscînd cu Gabor, Lucescu a „mutat" ca un şahist de geniu, contribuind prin pregătirea partidei, ca şi prin „strategia" adoptată, la obţinerea egalităţii de la Bratislava şi, implicit, a calificării pentru Paris. Calificare ce reprezintă, după majoritatea opiniilor (între care şi a noastră), cea mai mare performanţă din istoria fotbalului românesc, deoarece concurenţa învinsă în drum spre C.E., Italia — Cehoslovacia — Suedia, pare mai puternică decit aceea, Portugalia — Elveţia — Grecia, întrecută în bătălia pentru Mundialul din 1970 ! Dar e aproape sigur, dacă nu greşim, că succesul de azi n-ar fi fost posibil în afara aceluia al „generaţiei Guadalajara", din care a făcut parte, ca jucător, însuşi Mircea Lucescu. În fotbal nu-i adevărat că ultimul act îl împinge în uitare pe primul.

Sigur, ecourile calificării nu s-au stins. Noua echipă a României şi tinărul ei antrenor continuă să se situeze în centrul atenţiei, lumea fotbalului continental (şi nu numai) comentind şi analizind izbinda finală a tricolorilor. O izbindă pe deplin justificată, pentru care nu vom obosi să le adresăm celor meritoşi, în frunte cu jucătorii şi antrenorii, calde felicitări, sincere mulţumiri !

Bravo, băieţi, bravo, Lucescu !

OVIDIU IOANIŢOAIA

anul sportiv 1983

Iată, stimați cititori, cele mai importante momente ale anului sportiv 1983, într-o „antologie" firește subiectivă, dar cuprinzînd, sperăm, cam tot ce-a fost mai important.

Ianuarie

Doi portughezi, Rosa Mota (f) și Carlos Lopes (m), își adjudecă ediția cu numărul 58 a tradiționalului cros desfășurat pe străzile orașului brazilian Sao Paolo în noaptea de Revelion. • Reprezentativa de juniori a U.R.S.S. cîștigă cu procentaj maxim campionatul mondial de hochei. • Sovieticul Jan Ehlvest devine campion al lumii de șah la juniori. • Patinajul nostru artistic dă primele semne de „dezghet": Tibor Kopacz învinge la Inzell în cursa de 1 500 m a poliatlonului. El va confirma, cîteva zile mai tîrziu, la Madonna di Campiglio, ocupînd locul 1 și egalînd recordul național (4:12,43) la 3 000 m. • La Hagen, în R.F.G., echipa de baschet Steaua pe locul 3, iar Costel Cernat coșgeter al turneului. • Dinamo București în semifinalele Cupei cupelor la handbal masculin, după 31—27 (în deplasare) și 26—20 cu Graz. • Mihaela Loghin bate recordul țării la aruncarea greutății, reușind 19,62 m. • Americanul Bill Olson sare la Ottawa 5,75 m la prăjină, cel mai bun rezultat mondial indoor. • În prima manșă a finalei Supercupei Europei la fotbal, C. F. Barcelona-Aston Villa 1—0. • Sărac și uitat, se stinge din viață, la numai 50 de ani, unul dintre cei mai mari fotbaliști din toate timpurile, brazilianul Garrincha, pe numele său adevărat Manuel Francisco dos Santos. El a avut o contribuție de seamă la cîștigarea titlurilor mondiale din 1958 (Suedia) și 1962 (Chile). • Raliul automobilistic Paris-Alger-Dakar, adevărat infern pe 4 roți, revine echipajului Jackie Ickx (Belgia) — Claude Brasseur (Franța), pe o mașină Mercedes 280 G.E. • Andrea Schöne dobîndește titlul continental la patinaj viteză, trecîndu-și în cont și un record mondial la 5 000 (7:40,97). • Bill Olson tot urcă: 5,76 la Los Angeles! • Ivan Lendl și John Mc Enroe își dispută finala Turneului campionilor la tenis. În fața a 19 000 de spectatori „decepționați de calitatea jocului", cîștigă primul în 3 seturi: 6—4, 6—4, 6—2. Cîștigătorul ridică din umeri: „Asta e, important e să învingi, nu să faci spectacol!". • La Birmingham, Aston Villa întrece pe C. F. Barcelona cu 3—0 (după prelungiri) și intră în posesia Supercupei. Meciul a excelat în duritate, arbitrul acordînd 3 cartonașe roșii și 8 galbene. • Florin Segărceanu iese primul în turneul de la Rosenheim (R.F.G.): 7—5, 6—4 în finală cu Edberg (Suedia). • Vest-germanul Walter Rohrl are nevoie de aproape 8 ore, 7.58:57, pentru a cîștiga al 51-lea raliu de la Monte Carlo. • La Istanbul, fotbaliștii tricolori încheie la egalitate primul test al anului: 1—1 cu Turcia, gol înscris de Gabor. • Tibor Kopacz nu se lasă: la C.E. de la Haga, se clasează al 5-lea la 5 000 m, cea mai bună performanță din istoria participării noastre la europene. • Două recorduri mondiale de sală pentru Marita Koch: 7,08 pe 60 m, 22,63 pe 200 m. • Contra Veronei, Dino Zoff apără pentru a 300-a oară consecutiv poarta lui Juventus! • Președintele C.I.O., Juan Antonio Samaranch, înmînează fiilor lui Jim Thorpe medaliile de campion olimpic ce-i fuseseră retrase marelui atlet după J.O. din 1912. Mai bine mai tîrziu decît niciodată.

Februarie

Fotbal, meci de verificare la Larissa, Grecia-România 1—3. Au marcat pentru oaspeți Cămătaru (2) și Bölöni. • Heike Daute (R.D.G.) sare 6,88 m la lungime, nou record mondial de sală. Anișoara Cușmir ridică imediat mănușa, realizînd 6,92 m, drept pentru care România deține ambele performanțe maxime ale probei (f): 7,20 m în aer liber (Vali Ionescu) și 6,92 m indoor. „Seria" Anișoarei începe! • Elveția III devine campioană continentală la bob 4, băieții noștri terminînd abia pe locul 19. Unde sînt zăpezile de altădată?! • Inegalabila Nadia Comăneci primește la Roma trofeul „Trinacria d'oro". „Zeița de la Montreal" rămîne de neuitat. • Steaua pe locul 3 în Cupa Europei la sabie. • Surpriză la Limassol și, totodată, rezultat care ne convine: Cipru-Italia 1-1 în preliminariile C.E. de fotbal. • Cad alte recorduri mondiale la atletism: 1:58,33 pentru Kratochvilova (pe 800 m), 5:43,30 pentru Nogkopaeva (pe 2 000 m), 20,77 pentru Lübke (pe 200 m). • Echipa masculină de volei Silvania cîștigă Cupa balcanică, aducînd la Șimleu cel dintîi trofeu internațional. Doctorul Ioan Pușcaș, inventatorul medicamentului antiulceros „Ulcosilvanil" și prieten devotat al voleiului, e fericit. • Înotătorul sovietic Vladimir Salnikov coboară sub 3:49 la 400 m liber, stabilind un nou record al lumii. Încă un prag, socotit de neatins, e bătut! • Internaționalele de floretă ale României sînt dominate de trăgătorii cubanezi, în vreme ce Petru Kuki se clasează al 8-lea! • Echipajul nostru de bob 4 ocupă poziția a 6-a la C.E. de tineret. • Luați aminte la Hemingway: „Sportul te învață să cîștigi cinstit. Sportul te învață să pierzi demn. Sportul te învață de toate: te învață ce e viața". • În Cupa României la fotbal, Auto Timișoara (din campionatul județean) elimină pe Jiul! • Salnikov nu se dezminte: 14 : 54,76 pe 1 500 m liber, n.r.m. • Bilanț mai degrabă modest la Universiada albă din Bulgaria: o medalie de argint (biatlon ștafetă) și una de bronz (hochei). Și totuși o speranță: Adrian Vasile încheie pe locul 6 la patinaj artistic. • Dublul Ilie Năstase — Vijai Amritraj învingător în finala turneului din Kuweit: 6—3, 3—6, 6—2 în fața australienilor Frawley-Dyke. • Cei mai rapizi patinatori din lume se dovedesc Karin Enke (R.D.G.) și Kira Kuroiwa (Japonia). • E spulberat recordul milei în sală, irlandezul Eamon Coghlan izbutind 3:49, 78. • Neînvins, Spasski se clasează înaintea campionului mondial Karpov în marele turneu andaluz de la Linares. • Rugbyștii noștri încep sezonul printr-o victorie confortabilă, 28—3 cu Marocul, la Casablanca. Febra meciurilor cu Țara Galilor și Franța se simte de pe acum!

Flori pentru gimnastele noastre: Ele au cucerit la mondialele de la Budapesta 8 medalii, Ecaterina Szabo și Lavinia Agache numărîndu-se printre „eroinele" întrecerii.

Costică Olaru, cel mai rapid canoist din lume, campion mondial la Tampere în proba de 500 m.

Un cuplu „abonat" la podiumul de premiere: Ivan Patzaichin și Toma Simionov. Ultima lui ispravă: titlul mondial la 1 000 m.

Boxerul Marvin Hagler are motive să fie fericit: l-a învins pe Roberto Duran și a devenit campion al lumii la categoria mijlocie.

Martie

Universitatea Craiova în semifinalele Cupei U.E.F.A. la fotbal, cea mai valoroasă performanță obținută vreodată de o echipă românească de club pe plan internațional! După 2—3 la Kaiserslautern, „campioana unei mari iubiri" cîștigă cu 1—0 la Craiova (Negrilă, minutul 62), reușind eliminarea unei formații vest-germane, ispravă fără precedent! „Oltenia eternă Terra Nova/ Un cîntec are astăzi și-n priviri/ Hai Universitatea, Hai Craiova/ Tu, campioana unei mari iubiri!" • Știința Bacău își trece în palmares Cupa României la handbal feminin. • La Timișoara, în cadrul Cupei Davis, Năstase și Segărceanu sînt imbatabili: 5—0 cu Chile! • Europenele de atletism pe teren acoperit de la Budapesta: argint pentru Maria Radu la 1 500 m. Cealaltă elevă a antrenorului Nicolae Mărășescu, Doina Melinte, fostă campioană continentală, dezamăgește, clasîndu-se a patra la 800 m. • În aceeași competiție, Tamara Bicova sare la înălțime 2,03 m, record mondial absolut. • Fetele de la C.S. Satu Mare cuceresc, la Torino, medalia de argint a Cupei Europei la floretă. • Meci amical de fotbal la Tîrgu Mureș: România-Turcia 3—1. La Ruse, reprezentativa olimpică a Bulgariei o întrece la limită, 3—2, pe cea a țării noastre. • 94—86 cu Sibenka Sibenik și C.S.P. Limoges (Franța) își adjudecă Trofeul Koraci la baschet (m). • Juniorii români cîștigă grupa C a campionatului mondial de hochei. • Pentru a treia oară consecutiv, americanul Scott Hamilton devine campion al lumii la patinaj artistic. • Pesaro (Italia) — Villeurbanne (Franța) 111—99 în finala Cupei cupelor la baschet masculin. • România ocupă locul 1 în clasamentul pe națiuni la Crosul balcanic (Ankara). • Rezultat neașteptat în întîlnirea atletică de sală Anglia-S.U.A.: 72—70! Sebastian Coe oprește acele cronometrului la 1:44,91, n.r.m. pe 800 m. „Seb" anunță un an furtunos, dar nu va fi așa. • Florin Gheorghiu și Mihai Șubă se clasează pe locuri fruntașe în openul de la Lugano și, respectiv, în Memorialul Keres. • Lumea ciclismului se desparte, îndurerată, de unul dintre „monștrii săi sacri": Louison Bobet, campion din galeria lui Coppi, Anquetil, Merckx. • Fotbaliștii noștri juniori se califică la turneul final al europenelor (Anglia). • Irlandezul Sean Kelly triumfă din nou în clasica întrecere ciclistă Paris-Nisa. • Grete Weitz (Norvegia) cîștigă titlul de campioană mondială la cros, între învinsele ei numărîndu-se și Fița Lovin (locul 8). • O situație mai rar întîlnită: Franța și Irlanda împart șefia în Turneul celor 5 națiuni la rugby. • Pe lista campioanelor naționale de baschet feminin, un nume în premieră: Voința București. • Cehoslovacul Pavel Ploc sare 181 m cu schiurile, dar titlul suprem revine lui Klaus Ostwald din R.D.G. • Rugbyștii tricolori din victorie în victorie: 26—12 cu R.F.G., la Heidelberg. • Finală dramatică în C.C.E. de baschet (m), Ford Cantu întrecînd pe Billy Milano cu o jumătate de coș: 69—68! • În sfîrșit în Capitală competiția internațională de box „Centura de aur", între învingătorii ei numărîndu-se și 3 pugiliști români: Stan, Dragomir și Maricescu. • Fotbaliștii ciprioți își vînd tot mai scump pielea: 1—1 cu Cehoslovacia! • Hocheiștii noștri se comportă sub așteptări la C.M. de la Tokio, retrogradînd în grupa C. • Două „săpuneli" la fotbal: lotul A-Iugoslavia 0—2 la Timișoara, Iugoslavia-România 4—1 la Belgrad, în preliminariile J.O. Înfrîngerea, zicea marele istoric Nicolae Iorga, nu-i decît un mijloc de a învăța să cîștigi.

Aprilie

După 27—26 la Niș (în martie), handbaliștii de la Dinamo înving pe cei de la Zeleznicar și la București, 25—23, pătrunzînd în finala Cupei cupelor. • Elisabeta Guzganu se întoarce de la C.M. de scrimă tineret cu o medalie de bronz. • Scoateam capul într-o disciplină în care, altădată, eram în coadă: locul 3 în Cupa Europei la sărituri în apă. • Universitatea Craiova la un pas de finala Cupei U.E.F.A. la fotbal: 0—0 cu Benfica la Lisabona. Din păcate, doar 1—1 la Craiova, portughezii calificîndu-se pentru ultimul act al competiției grație golului înscris în deplasare. Ce puțin a lipsit! • La Buzău, România—Italia 13—6 la rugby. • K.O. la Havana: Cuba—Statele Unite 12—0 la box! • Mihai Șubă iese învingător în puternicul turneu de la Dortmund, devansîndu-l între alții pe Hort. • Tricolorii se mobilizează la maximum și, după un joc de înaltă calitate, îi întrec la București pe campionii lumii într-un meci contînd pentru preliminariile C.E. România-Italia 1—0, gol marcat de Bölöni (minutul 24). Enzo Bearzot e silit să recunoască: „Ați fost mai buni!" Am fost. • Margareta Mureșan eșuează în tentativa de a intra în semifinalele C.M. de șah. Ea pierde, la limită, întîlnirea cu Lidia Semenova de la Bad Kissingen, dar rezultatul rămîne: cea mai înaltă performanță din istoria șahului nostru. • Europenele de lupte greco-romane, găzduite de Budapesta, consemnează 4 medalii pentru sportivii români: două de argint (Ion Draica și Constantin Uță), două de bronz (Ștefan Rusu și Ilie Matei). Cam puțin. • Dinamo clachează în prima manșă a finalei Cupei cupelor la handbal, cedînd la scor la Ploiești: 22—34! În retur, ei vor întrece pe S.K.A. Minsk cu 26—24, dar va fi, cum se zice, prea tîrziu. • În Spania, voleibalistele noastre își asigură prezența la europene. • Fotbal: România—Olanda 3—0 (selecționate olimpice) la Rîmnicu Vîlcea. • Din cele 13 probe ale Balcaniadei de caiac-canoe, desfășurată la Snagov, gazdele își taie partea leului: 12 victorii. • Deși rostite înaintea erei noastre, vorbele lui Tacitus „Toți își cer partea succeselor, iar înfrîngerile se pun numai pe seama altora" rămîn, și azi, actuale.

Mai

Poloiștii români, locul 2 la Bruges, se califică pentru C.E. • Sovieticul Mihail Svesnikov devine recordman mondial la 20 km (indoor). Surprinde timpul realizat, 24:52,83, dar surprinde, mai ales, vîrsta noului recordman: 17 ani! • Anderlecht Bruxelles, 1—0 și 1—1 cu Benfica, își adjudecă ediția 1982/83 a Cupei U.E.F.A. • Hocheiștii sovietici cîștigă al 19-lea titlu suprem. • Strălucită comportare a gimnastelor noastre la europenele de la Göteborg: 3 medalii de aur (Ecaterina Szabo la paralele și sol, Lavinia Agache la bîrnă), 3 de argint (Agache la individual compus și paralele, Szabo la sărituri) și 3 de bronz (Agache la sărituri, Szabo la individual compus și Stănuleț la bîrnă). De remarcat că toate cele 3 laureate au debutat cu acest prilej într-o competiție continentală de senioare! • Doru Maleeș și Vlad Nicu între medaliații europenelor de haltere pentru juniori. • După prelungiri, Aberdeen dispune cu 2—1 de Real Madrid în finala Cupei cupelor la fotbal. • Pugiliștii ne aduc 5 medalii de la Varna (C.E.): argint prin Doru Maricescu, bronz prin Constantin Tițoiu, Mihai Ciubotaru, Gheorghe Simion și Paul Golumbeanu. • Echipa de ciclism se distinge în Cursa Păcii, înregistrînd 3 victorii de etapă. Mircea Romașcanu primește Premiul combativității. • 0—1 cu Cehoslovacia în preliminariile campionatului european, dar unicul gol s-a marcat dintr-un 11 metri „inventat" de arbitrul Ponnet! Vom ajunge sau nu la Paris? • În aceeași zi, tot pe „23 August", în cadrul triunghiularului atletic România—Bulgaria—R.S.F.S. Rusă, Anișoara Cușmir stabilește un nou record mondial la lungime, 7,21 m, în timp ce Niculina Vasile (1,97 m la înălțime) și Mihaela Loghin (20,31 m la greutate) devin recordmane naționale. • 15—10 cu U.R.S.S., la Kiev, și rugbyștii noștri intră în posesia Cupei F.I.R.A., trofeu ce răsplătește, de fapt, pe campionii Europei.

Aceasta este echipa de handbal a României, cîștigătoarea Supercupei campionilor mondiali și olimpici, ediția 1983. Victoria handbaliștilor tricolori n-a putut fi contestată de nimeni: 5 meciuri, 5 victorii!

Jimmy Connors (în stînga, după un meci cu John Mc Enroe) a marcat o puternică revenire în 1983, cîștigînd la Flushing Meadow.

Doi dintre protagoniștii celei dintîi ediții a campionatelor mondiale de atletism: Jarmila Kratochvilova (Cehoslovacia) și Carl Lewis (Statelor Unite), multipli medaliați la Helsinki.

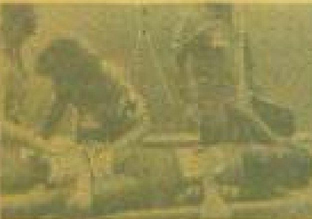
Din dramele anului sportiv 1983: americanca Evelyn Ashford, marea favorită a finalei de 100 m a C.M. de atletism, clachează imediat după start. Diagnosticul medicilor: ruptură musculară!

• **Campioane la handbal: Știința Bacău (f) și Steaua (m).** • **Echipa de polo Dinamo București își trece în palmares cel de al 22-lea titlu de campioană națională. Bravo lui Iuliu Capșa și elevilor săi!** • **În C.E. de tineret (fotbal), România—Cehoslovacia 1—4 la Iași?! Fără comentarii.** • **Se încheie la Paris europenele de judo, de la care sportivii români se întorc cum au plecat. Fără nici o medalie!** • **Rezultate slabe și în turneul final al C.E. de fotbal pentru juniori: 0—2 cu Iugoslavia și Italia. Calificarea în fazele mai înalte ale întrecerii e ratată.** • **Record mondial la suliță: Tom Petranoff (S.U.A.) 99,72 m.** • **Obținem două medalii de argint (echipa feminină și cuplul Traian Telnar—Alexandru Szekely) la mondialele de popice pentru juniori, găzduite de localitatea Poreci (Iugoslavia).** • **Cad, unul după altul, recordurile lumii la disc: Savinkova 73, 26 m, Dumcev 71,88 m.** • **Hamburger S.V. ciștigă Cupa campionilor europeni la fotbal, întrecind la Atena pe Juventus cu 1—0.** • **Partida a fost arbitrată de Nicolae Rainea, Cristian Teodorescu și Ioan Igna.** • **Levente Molnar cucerește o medalie de bronz (la inele) în cadrul C.E. de gimnastică de la Varna.** • **La Roland Garros, Villas se dovedește o piatră prea tare pentru Ilie Năstase: 6—1, 6—2, 6—1. Vîrsta decide.** • **Suedia—Italia 2—0 în grupa a 5-a a preliminariilor campionatului european. Arnesson se pregătește pentru meciul cu Lucescu.** • **Echipa noastră feminină termină victorioasă în Balcaniada de volei feminin.**

Iunie

La Sarajevo, selecționata divizionară de fotbal pierde în fața reprezentativei iugoslave: 0—1. • **Continuă turneul de la Roland Garros, cuplul Lucia Romanov-Florin Segărceanu urcind pină în optimi.** • **Anișoara Cușmir sare 7,43 m, nou record mondial și nu numai atît! Cea mai mare performanță fizică reușită vreodată, apreciază specialiștii, de un sportiv român, recordul Anișoarei (antrenor Ion Moroiu) e comparabil cu acel „istoric" 8,90 m realizat de Bob Beamon în 1968 și neegalat pină azi! Anișoara Cușmir s-a născut la 29 iunie 1962, la Brăila, are 1,73 m și 67 kg. A fost descoperită de Ion Leu. Autoare a 6 recorduri mondiale, între care 4 în aer liber. Multiplă campioană națională în probe de sprint.** • **Italia ciștigă titlul continental la baschet: 105—96 cu Spania. Ultima a obținut marea performanță a competiției, învingind echipa U.R.S.S.!** • **După mulți ani, un francez triumfă la Roland Garros! Yannick Noah ciștigă la masculin, iar Chris Evert-Lloyd (S.U.A.) la feminin.** • **Cu 8 777 de puncte, vest-germanul Jürgen Hingsen devine recordman al lumii la decatlon.** • **Cea mai rapidă femeie se numește Marlies Geosler (Goehr), 10,81 pe 100 m.** • Fotbaliștii tricolori întrec Suedia la Stockholm, 1—0 prin golul lui Cămătaru. Balanța calificării începe să încline de partea echipei lui Lucescu, **dar mai e mult pină departe!** • **Alte recorduri mondiale la atletism: 74,76 m la suliță (f) pentru Tiina Lillak, 2,37 m la înălțime (m) pentru Zhu Jianhua.** • **Campionatul mondial de fotbal pentru juniori la sfirșit în Mexic cu victoria Braziliei, 1—0 în finală cu Argentina. Ce se naște din pisică...** • **De 4 ori 2 pe tabela electronică notind noul record al lumii la greutate: 22,22 m! Autor: Udo Bayer din R.D.G.** • Segărceanu îi ia un set lui Mc Enroe la Wimbledon, **dar le cedează pe celelalte, 6—4, 2—6, 3—6, 3—6. Kathy Jordan o elimină, surprinzător, pe Chris Evert-Lloyd.** • **La Balcaniada de tineret din Bulgaria, fotbaliștii noștri ocupă un loc modest: 3.** • **Nici handbaliștii nu strălucesc, clasindu-se pe poziția a 4-a în Trofeul Iugoslavia. Echipa e însă tînără, se călește.** • **Obținem 10 titluri, între care 6 feminine, la Jocurile Balcanice de atletism.** • **Steaua termină a doua în Cupa Europei la pentatlon modern.** • **De acord cu Seneca: „Lumea admiră brațele și picioarele atleților, eu admir mai ales tăria lor sufletească".**

Iulie

Începe, **la Edmonton, Universiada de vară.** • **Manchester City retrogradează în liga a II-a după ce va fi schimbat, într-un singur sezon, 9 antrenori?! Se poartă și la alții!** • **John Mc Enroe își trece numele pe tabloul laureaților de la Wimbledon după o finală tranșată repede: de 3 ori 6—2 cu neozeelandezul Chris Lewis, locul 91 în lume. Un hitru: „Lewis n-are de la Evert-Lloyd decît prenumele?!"** • **Campionatul național de fotbal se termină cu izbînda formației** Dinamo București, pentru a 11-a oară campioană a țării. **Antrenorul Nicușor va explica: „Cred că am avut o linie mai constantă de comportare". Corect. Retrogradează F.C.M. Brașov, Politehnica Timișoara și F.C. Constanța, în locul lor promovind Dunărea C.S.U. Galați, Rapid și F.C. Baia Mare.** • **La juniori, titlul revine Corvinului Hunedoara: 2—1 în finală cu Chimica Tîrnăveni.** • **Tot cu 2—1 se sfirșește și ultimul act al Cupei României, trofeul luind drumul Craiovei: Universitatea—Politehnica Timișoara 2—1.** • **La Brisbane, în sferturile de finală ale Cupei Davis, tenismanii noștri nu țin piept celor australieni, pierzind cu 0—5.** • Lotul reprezentativ de fotbal ciștigă Turneul de la Paris, dispunînd cu 1—0 de Botafogo și Paris Saint Germain. **Ca o curiozitate: toate golurile trecute în contul jucătorilor noștri au fost înscrise de adversari în propria poartă, de Alaide și, respectiv, Janvion! Izbînda tricolorilor a fost, după aprecierile tuturor specialiștilor, pe deplin meritată.** • **Turul Franței, cea mai mare cursă ciclistă a lumii, se desfășoară într-o atmosferă dramatică. Șase rutieri, între care și Joop Zoetemelk, sînt declarați aut pentru dopaj, iar liderul clasamentului, Pascal Simon, cade în etapa a 11-a și se alege cu o fractură. În ciuda durerilor, el va rezista încă o săptămînă, admirabil efort, predind apoi tricoul galben lui Laurent Fignon, care va și ciștiga „bucla". O victorie norocoasă? Poate. Deși e greu de crezut că Turul Franței se poate ciștiga numai grație norocului!** • Sportivii români cuceresc 27 de medalii **(locul 4—5 în clasamentul pe națiuni)** la Jocurile Mondiale Universitare de la Edmonton. **În 6 rînduri reprezentanții noștri urcă pe cea mai înaltă treaptă a podiumului de premiere: Liliana Bălan (gimnastică, sol), Anișoara Cușmir (atletism, săritura în lungime), Florența Crăciunescu (atletism, aruncarea discului), Maria Radu (atletism, 3 000 m), Levente Molnar (gimnastică, inele), Elisabeta Guzganu (scrimă, floretă). Gaudeamus igitur!** • **C.I.O. respinge cererea înaintată de F.I.F.A. de a admite participarea fotbaliștilor profesioniști la turneul olimpic de la Los Angeles (1984). Refuzul precizează că o eventuală formulă open ar încălca principiile spiritului olimpic.** • Meci feminin de șah la Bad Kissingen, România—R.F.G. 21—15. **Margareta Mureșan, Marina Pogorevici și Dana Nuțu realizează cîte 4 puncte din 6 posibile.** • **Încă un scandal în boxul profesionist: olandezul Koopmans, campion al Europei la semigrea (după victorie în fața lui Jassman), e acuzat de a fi folosit substanțe interzise de regulament!** • **Lipsite de Anișoara Cușmir, naționalele de atletism n-au nici sare, nici piper. Doar două rezultate mai acătării: 20,94 la greutate (Mihaela Loghin) și 13,65 la 110 m.g., nou record (Ioana Oltean).** • **Deși la 32 de ani, Jarmila Kratochvilova nu se lasă: 1:53,28 pe 800 m, record mondial stabilit la München.** • **Scrimerii noștri rămîn datori: nici o medalie la europene (Viena), locul 12 (din 14) în clasamentul pe națiuni?!** • **Sebastian Coe în derivă! Recordmanul mondial se clasează al patrulea într-o cursă organizată la Gateshead! Prezența lui la ediția inaugurală a C.M. devine nesigură.** • În Finlanda, pe lacul Kaukajarvi de lingă Tampere, caiaciștii și canoiștii români se numără printre protagoniștii

mondialelor: 9 medalii, 3 de aur (Costică Olaru, Ivan Patzaichin și Toma Simionov, caiacul de 4 format din Angelin Velea, Ionel Lețcaie, Ionel Constantin și Nicolae Fedosei), 3 de argint (între care echipajul Patzaichin—Simionov la fond) și 3 de bronz. Încă o dovadă, a cita?, că „flotila de aur" știe să se respecte.● O adevărată „macara" umană: Victor Karlovici bate recordul lumii la haltere, categoria supergrea, totalizind 460 kg!

August

În finala turneului de la Kirn (R.F.G.) Dinamo—Aberdeen 2—0, goluri marcate de Augustin. A se reține: Aberdeen e deținătoarea Cupei cupelor! ● David Cooper de la Glasgow Rangers ajunge în fața justiției, aruncind în ochiul unui copil (din tribună) o monedă culeasă de pe gazon! Pînă la urmă, a fost achitat, găsindu-i-se circumstanțe atenuante, dar mirarea a rămas: cine a mai văzut un scoțian să arunce cu bani? ● Cu 8,5 p (din 11), Mihai Ghindă ciștigă turneul internațional de șah de la Hamburg. ● Bilanț remarcabil la C.E. de tenis de masă juniori și cadeți: 3 medalii de aur, 4 de bronz. ● În cadrul europenelor de înot de la Mulhouse (juniori), Cristian Ponta obține, la 200 m fluture, primul titlu continental din istoria natației românești. ● În locul lui Artemio Franchi, decedat într-un accident de automobil, Comitetul executiv U.E.F.A. alege ca președinte (interimar) pe Jacques Georges, fost președinte al federației franceze. ● Încă o veste bună de la Segărceanu: 6—4, 5—7, 6—2 cu Brian Teacher la Cincinnati. ● O singură medalie pentru atletismul nostru la prima ediție a campionatelor lumii, desfășurată la Helsinki: argint pentru Anișoara Cușmir. Între „eroii" acestui rendez-vous, Jarmila Kratochvilova (medalii de aur la 400 și 800 m) și Carl Lewis, americanul obținind 3 titluri, la lungime, 100 m și cu ștafeta de 4x100 m, ultima cu record mondial, 37,86. ● Fotbal: în meci de verificare, la Oslo, Norvegia-România 0—0. Consemnăm debutul lui Hagi, unul dintre cele mai spectaculoase transferuri ale sezonului (de la F.C. Constanța la Sportul studențesc). ● Dumitru Chiru iese campion mondial de juniori la lupte libere, categoria 82 kg. Maricel Popa cucerește medalia de argint la 62 kg. ● Nana Aleksandria ciștigă ieșer, cu 3 puncte avans, turneul internațional de șah de la Băile Herculane. ● Ulrike Meyfarth și Tamara Bikova sar în cadrul aceleiași reuniuni, la „Crystal Palace" din Londra, 2,03 m, nou record al lumii. ● Partidă amicală de fotbal la București: România—R.D.G. 1—0 (gol Negrilă). Timp de 10 minute joacă și Balaci, multă vreme accidentat și, din noiembrie, operat de menisc. ● Echipa de tineret (fotbal) pierde la Elsterwerda, 2—3 cu R.D.G. ● Juniorii români își adjudecă titlul balcanic, dispunînd în finală, la Kavala, de Grecia cu 6—5, după executarea loviturilor de la 11 metri. ● Tamara Bikova la Pisa: 2,04 m! ● La C.E. de natație (Roma), Carmen Bunaciu izbutește o medalie de bronz la 100 m spate. La 200, Anca Pătrășcoiu se clasează a patra. Poloiștii deziluzionează: 1 punct, locul 8, ultimul?! ● Învinși la mondiale, Sydney Maree și Pierre Quinon bat, la Köln, recordurile lumii la 1 500 m (3:31,24) și, respectiv, la prăjină (5,82 m). Isprăvile lor sînt numite, plastic, „recordurile revanșei". ● După 10 ani, atletismul românesc dobîndește o nouă medalie de aur la europenele pentru juniori. Margareta Keszeg de la Cetatea Deva devenind campioană continentală la 1 500 m. În 1963, Gheorghe Ghipu ciștigase tot la 1 500 m! ● La C.M. de ciclism, desfășurate la Altenrhein (Elveția), echipa de contratimp a U.R.S.S. acoperă 100 km în 1:59,12! Trenul de pe linia București—Giurgiu ar putea fi invidios! ● „Să te cunoști, să te stăpînești, să te învingi: iată frumusețea eternă a sportului" (Pierre de Coubertin). ● Stă să înceapă turneul de tenis de la Flushing Meadow.

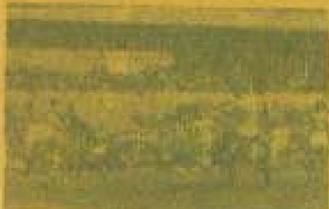
Septembrie

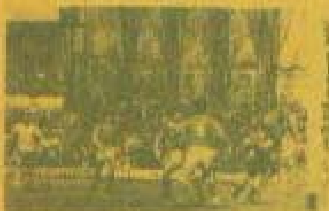
După R.F.G. și Iugoslavia, Franța renunță și ea la organizarea campionatului mondial de fotbal din 1990. O fi fotbalul sportul-rege, dar lumea mai are și alte probleme, economice mai ales. ● Se reia o frumoasă tradiție: Turul ciclist al României. El va reveni lui Mircea Romașcanu și echipei Dinamo, dar dincolo de clasamente merită reținută ideea: Turul există! ● Thierry Vigneron urcă recordul mondial la prăjină, sărind 5,83 m la Roma. ● Flushing Meadows debutează sub semnul marilor surprize: Krickstein (15 ani) îl bate pe Gerulaitis, iar Scanlon pe Mc Enroe! Pînă la urmă ciștigă Navratilova (la primul titlu aici) și Connors, „Jimbo" după o finală istovitoare (210 minute) cu Lendl. Specialiștii laudă izbînda lui Connors, reintors în fruntea ierarhiei după o prelungită pasă neagră. Să nu uităm că „Jimbo", cel mai nebun dintre frumoșii tenisului (sau cel mai frumos dintre nebunii lui), și-a început cariera sub aripa ocrotitoare a lui Ilie Năstase. ● Record mondial la 1 500 m pentru Steve Ovett: 3:30,78 la Rieti. A doua zi, agențiile de presă anunță recalcularea timpului: 3:30,77! ● Au loc, la București, campionatele europene de tir, excelent organizate. Maria Macovei (la pistol standard) obține medalia de aur. ● Se poartă și la alții: Parma elimină din turul 1 al Cupei Italiei pe Internazionale! ● Canotoarele noastre se întorc de la Duisburg (C.M.) cu două medalii de argint (4 + 1 rame și 2 rame) și una de bronz (2 vîsle). Mare favorită la simplu, Valeria Răcilă ratează din cauza unei defecțiuni tehnice, vîsla desprinzîndu-i-se din căușul furchetului! ● Meciul de fotbal Uruguay-Venezuela, 3—0, în care Torres (V) îl accidentează grav pe Morena, duce la suspendarea campionatului venezuelean! ● Varșovia: Polonia—România (selecționate olimpice) 2—2 (0—1), golurile oaspeților fiind realizate de Movilă și Irimescu. ● În concursul atletic al armatelor prietene, găzduit de Havana, Eugen Popescu sare la înălțime 2,24 m, întrecîndu-l pe sovieticul Sereda, creditat cu 2,35 m în 1983. ● Cu 6,74 m și, respectiv, 19,66 m, Anișoara Cușmir și Mihaela Loghin înving la „Crystal Palace" din Londra. ● Șahista Dana Nuțu termină învingătoare, 9 puncte din 11, în Turneul Acropole. ● Se joacă turul 1 al cupelor europene de fotbal, în care avem 3 echipe în loc de 4: Dinamo ciștigă la Lahti cu 1—0, Universitatea Craiova întrece cu același scor pe Hajduk Split, Sportul studențesc pierde, acasă, cu Sturm Graz, 1—2. Se va califica doar Dinamo (3—0 în retur), Craiova fiind eliminată după prelungiri (0—1 la Split) și executarea loviturilor de la 11 metri. La Graz, Sportul face 0—0, dar nu-i ajunge. ● Desfășurat la Providence, meciul de box dintre Rafael Lopez și Darryl Taylor se încheie printr-o păruială generală! Nu scapă nici arbitrul de ring Martin Tabor, transportat la spital! ● Fetele noastre au o comportare modestă la europenele de baschet de la Budapesta. Ele ocupă locul 9. ● Margareta Mureșan confirmă: a doua, după Nona Gaprindașvili, la Playa de Aro (Spania), înaintea Piei Cramling și a altor jucătoare de elită. ● Olaf Ludwig (R.D.G.) locul 1 în Tour de l'Avenir. ● Echipa României (Romașcanu, Gancea, Căruțașu, Nicolae, Neagoe, Apostol) termină a treia în Turul ciclist al Bulgariei. ● Cuplajul interbucureștean, cu Rapid—Dinamo și Steaua—Sportul studențesc, aduce în tribunele de la „23 August", în ciuda ploii, 70 000 de spectatori! ● Bilanț nesatisfăcător la europenele de volei: fetele pe locul 6, băieții pe 8. ● La Vigo, selecționata fotbaliștilor profesioniști din Spania-selecționata divizionară a României 2—2, goluri realizate de Bölöni și Caraș, de Amarillo și Maradona (11 m). Di Stefano declară: „un rezultat just și o foarte bună echipă română". ● În orașul său natal, la Shan-

4 iunie 1983, o zi istorică pentru atletismul românesc și mondial: pe „23 August", Anișoara Cușmir sare 7,43 m, nou record mondial la lungime. Un record, vor scrie specialiștii, pentru anul 2 000!

Cînd nu joacă șah, campionul mondial Anatoli Karpov acordă autografe.

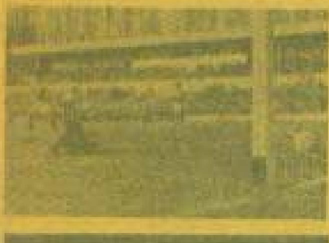
ghai, Zhu Jianhua doboară recordul mondial la înălțime, izbutind 2,38 m. • Pe „Wembley" explodează o bombă de mare calibru: Anglia—Danemarca 0—1! Insularii vor încerca să salveze situația, 3—0 cu Ungaria la Budapesta, dar va fi prea tîrziu: cîștigind la Atena (2—0), jucătorii lui Sepp Piontek (declarat cel mai bun antrenor al anului) se vor califica pentru turneul final al europenelor! • Mondialele de lupte greco-romane se încheie la Kiev cu un fiasco total pentru reprezentanții noștri: nici o medalie! Ștefan Rusu și Ion Draica pe locul 4. • Debut favorabil al Universității București în C.C.E. de șah: 8,5—3,5 cu „Ruy Lopez" Gand (Belgia). • Costică Olaru se respectă: două victorii în concursul preolimpic de la Los Angeles (canoe simplu 500 și 1 000 m). Îl imită Marioara Ciobanu și Elisabeta Oleniuc la dublu visle. • Moare Victor Ciocâltea, unul din marii campioni ai șahului românesc.

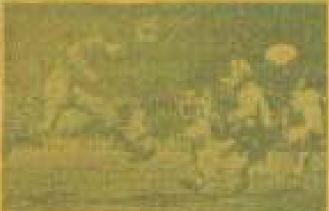

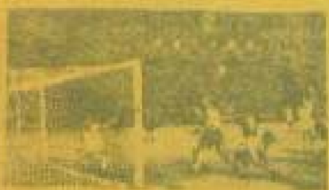

Octombrie

Încă din primul meci, 83—97 cu C.S.P. Limoges, Dinamo își irosește șansele în Cupa campionilor la baschet masculin. • Florin Gheorghiu și Teodor Ghițescu pe locurile 2 și, respectiv, 3 ale Turneului de la Ostende. • Suedezului Mats Wilander i se decernează Trofeul fair-play pe 1982 pentru sportivitatea dovedită în semifinala cu Clerc de la Roland Garros, cînd i-a acordat adversarului, împotriva deciziei arbitrului, o minge foarte importantă. Wilander devine cel mai tînăr deținător al trofeului. • Baschet: Steaua—Fenerbahce 67—81 și 83—65 (Cupa cupelor m), „U" Cluj-Napoca—Unimoto Cesena 79—75 și 60—62 (Cupa „Liliana Ronchetti" f). În turul următor, Steaua—Cibona Zagreb 82—82 și 86—93. • Un record demn de imaginația lui Jules Verne: englezul Richard Noble aleargă cu mașina (motor cu reacție) 1 025,15 kilometri pe oră! • Rutierii români domină autoritar Turul Turciei, ocupind primele 4 locuri în clasamentul general: 1. Romașcanu; 2. Nicolae; 3. Constantinescu; 4. Lăutaru. • Fotbal: 0—0 cu Olanda în preliminariile J.I., (Utrecht). • Vești neplăcute de la Băile Herculane: reprezentanții noștri ratează victoria în Balcaniada de șah, fetele terminind pe locul 2, băieții pe 3. • Boxerul Constantin Tițoiu cîștigător în turneul internațional de la Berlin, după o finală cu sovieticul Abrahmanov. • Se dispută, între Dinamo și C.P. „Casa Scînteii", cea mai lungă finală pentru desemnarea campioanei naționale de oină. Dinamoviștii își adjudecă titlul după baraj. • Încă o victimă a ringului profesionist: mexicanul Perez, făcut k.o. de portoricanul Cruz la New York. Alarmat, Congresul statului California votează o lege prin care se permite medicilor să oprească lupta peste capul arbitrilor de ring. • Fotbaliștii tricolori în zi proastă: 0—5 cu Țara Galilor (Wrexham). Cum un necaz nu vine niciodată singur, 0—1 cu Italia în C.E. de tineret (Slatina). • Mihai Cioc (grea) și Mircea Frățică (semimijlocie) cuceresc medalii de bronz la mondialele de judo de la Moscova. • Trăgătorii noștri domină Cupa țărilor latine și Greciei, obținînd 14 locuri 1. Între învingători, Sorin Babii și Ion Joidea. • Brazilianul Nelson Piquet, al 3-lea pe circuitul de la Kyalami, devine campion mondial al piloților de formula I. Alain Prost recunoaște: „Prietenul meu Piquet este cel mai bun". Rămine însă avertismentul rostit de Jackie Stewart: „cel mai important pentru un pilot e să știe cînd să se oprească". Va ști Piquet, care a împlinit, la 17 august, 31 de ani? • În grupa a V-a a preliminariilor C.E. de fotbal, la Napoli, Italia—Suedia 0—3! „Imperturbabilul" Bearzot a întinerit echipa, dar nu l-a ajutat la nimic! Suedezii, primii în clasament, au jucat totul și acum așteaptă rezultatele partidelor Cipru—România, Cehoslovacia—Italia și Cehoslovacia—România. Noi, ca să fim siguri, avem nevoie de 3 puncte din 4. Le vom face. • Se desfășoară, la Roma, a treia ediție a Cupei mondiale la box, la care ia parte, ca invitat, și Doru Maricescu. • Virginia Ruzici termină învingătoare la Detroit, după ce va fi întrecut (între altele) pe Wendy Turnbull în sferturi și pe Kathy Jordan în finală. • Voința Tîrgu Mureș (f) și Aurul Baia Mare (m) intră în posesia Cupei campionilor europeni la popice. Ildiko Szasz și Iuliu Bice își înscriu numele pe lista principalilor realizatori. • Floyd Patterson și Ingemar Johansson, campioni ai lumii la box în anii '60, se reîntîlnesc, dar nu în ring, ci pe traseul maratonului de la New York. Cîștigă neozeelandezul Rod Dixon și, pentru a 5-a oară, norvegianca Grete Weitz, iau parte 17 000 de concurenți, Patterson se descurcă onorabil, Johansson numai că nu abandonează. • În turul II al C.C.E., fotbaliștii de la Dinamo întrec detașat pe cei de la Hamburger S.V.: 3—0! Înscriu Augustin, Mulțescu și Orac, campioana de club a Europei și liderul Bundesligii găsindu-se la un pas de o înfrîngere și mai grea. Returul se anunță dramatic. • „Ploaie" de medalii și de recorduri naționale pentru halterofilii români la Moscova, unde se dispută, concomitent, campionatele mondiale și europene. Gelu Radu (pană) obține 4 medalii, iar Dragomir Cioroslan (semimijlocie), Vasile Groapă (grea ușoară) și Ștefan Tașnadi (grea) cîte două, toate de bronz. • Brașov: România—Italia 0—0 (J.O. fotbal) și șansele noastre se împuținează. • Mircea Romașcanu încheie victorios Turul ciclist al insulei Rhodos. Bravo, Mircea! • Un junior II, Vladimir Buduroiu de la Stirom, devine campion de ciclocros al Capitalei la seniori! În perspectivă un mare talent. • Pierdem pe toată linia la baschet: Rapid—Maccabi Ramat Gan 71—79 și 76—94 în Cupa „Koraci" (m), „U" Cluj-Napoca—Sparta Praga 84—81 și 64—74 în Cupa „Liliana Ronchetti" (f). • Succes de proporții al gimnasticii românești la mondialele de la Budapesta: 8 medalii (1 + 5 + 2) și locul 1 în lume la total medalii! Patru medalii pentru Ecaterina Szabo (aur la sol, argint la sărituri și paralele, bronz la l.c.) trei pentru Lavinia Agache (argint la sărituri și paralele, bronz la bîrnă), felicitări pentru ele și pentru coechipierele lor, ca și pentru antrenorii Adrian Goreac, Maria Cosma și Octavian Belu! • România—Polonia 31—0 la rugby.

ROMÂNIA — CIPRU 3—1
1—0 : Vătuș
2—0 : Cămătaru
3—1 : Bölöni

ROMÂNIA — SUEDIA 2—0
1—0 : Andone
2—0 : Klein

Noiembrie

Dinamo București, 2—3 la Hamburg, se califică în sferturile de finală ale Cupei campionilor europeni la fotbal, eliminînd pe deținătoarea trofeului! Performanță excepțională, marea surpriză a acestei ediții a C.C.E., îndelung comentată. • De la Tudor Arghezi citire: „fizicul cîștigă de la intelect ce cîștigă intelectul de la fizic". • Handbaliștii noștri irezistibili în Supercupa campionilor mondiali și olimpici, pe care și-o adjudecă fără să fi cunoscut înfrîngerea: 22—19 cu U.R.S.S., campioana lumii en titre, 20—19 cu R.D.G., deținătoarea titlului olimpic, 27—19 cu R.F.G. II, 27—26 cu Cehoslovacia și, în finală, după prelungiri, 26—25 cu U.R.S.S. În vitrina handbalului românesc e așezat un trofeu care lipsea, Supercupa. Nu mai lipsește de-acum decît trofeul acordat campionilor olimpici, dar pînă la Los Angeles n-a mai rămas mult! • În derbyul seriei a III-a a diviziei A de fotbal, „U" Cluj-Napoca spulberă pe Politehnica Timișoara: 5—0! • La Starova (Cehoslovacia), Dragomir Cioroslan cîștigă penultima etapă a Cupei mondiale la haltere, avansînd pe locul 3 în clasamentul general al categoriei semimijlocie. • Franțuzoaica de 30 de ani Catherine Charles

înoată fără oprire timp de 24 de ore într-o piscină din Angers, parcurgînd 74,150 km! Charles e de profesie medic. • În prezența foștilor laureați Eusebio și Beckenbauer, revista „France Football" acordă la Paris trofeul „Gheata de aur", destinat celui mai productiv fotbalist european în 1982/83. Gheata revine lui Francesco Gomes de la F.C. Porto, autor a 34 de goluri în campionatul portughez. Pe locurile următoare, Houtman (Feijenoord) cu 30 de goluri și, la egalitate, Anastopoulos (Olympiakos Pireu) și Nicholas (Celtic Glasgow) cu 29. • Pregătind meciul cu Cipru, fotbaliștii tricolori încheie la egalitate, 1—1 (gol Bölöni), testul cu reprezentativa Israelului. • Florin Gheorghiu cîștigă turneul internațional de șah de la Griesbach (R.F.G.). • Al 46-lea campionat de fotbal al U.R.S.S. se încheie cu succesul nescontat al echipei Dniepr Dnepropetrovsk, promovată în divizia A abia în 1981! • Rămînem în cursă pentru Paris: Bölöni înscrie și la Limassol, România întrecînd Cipru cu 1—0. După victoria Cehoslovaciei în fața Italiei, 2—0, avem nevoie pentru a ne califica măcar de un meci nul la Bratislava. Partida din 30 noiembrie devine, prin jocul rezultatelor, „finala" grupei a V-a. • Rugbyștii noștri nu iartă nimic: 24—6 cu Țara Galilor, prima reprezentativă A britanică venită la București, 19—3 cu U.R.S.S. Toți comentatorii se întrec în elogii, subliniind că rugbyul românesc e cel puțin egal cu cel practicat în cadrul Turneului celor 5 națiuni. În fața bravilor purtători ai frunzei de arțar mai rămîne un examen: întîlnirea cu Franța de la Toulouse (4 decembrie). • La propunerea lui Felix Levitan, unul din directorii competiției, Turul Franței își deschide porțile și pentru femei! Încă o prejudecată a fost învinsă. • În optimile de finală ale C.C.E. la handbal (f), Știința Bacău pierde în fața lui Start Bratislava la un gol: 26—21 și 22—28. • Bronz pentru Silviu Lazăr și Ștefan Naghi la C.E. de judo pentru juniori. • Steaua dobîndește titlurile naționale la spadă (pentru a 25-a oară!) și sabie. • După două înfrîngeri în fața unor selecționale regionale, Australia ține în șah Franța la Clermont-Ferrand: 15—15. În confruntarea revanșă, rugbyștii francezi se vor detașa: 15—6. • Trei juniori români se întorc cu medalii de la campionatele mondiale de box, găzduite de Republica Dominicană. Ei sînt Marian Finățan (cocoș) și Miclos Paizs (grea), distinși cu argint, și Dorin Răcaru (supergrea), medaliat cu bronz. • Pentru a doua oară în ultimii 50 de ani, „All Blacks" cedează în fața Angliei, pierzînd meciul de pe „Twickenham" cu 9—15! • Se retrage o mare floretistă, Ecaterina Stahl, participantă la 5 Olimpiade, fostă campioană a lumii. Flori pentru Cati Stahl! • Jucînd excepțional, cu maturitate și dăruire, fotbaliștii tricolori obțin, în ultima zi a toamnei 1983, calificarea în turneul final al campionatului european, terminînd la egalitate cu Cehoslovacia, la Bratislava, 1—1, goluri înscrise, în ordine, de Geolgău și Luhovy. O calificare în nici un fel întîmplătoare, ci pregătită cu inteligență și minuțiozitate. Pentru prima oară în istoria fotbalului românesc, tricolorii vor fi prezenți într-o finală de campionat european! Bravo, băieți, bravo, Lucescu!

Decembrie

Toshihiko Seko cîștigă maratonul de la Fukuoka, unul din „clasicele" internaționale ale distanței. • Tibor Kopacz confirmă: locul 2 la Berlin la 3 000 m • Fiul fostului campion mondial Joe Frazier, Marvis, n-a rezistat decît 2 minute și 57 de secunde în fața „mașinii de pumni" Larry Holmes, pierzînd prin k.o. meciul (după unele versiuni pentru centura cu diamante) disputat la Las Vegas. Se zice că pînă și lui Holmes i s-a făcut milă... • Încep meciurile candidaților la titlul mondial de șah. La ora la care închidem ediția acestui almanah, conduc Kasparov și Smislov, în fața lui Korcinoi și, respectiv, Ribli. • Handbaliștii români își adjudecă titlul balcanic la Ankara. • În cea de a 16-a ediție a Cupei Interviziunii la gimnastică ritmică, Doina Stăiculescu se clasează pe un încurajator loc 3 • Jucînd mai bine decît oricînd, echipa de rugby a Franței termină învingătoare în fața tricolorilor noștri, la Toulouse: 26—15. „Sportul" comentează: „Am fost învinși de o superechipă, dar și de propriile noastre slăbiciuni". • Sorții hotărăsc la Zürich: reprezentativa de fotbal a României va avea ca adversare în preliminariile C.M — din 1986 echipele Angliei, Irlandei de Nord, Turciei și Finlandei. O „urnă" mai degrabă favorabilă. Tot la Zurich, două zile mai tîrziu, este stabilită adversara campioanei noastre, Dinamo București, pentru sferturile de finală ale C.C.E: Dinamo Minsk. • Handbalistele au trecut cu bine primele „examene" ale mondialelor: victorii în fața Suediei, Bulgariei, Spaniei și Danemarcei, dar au ratat intrarea în finală: 19—20 cu R.D.G. • Înotătorul Robert Pinter coboară, pentru prima oară în istoria natației românești, sub patru minute pe 400 m liber! • Cupa României la fotbal face primele „victime" de elită: F.C. Baia Mare și Politehnica Iași, eliminate de Viitorul Gheorghieni (Divizia C) și, respectiv, U.T.A. • Dinamo-Universitatea Craiova 2—1 într-un meci restanță al diviziei A. • La campionatul european de radiotelegrafie-sală, desfășurat la Moscova Manuela Alîncăi cîștigă titlul. • Cade încă un record mondial la haltere: Oksen Mirzoian ridică 131 kg la stilul smuls (cat. 56 kg). Fostul recordman, bulgarul Suleimanov, nu s-a bucurat decît cinci zile! • Întrecînd (după prelungiri) pe Hamburger S.V., Gremio Porto Alegre intră în posesia Cupei Intercontinentale la fotbal. Brazilienii rămîn... • Mats Wilander își trece în palmares și titlul de campion al Australiei, surclasîndu-l pe Ivan Lendl: 6—1, 6—4, 6—4! La feminin, cîștigă, conform așteptărilor, Martina Navratilova. • În etapa a 15-a a Diviziei A, Steaua realizează scorul campionatului: 7—0 cu F.C. Baia Mare. • Iulia Mateescu, cea mai tînără speranță a natației noastre (13 ani), cucerește Trofeul Carpați. • Hocheiștii români se comportă remarcabil în turneul de la Sofia, clasîndu-se pe locul 2. • Încep să fie date publicității primele anchete internaționale menite să-i desemneze pe cei mai buni sportivi ai anului 1983. Agenția vest-germană I.S.K. se orientează spre Carl Lewis și Martina Navratilova. • Cînd alcătuim bilanțul de față, mai rămîn 15 zile pînă la sfîrșitul anului 1983. Din motive lesne de înțeles (și de scuzat), cîteva competiții (unele de amploare) nu vor intra în această trecere în revistă, menită să vă ofere, în intenția realizatorului ei, o imagine de ansamblu a anului sportiv 1983, nu o dată bogat în satisfacții pentru reprezentanții noștri. Un an, ca să rezumăm, bun, plin de promisiuni în perspectiva Jocurilor Olimpice de la Los Angeles, programate în vara lui 1984. Înainte de a pune punct, vă urăm, stimați cititori, La mulți ani!

OVIDIU IOANIȚOAIA ■

ROMÂNIA — ITALIA 1—0 Bölöni înscrie în poarta lui Zoff

SUEDIA — ROMÂNIA 0—1 Marchează Cămătaru

CIPRU — ROMÂNIA 0—1 Din nou Bölöni !

CEHOSLOVACIA — ROMÂNIA 1—1 Geolgău deschide scorul !

Recorduri doborîte, recorduri actuale, recorduri viitoare

Lumea noastră, a secolului 20, este o lume a recordurilor. Recordul este o realitate a vieții contemporane și, poate fără voia lui, un germen al tehnicii și al progresului. Există ceva în acest secol al tuturor neprevăzutelor și paradoxurilor, care să nu fie aspirație spre mai mult, spre mai bine? Deci, într-un fel, spre record. Fără această înțelegere progresistă a ideii de record, omenirea însăși n-ar păși mai departe.

În fond, ce este RECORDUL? Dovada maximelor potențe ale omului. Care este destinul recordurilor? Acela de a fi doborîte, pentru ca la rîndul lor, noile recorduri să devină și ele vechi recorduri.

Pentru sportiv, recordul este depășirea a tot ce este mai bun în el și a tot ce este mai bun, pînă atunci, în lume. Pentru medic, perfecta funcționare a corpului omenesc. Dar pentru psiholog? Fără îndoială, ziua cea mai inspirată pentru lucrul cel mai îndrăzneț în condițiile cele mai neprevăzute. Ce altceva ar putea fi pentru inginer recordul, decît calculul perfect al posibilităților mașinii omenești? Să-l întrebăm și pe spectator. Recordul? Satisfacția de a aplauda și bucuria de a înțelege pînă unde poate fi împinsă granița imposibilului. Care sînt cele mai valoroase recorduri ale lumii, fie ele sportive sau nu? Ce ziceți de acel 8,90 metri la lungime al lui Bob Beamon dar de recentele îmbunătățiri ale recordurilor la suliță bărbați și înălțime femei? Sau ce părere aveți despre victoria lui Hillary și Tensing asupra celui mai înalt munte din lume, Chomolungma Everest — 8 848 metri!? (1953). Ce este mai greu și mai cutezător: să cobori cu batiscaful la peste 10 000 metri sau să zbori cu avionul cu reacție la viteza de peste 7 000 de km? Este mai ușor să suporți setea, foamea sau somnul? Cîte zile poate un om să se învingă pe sine? Și care să fie limita de rezistență a omului, a speologului de a sta în adîncimile pămîntului? Ce merită mai multă prețuire: un avion cu 500 de pasageri și viteze supersonice, un turn de televiziune de 600 de metri, concepția unui oraș ca Brasilia, tunelul de sub Alpi sau transplanturile de inimă? Sînt sau nu recorduri ale minții și îndrăznelii omenești, cucerirea Lunii și apropiata călătorie în spațiile siderale, spre alte planete?

Nu priviți lumea recordurilor ca o lume a nebuniei și a celebrității cu orice preț. Recordul a fost, este și va trebui să rămînă ispita imposibilului, împlinirea a tot ce este mai bun în noi.

Să încercăm cîteva anticipări. În viitor, creierele electronice, mașinile cibernetice vor da indicii de valoare ai sporturilor și ai sportivilor de performanță, programele lor de antrenament, stadiul de formă sportivă. Ele vor calcula și vor arbitra în sălile de sport, pe pîrtiile de schi, la trambulinele de sărituri.

În sporturile mecanice, sporturi caracteristice secolului nostru, se întrezăresc de pe acum limite senzaționale. Să nu uităm că „bunicul automobil" a evoluat de la 25 km pe oră în secolul trecut la cei 1 025 km pe oră ai secolului actual. Iar avionul, cea mai năstrușnică invenție omenească, a parcurs în numai cîteva decenii (primul zbor: frații Wright la sfîrșitul secolului trecut) cea mai rapidă evoluție, ajungînd astăzi la un record uluitor (7 000 km pe oră) și la prima lui treaptă de perfecțiune: racheta cosmică.

Lumea se va schimba imens în anii care vor urma. Orașe sub sticlă, orașe etajate și orașe submarine, invenții negîndite ieri și aparatură cibernetică mult mai perfecționată ca azi, medicină nucleară, învățămînt programat. În toată această nouă civilizație, cu oameni și concepții noi, și lumea sportului, lumea recordurilor va fi alta.

Cînd cosmonauții au făcut primii pași, parcă de dans, pe lună, ne-am spus: poate că de azi începe și o nouă eră a recordurilor, cele selenare. Se știe că acolo gravitația este de șase ori mai mică. Aceasta nu înseamnă cumva că fantasticul record pămîntean al lui Beamon ar putea fi îmbunătățit pe Lună cu mulți metri, pînă spre 30 sau chiar mai mult? De ce împingerea greutății nu ar marca și ea aproape 60 m pe satelitul Terrei?

Nu demult, o notiță de ziar ne invita la cel mai neașteptat tur din lume, din univers. El va cuprinde, simbolic, mii de tururi cicliste, de raliuri automobilistice și circuite aeriene. Va fi o încununare a îndrăznelii și minții ingenioase a omului. Despre ce este vorba? Despre marele tur al planetelor, proiectat chiar pentru acest deceniu. Vor fi mai întîi trei zboruri interplanetare fără echipaj uman. Accelerația navei cosmice combinată cu gravitația planetei în apropierea căreia nava a ajuns va da posibilitatea ca în 7—9 ani să fie parcurs un drum spre planetele Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun și Pluton.

Așa-i că vi se pare extraordinar, neverosimil? Ba nu, minunat, admirabil, fiindcă secolul nostru este secolul recordurilor, secolul minunilor tehnice.

VITEZA este simbolul secolului XX. O calitate nativă, greu de format și de stăpînit. Desigur, limitele ei au fost necontenit depășite, dar sînt și distanțe pe care oricît am alerga sau înota, recordul nu poate fi atins. Astfel, nimeni nu va putea parcurge o sută de metri pe stadion — pe Terra — în mai puțin de 8 secunde și nici aceeași distanță în bazin, sub 45 de secunde, deși nu se știe ce minuni îl mai așteaptă pe om în secolul vitezei.

Recordurile de astăzi sînt excepționale, dar nu de granit, spun specialiștii, și par să fie convinși de acest lucru și sportivii. Cînd Armin Hary a alergat 10 secunde și a fost întrebat ce se va întîmpla după stabilirea acestei performanțe, a spus calm, liniștit: „Va trebui să mai așteptăm puțin". Dar Hayes, Hines, Smith și ceilalți n-au vrut deloc să aștepte.

Viteza este cea mai ispititoare, deși cea mai ingrată calitate, și aceasta nu numai în atletism. În ciclism, motociclism, automobilism, aviație, acolo unde viteza nu înseamnă numai picioare repezi, ci și judecată rapidă de constructori, viteza își are alte legi și alt mers.

FORȚA a evoluat imens în ultimii ani. Poate cel mai mult. Și aceasta datorită metodelor de antrenament, cercetărilor în domeniul biochimiei și studiilor de biomecanică. Recordurile în aruncările atletice, atît la bărbați, cît mai ales la femei, precum și recordurile la haltere sînt de-a dreptul uimitoare.

A arunca astăzi 22 m la greutate, 70 la disc, 80 la ciocan și peste 96 m la suliță, pare un lucru banal, așa cum banale, obișnuite, ni se par acum lansările în Cosmos.

Omul este o ființă ciudată. Mai întîi se miră și se străduie pentru orice performanță, apoi se plictisește, se blazează, nu-l mai încîntă și nu-l mai tulbură nimic.

REZISTENȚA omenească rămîne un mare semn de întrebare. Toată lumea se întreabă pînă unde pot fi împinse limitele ei. Maratonul se aleargă astăzi sub 2 ore și 10 minute. Femeile, care parcurgeau la început aceeași distanță diabolică cu mult peste 3 ore, au ajuns astăzi la timpii pe care îi parcurgeau cîndva, victorioși, Zatopek și Mimoun (2h25').

De atîtea ori a fost străbătut în înot Canalul Mînecii, încît înotătorii au trecut la excentricitate (dus și întors, noaptea, cu picioarele legate, sub apă). Recordurile de durată, ca performanța lui Bergamini (120 km în 33 de ore, Triest-Veneția) este frecvent depășită. Astăzi, recordurile au ajuns la 84 de ore de înot continuu și la 481 km distanță: argentinianul Ricardo Hoffman pe Rio Parana între orașele Corrientes și Santa Elena.

În prezent, ceea ce revoluționează antrenamentul de rezistență este ideea că lucrul pentru dezvoltarea acestei calități nu dăunează copiilor și tineretului, fiind un efort de lungă durată care nu solicită inima, ca viteza repetată.

Nu mai miră pe nimeni faptul că înotători de 15 ani devin campioni olimpici în cele mai grele probe, iar maratoniștii japonezi concurează cu succes în această probă încă la 18 ani.

ÎNDEMÎNAREA nu excelează prin recorduri, deși, dacă reflectăm mai mult, acestea ar fi cele mai pretențioase și interesante, ele solicitînd simultan coordonarea, suplețea, echilibrul, ritmul, gîndirea.

Heptatlonul și decatlonul atletic, biatlonul la schi, pentatlonul modern nu sînt numai victorii ale voinței omenești, ci și triumfuri ale corpului nostru, capabil să stăpînească pînă la virtuozitate spațiul și timpul.

Recordurile la tir, popice, schi, unele performanțe neobișnuite din jocurile sportive sînt și ele dovezi ale iscusinței noastre. Pelé, Borg, Stenmark, Nadia Comăneci — iată superlativele, „caratele" măiestriei sportive.

Și după cum cultura întregește inteligența umană și-i conferă și personalitate, tot astfel îndemînarea întregește toate celelalte calități motrice și le face mai depline.

Peste mai puțin de două decenii, la cea de-a 27-a ediție a Jocurilor olimpice vom păși în anul 2000. Deși cele opt decenii parcurse pînă acum au revoluționat secolul, oamenii de știință afirmă cu convingere că ne mai așteaptă multe surprize plăcute. Dintre acestea, una se referă și la sport: diversitatea de ramuri sportive (peste 50), noi discipline și sporturi combinate, noi materiale sportive, baze moderne cu zeci și sute de mii de spectatori.

Aportul științei va crește în evoluția marilor performanțe și asaltul acestora, în ciuda unor păreri contrarii, va continua cu și mai multă tenacitate. După părerea cercetătorilor Janos Brogli și Konstantin Nakov: „Recordurile mondiale nu pot continua la infinit. Ele urmează o curbă evolutivă numită logistică. Familia curbelor logistice se caracterizează prin momentul inevitabil cînd trec din faza creșterii progresive în faza creșterii degresive. Aceste curbe au un plafon, numit de saturație".

Specialiștii anticipează însă doborîrea de noi recorduri mondiale, invocînd drept argument resursele aproape inepuizabile ale organismului omenesc.

În final, o privire comparativă asupra recordurilor stabilite în cîteva ramuri de sport. De fapt, este vorba de trei perioade ale secolului XX. Ieri — Astăzi — Mîine sau, în ani, 1900 — 1983 — 2000!

RECORDURI		1900	1983	2000
ATLETISM — 100 m		12''	9.93	9.80
AUTOMOBILISM — km/h		100	1 200	1 300
AVIAȚIE — km/h		46	7 300	9 000
CICLISM — km/h		30	49	52
NATAȚIE — 100 m		65''	49.36	48.50
PATINAJ VITEZĂ — 500 m		50''	37.0	35.7
SCHI	km lansat	90	201	215
	sărituri	35m	181m	200m

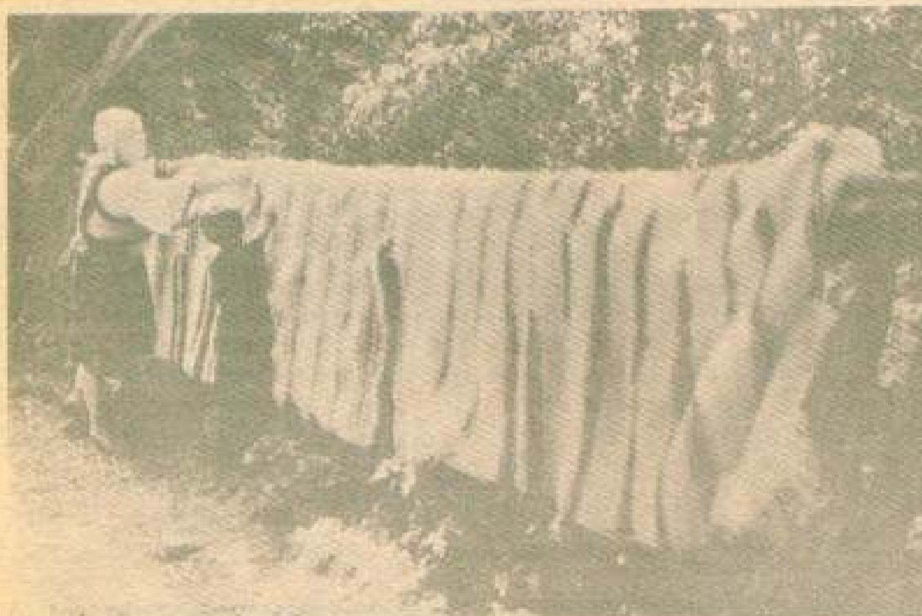
Granițele fiziologice și psihologice ale recordurilor mondiale au fost și continuă să fie depășite. Tabelele internaționale de punctaj înregistrează noi și noi recorduri. Pînă ieri mai mult tehnică și artă, sportul a devenit astăzi o ramură complexă a biologiei moderne. Prognozele anului 2000, în loc să ne neliniștească, ne conferă calm, luciditate și optimism.

CRISTIAN ȚOPESCU

La vîltoare

De la Alba Iulia la Intregalde, drumul e, în bună parte, monoton dar intrarea în sat răsplătește toate nemulțumirile călătorului. Peisajul pare de-a dreptul selenar și doar picioarele bine înfipte în pămînt te împiedică să cazi pradă priveliștii himerice. Stînci uriașe care străjuiesc drumul cu un soi de tenacitate geologică, pajiști alpine care, între întinderea stîncoasă, fac figura unei flori la butonieră îmi produc senzația unei intrări frauduloase într-o lume interzisă. Excesul de frumusețe e adesea o ispită.

La capătul satului, după vreo trei kilometri de mers pe jos, lîngă pîrîul Turcului, locuiește Onea Florian. E destul de în vîrstă, căci e la a treia căsătorie, dar e hîtru la vorbă și șugubăț. Îi lipsește patetismul și la întrebările mele serioase răspunde în doi peri. Are școala vieții, a umblat adică prin țară și peste hotare în timpul războiului, așa încît izolarea sa aici e doar o formă de reculegere. Fumează și face politică. Așa trebuie să fi arătat și Moromete.

De mic a învățat tîmplăria și, fiind un bun cioplitor, și-a reparat singur vîltoarea din fața casei în care prelucra pănura. Nu-și amintește de cînd există piva. Așa a pomenit-o. Știe doar că aici soseau munteni din Aiud, Cricău, Zlătioara cu pănură pe care părinții lui, apoi el cu familia o prelucrau pentru a obține acele superbe cergi ori, odinioară, trainicele sumane. „Țoalele" mițoase, aproape somptuoase, au un aer de gală. Și cînd te gîndești că de fapt sînt pentru dormit!

Onea Florian nu mai are puterea să lucreze ca înainte, deși îl mai caută și-acum oameni de peste deal. Piva trage să moară, vîltoarea se agită cu un fel de disperare care seamănă a agonie. La Intregalde, această îndeletnicire e pe sfîrșite și doar un miracol o mai poate reînvia. Impresia e că las în urma mea un muzeu natural.

RADU G. ȚEPOSU

Fotografii de ELENA GHERA

SUB CUPOLA ACADEMIEI

Fotografie de PAUL AGARICI

Într-o grădină, pe Calea Victoriei, există o clădire pe lîngă care, trecînd, oamenii încetinesc pasul și o privesc cu un respect deosebit. Pe poarta acelei grădini intră și ies în general vîrstnici, de cele mai multe ori cu o înfățișare preocupată. Nu i-ai deosebi cu nimic de ceilalți semeni ai lor. Se pierd în vîltoarea străzii sau pătrund în clădirea aceea care amintește de arhitectura altei epoci. La anii lor ar putea să-și vadă liniștiți de treburile de-acasă dar ei, cu o nedomolită sete de-a ști, de-a cerceta, de a învăța ei înșiși și de a învăța și pe alții, continuă o activitate intensă. Pentru că, așa cum spune unul dintre ei, activitatea unui academician nu cunoaște limită de vîrstă.

Mihai Băcescu

Totul a început de la racii din Moldova copilăriei mele

— *Vă regăsesc, Mihai Băcescu, după mai mulți ani de cînd v-am luat un interviu, tot director la Muzeul „Grigore Antipa" din București. Ce-ați mai făcut între timp? Ce mai faceți acum?*

— Acum sînt cam bolnav. De-aceea nici nu ți-am întins mîna.

— *Dar la cei 75 de ani pe care îi aveți arătați foarte bine.*

— Mulțumesc! E vorba doar de-o răceală. O să-mi treacă.

— *Deci, răcesc și academicienii. Dar, spre deosebire de alți semeni de-ai lor, se pare că n-au astîmpăr și în loc să stea să bolească la ei acasă, vin la serviciu ca și cum n-ar avea nimic. De ce?*

— Ei, uneori boala mă doboară și pe mine la pat. Acum e ceva mai ușor.

— *Deci, la ce mai lucrați acum, Mihai Băcescu?*

— Colaborez la marele tratat de zoologie editat de academicianul francez Grasset: *Traité de zoologie*, volumul crustacei, capitolul cumacee, este unul dintre cele mai mari din lume. Pînă acum au ieșit 30 de volume. Eu trebuie să predau anul viitor 30 de pagini.

— *Termenul nu e foarte îndepărtat. Dar de ce academicianul francez s-a adresat dumneavoastră? N-au și ei specialiști în cumacee?*

— E simplu de răspuns. Eu am studiat cumacee din toate colțurile lumii. Mi s-au trimis spre identificare numeroase exemplare. Sînt, ca să zic așa, la mine acasă în acest domeniu, așa cum alții au cuprins în raza lor de atenție alte domenii.

— *Mai lucrați și la altceva?*

— Colaborez la *Crustaceorum catalogus* — O operă vastă de care se ocupă un specialist olandez, Holtuis, și neamțul Grunner (R.D.G.)

— *Este și asta o lucrare importantă?*

— Da. Mie mi s-au încredințat tot cumaceele. Aici am 500 de pagini la dispoziție.

— *Nu-i mult? Dar, iertați-mă, n-are rost să vă întreb așa ceva. Vă știu demult simpatia pentru aceste viețuitoare ale oceanelor. De unde provine ea?*

— Totul a început de la racii din Moldova copilăriei mele.

— *Bănuiam eu ceva în sensul ăsta.*

— M-au interesat încă din tinerețe comportamentul și structura acestor viețuitoare. După care, am început să studiez răcușorii marini — misidele. Și pentru că alături de miside pescuiam și cumacee, le-am înglobat și pe ele în dragostea mea.

— *Sînt chiar așa de interesante aceste cumacee?*

— E un grup extrem de interesant. Locuiesc în abisurile oceanelor și multă vreme n-au fost aproape deloc cunoscute. În ultimii 20 de ani s-a dublat numărul speciilor cunoscute pînă acum două veacuri.

— *Bănuiesc că și dumneavoastră ați avut o contribuție importantă la cunoașterea lor.*

— Inventarul faunei abisale abia acum a început. Expedițiile franceze pentru explorarea Oceanului Atlantic mi-au trimis întregul material de tanaide — alt grup de crustacei — spre studiu. În ultima vreme am identificat 25 de specii și chiar genuri noi pentru știință.

— *De călători, mai călătoriți?*

— La începutul toamnei am fost în Creta la un Congres asupra ecosistemelor Mării Mediterane unde am făcut un raport despre influența factorilor geologici și biochimici asupra faunei.

— *Din cîte știu, ați fost nașul multora din speciile cunoscute. După ce le puneți numele?*

— Aproape două sute de viețuitoare am botezat. Le pun numele după zonele geografice unde au fost descoperite, după caracterele lor sau după cel care a colectat materialul.

— *Oceanul a început să-și epuizeze tainele?*

— Nici pomeneală! Eforturile savanților de pretutindeni au arătat clar că noi nu cunoaștem nici jumătate din fauna oceanică, ba nu exagerez deloc dacă spun că nici pe sfert.

— *Dați-mi voie ca în încheiere să vă citez cîteva tulburătoare cuvinte pe care le-ați rostit atunci cînd, în decembrie 1974, mi-ați acordat un interviu pentru Flacăra: „Sînt convins că oceanul va salva omenirea de la foamete. Pescuitul clasic, convențional, își va tripla cel mult producția în următorii ani. Dar nu aceasta e soluția. Noi ne aflăm în fața oceanului precum vînătorul primitiv în fața pămîntului pe care a început să-l cultive, nemaiajungîndu-i vînatul. Nouă, agricultura nu ne mai ajunge. Va trebui să cultivăm oceanul, să cultivăm pești, alge, crustacee, moluște. Cînd vom învăța să cultivăm necuprinsul întinderilor de apă, să le transformăm într-o uriașă pepinieră, vom fi salvați. Dar pentru asta trebuie să iubim oceanul, să-l ferim de valurile de petrol scurse din tancurile petroliere, de deșeurile radioactive, de reziduurile civilizației care îl bîntuie, îl urîțesc și îl sărăcesc".*

— Gînduri pe care, iată, vi le împărtășesc cu aceeași convingere în justețea lor și acum după un deceniu.

Șerban Cioculescu

La Academie nu există pensionare

— *Șerban Cioculescu, la vîrsta dumneavoastră nu credeți c-ar trebui să o lăsați mai moale cu lucrul?*

— Nu, dragă. Uite, în dimineața asta acord un al doilea interviu.

— *De ce credeți că vă solicită ziariștii?*

— Nu răspund de erorile altora, ci numai de ale mele.

— *Și care ar fi ale dumneavoastră?*

— Să trecem peste asta.

— *Dacă ziceți... Dar vă mai păstrați programul riguros pe care îl aveați înainte și care începea cu dusul la lapte în fiecare dimineață?*

— La lapte nu mai mă duc decît de două ori pe săptămînă. Altfel, ziua mea de lucru începe la ora 6. Înainte de-a veni la Biblioteca Academiei îmi pun în ordine hîrtiile. Sosind apoi aici studiez diverse lucrări. Mi-am făcut din ședințele mele de lectură matinale de la bibliotecă un tabiet. Și ca toate tabieturile de la această vîrstă îl respect chiar dacă n-ar fi respectabil.

— *Faptul că sînteți academician nu v-a reprimat aplecarea spre glumă.*

— Da. Acest fapt nu mi-a anulat dispoziția de umor. Nu știu cît de întinsă e această dispoziție printre confrații mei de la Academie. Dintre defuncții mei colegi, cel mai dotat în acest sens era regretatul Grigore Moisil, care avea o minte diabolică. N-aș zice că sîntem din aceeași familie de spirite ca să nu mă laud.

— *La ce lucrați acum?*

— Dragul meu, știi doar că săptămînal trebuie să-mi dau rubrica de la *România literară*, lunar rubrica de la *Ramuri* iar recent am prezentat Editurii Eminescu materia volumului al IV-lea din *Itinerar critic*. Mi se cer prefețe deseori, fac referate la Academie, țin diverse conferințe.

— *E vreo deosebire între Academia de azi și cea din trecut?*

— Academia cea nouă are asupra celei vechi, după părerea mea, o singură superioritate: aceea că nu ne consideră bătrîni încă de la vîrsta de 65—70 de ani. Nu sîntem numai niște academicieni onorifici, fără nici o obligație. Noi sîntem pe șantier cu toții, mobilizabili la aniversări și comemorări. E interesant, de pildă, că atunci cînd eu am fost titularizat, a fost primit în Academie un coleg în vîrstă de 90 de ani. Nu mai vorbesc de Iorgu Iordan care e prezent la toate ședințele și ia cuvîntul în toate problemele.

— *Cum se explică astfel de exemple de longevitate?*

— E-adevărat, s-a schimbat ceva. Biologic, oamenii trăiesc mai mult. Iar puterea lor de creație s-a extins. Într-o vreme cînd oamenii mureau frecvent la 50 de ani, bătrînețea începea mai devreme. Acum, acest complex legat de vîrstă a dispărut. Iar la academie nu există pensionare. Și nu există limită de vîrstă, ca la slujbașii publici. Nu primim îndemnizații și nici lefuri. Activitatea noastră culturală este gratuită și pusă în serviciul culturii naționale.

Alexandru Graur

Încerc să închieg o carte de amintiri

— *Alexandru Graur, ați trecut de optzeci de ani dar tot neobosit vă văd și cu poftă de lucru, așa cum vă știu din anii studenției mele.*

— M-ai prins într-o perioadă cînd nu lucrez la nimic. Scriu doar pentru *România literară* unde prezint cărțile de lingvistică nou apărute, conduc teze de doctorat, mă ocup de apariția revistei *Limba română*, în calitate de redactor responsabil, conduc societatea de studii clasice.

— *Într-adevăr, nu vă ocupați cu nimic în clipa de față...*

— Mă refeream la faptul că n-am pe masa de lucru nici o carte.

— *De ce? Nu vă mai place să scrieți?*

— Pur și simplu n-am găsit un subiect care să mă atragă.

— *Dar nu-mi vine să cred că nu lucrați la nici o carte.*

— Într-un fel încerc să închieg o carte de amintiri. Din copilărie pînă azi. Dar e prematur să vorbim de ceva sigur.

— *În general, vă știu drept un om hîtru. Mi-ați putea povesti o întîmplare amuzantă din copilăria dumneavoastră?*

— Cu plăcere. Cînd eram mic, ne-am mutat la un moment dat de la oraș într-un sat pe malul Prutului. M-am dus într-o zi la scaldă cu alți băieți. Ce făceau ei făceam și eu. Și-au scos hainele, mi le-am scos și eu pe-ale mele și ne-am aruncat în apă. Copiii au început să rîdă. Și chiar aveau și de ce. Intrasem în apă încălțat. Ceilalți băieți, neavînd nimic în picioare, nu avuseseră ce să scoată.

— *Într-adevăr, e o întîmplare amuzantă. Să trecem acum și la lucruri serioase. Care dintre volumele pe care le-ați publicat v-a pasionat cel mai mult?*

— Ar fi greu să spun. Am abordat multe subiecte și am căutat să le duc pînă la capăt. Cred totuși că la cartea mea *Tendințe actuale ale limbii române* țin cel mai mult. În ea am încercat să fac un istoric al faptelor de limbă și să prevăd ce va fi în continuare.

— *Și la ce concluzie ați ajuns? Cum va fi în continuare?*

— Se merge pe o simplificare a limbii, pe regularizarea fenomenelor și internaționalizarea vocabularului. Susțin că se va ajunge la o limbă naturală unică pe glob. În prezent, toate cuvintele noi sînt aceleași peste tot. Nu va fi deci nevoie de o limbă artificială.

— *Dar asta nu înseamnă o sărăcire a limbajului?*

— Nu poate fi vorba de așa ceva. Oamenii au tot timpul la dispoziție noi elemente pentru a exprima diversitatea lumii înconjurătoare.

— *Care credeți că e contribuția dumneavoastră la studiul limbii române?*

— Explicarea articolului postpus și a genului neutru.

— *Vă interesează cine o să continue școala de lingvistică românească?*

— Fără îndoială. Tocmai zilele astea reflectam că în timpul tinereții mele era mult mai ușor să te afirmi că astăzi. În prezent sînt foarte mulți specialiști buni și foarte buni. E greu să fii printre primii dacă n-ai în spate o activitate foarte bogată.

— *De citit, ce mai citiți?*

— Mai mult cărți de specialitate. Literatură citesc mai puțin. Iar cînd am timp liber îmi place să-mi plimb nepoții.

— *Totuși, pe cînd ar fi gata memoriile dumneavoastră?*

— Știu eu ce să spun? Între timp, cred că de fapt o să iasă altceva. Eva Istrate mi-a propus să scrie o carte de dialoguri cu mine. Ideea nu-mi displace.

Eugen Macovski

Cu ajutorul muzicii am ajuns la elaborarea teoriei mele

— Nu-i prea devreme pentru dumneavoastră ora opt dimineața la care ne-am intîlnit, Eugen Macovschi?

— Da de unde! Lucrez încă de la șapte. Am o groază de lucrări de redactat. De pildă, trebuie să predau urgent un articol de 50 de pagini pentru un volum despre Materialismul dialectic și problema naturii vii. Iar nu demult am dat la tipar trei lucrări în legătură cu cancerogeneza privită de pe concepțiile biostructurale.

— În ce constă această concepție?

— Ei, povestea e lungă... Ea a început în anii studenției cînd am constatat o nepotrivire între biologie și chimie. Biologia susținea că însușirile materiei vii sînt condiționate de metabolism iar chimia susținea că însușirile sînt ale materiei. Am încercat, timp de 25 de ani, să aduc dovezi în favoarea tezei biologilor, dar n-am atins esența. În 1955 mi-am dat seama că punctul de vedere al biologilor este greșit și că manifestările vieții depind nu de metabolism ci de o formă încă necunoscută a materiei vii. Pornind de la principiile materialismului dialectic am elaborat procedeul comparării—adaptării. Cu ajutorul lui am ajuns la o ipoteză nouă cu privire la natură și la structura materiei vii care s-a transformat în teorie iar mai tîrziu, în urma repetatelor verificări, în certitudine. În 1981, concepția biostructurală a fost confirmată direct prin microscopie electronică de înaltă tensiune de către Keyth Porter de la universitatea Boulder din Colorado.

— Văd în încăperea în care ne aflăm un pian. Chiar dumneavoastră cîntați?

— Da, și, fără să mă laud, cînt destul de bine. Dar să-ți spun ceva interesant: cu ajutorul muzicii am ajuns la elaborarea teoriei mele.

— Cum așa?

— Foarte bine: cîntam într-o zi o sonată de Grieg. Soția asculta. La sfîrșit, mi-a spus ușor nedumerită: bine, bine, dar de data asta ai cîntat-o altfel! Ce s-a întîmplat? Nu știu ce se întîmplase, dar pe mine m-a străfulgerat un gînd: dacă o lucrare muzicală poate fi interpretată în mod diferit, de ce n-ar fi așa și în cazul unui text? Trebuia să verific exact textele din operele lui Engels ca să văd dacă nu cumva ele sînt susceptibile de interpretări diferite și dacă nu cumva ceea ce înțelesesem eu pînă atunci nu era deformat. Trei ani de zile mi-a luat munca asta. Și mi-am dat seama că nu fuseseră citite bine. Din constatarea asta am dedus teoria biostructurală.

— Acum, după atîția ani de cercetări, ar trebui să vă contemplați opera și să vă odihniți.

— Parcă pot?

Ștefan Milcu

Am un sentiment de uimire față de condiția mea biologică

— Ștefan Milcu, vă pun o întrebare delicată: ce-a însemnat în viața dumneavoastră ieșirea la pensie?

— Nu-i nevoie de atîtea precauții. E o întîmplare firească, în fața căreia oamenii reacționează diferit. Eu unul, de pildă, n-am socotit că pot să-ncrucișez mulțumit brațele și să mă duc să mă plimb prin Cișmigiu. Nici vorbă! Aș putea spune că nu mi-am încetat deloc activitatea în domeniul meu — cel al endocrinologiei — dar preocupîndu-mă cu tragere de inimă și de alte domenii care sînt înrudite cu domeniul meu sau chiar și cu domenii străine. Un om de știință care se respectă cu adevărat nu se poate cantona în sfera unei specializări înguste. Așa că este explicabil de ce, în mod paradoxal, poate pentru unii, nu-mi ajunge timpul pentru cîte probleme vreau să rezolv.

— Permiteți-mi un compliment: vă țineți foarte bine pentru anii pe care îi aveți.

— Mulțumesc, dacă mă țin bine, de ce să nu fiu activ? Vedeți aici jos, lîngă mine, un maldăr de cărți și reviste. Le-am citit și conspectat — întotdeauna citesc și îmi iau note, chiar dacă îmi place să stau în fotoliu — pentru o comunicare pe care o voi ține la un simpozion de la Craiova: Problemele actuale ale demografiei vîrstei a III-a. Se va examina cu acest prilej situația grupei de vîrstnici — a celor peste 60 de ani, — care astăzi pun probleme pentru care nu sîntem încă pregătiți. Dintr-o problemă medicală, ca a devenit o problemă demografică. E necesară o nouă viziune. Bătrînul nu e numaidecît un bolnav, ci poate fi un om încă în putere și cu capacități de lucru ce trebuie folosite. La acest simpozion voi prezenta punctul de vedere al bătrînului activ, capabil să-și desfășoare activitatea în cele mai diverse domenii.

— Nu v-ați plictisit să tot citiți cărți de specialitate? Nu simțiți ispita unei cărți mai ușoare?

— Nicidecum. Aș fi distrus dacă nu m-aș ține la curent cu noutățile care apar în specialitatea mea. Sînt activ de o jumătate de secol, cu un sentiment de uimire față de condiția mea biologică și mentală.

— Există vreun secret al reușitei dumneavoastră?

— Nu e nici un secret. Numai munca te poate susține în viață. În cazul meu — munca organizată. Nu suport munca în asalt. Marea majoritate a timpului am lucrat cîte 10—12 ore zilnic, iar în vacanțe cam 6 ore. O să vi se pară curios, dar mereu am avut sentimentul că muncesc prea puțin.

Sabba Ştefănescu

Mă bucur că am încercat să-mi lărgesc orizontul spiritual

— Dumneavoastră, Sabba Ştefănescu, la anii pe care îi aveţi conduceţi Consiliul Naţional de Geodezie şi Geofizică.

— Da. Prezidez şedinţele de secţii, mă ocup de propriile mele lucrări: — fiindcă mă consider mereu în cercetare. Reiau idei mai vechi de-ale mele, pe care le consider insuficient elaborate şi caut să le perfecţionez. Fiind profesor de geofizică, e vorba, de la început, de două specialităţi bine diferenţiate: teoria cîmpului electromagnetic şi prospecţia electrică a subsolului. În acest ultim domeniu am avut satisfacţia ca, foarte tînăr, imediat după terminarea studiilor în Franţa, să fac o lucrare citată timp de 50 de ani în revistele de specialitate, cu privire la sondajele electrice verticale. În urmă cu cîţiva ani am elaborat teoria mediilor alfa cu care se pot face calcule aprofundate. E o lucrare pe care o perfecţionez şi la care adaug mereu cîte un capitol. Teoria alfa este primită cu mult interes şi vreau să studiez anumite cazuri care să poată avea în vedere consecinţe practice.

— Aţi rămas la fel de curios ca în tinereţe?

— Cînd curiozitatea ţi-a intrat în grevă orice perspectivă îţi este închisă. O curiozitate vie este singura reţetă care ţine capul în funcţiune şi-l poate păstra indiferent de uzura corpului. În bibliotecă am cărţi din toate domeniile. Chiar dacă pe unele n-am reuşit să le înţeleg integral, în orice caz mă bucur că am încercat să-mi lărgesc orizontul spiritual.

DE PE TOATE MERIDIANELE

Printre candidaţii la preşedinţia Statelor Unite, în perspectiva alegerilor din 1984, se numără şi Allen Michael, preşedinte al mai puţin cunoscutului Partid al sintezei. El afirmă că are un plan pentru o nouă ordine mondială, care i-ar fi fost dictat de... „intelectuali extratereştri, în timpul unei călătorii de-a lungul unei raze de lumină în spaţiul cosmic la bordul unei farfurii zburătoare". Allen Michael s-a mai prezentat la alegerile prezidenţiale din 1980 şi a candidat la postul de guvernator al statului California, cu acelaşi proiect inspirat de extratereştri. Bineînţeles, a eşuat în ambele cazuri, dar, după cum se vede, nu s-a descurajat.

■

Potrivit revistei „Science et vie", de acum înainte vor putea fi depistate amprente digitale cu o vechime de pînă la cinci ani, imprimate chiar pe materiale cu totul neadecvate, cum sînt plasticul sau metalul poros. Pînă acum, amprentele puteau fi relevate numai în intervalul de 24 de ore de la imprimarea lor. Noul procedeu, care utilizează vaporii unui produs chimic, a fost conceput de un poliţist canadian, ajutat de fiul său, doctor în chimie. Pentru moment, procedeul este păstrat ca un mare secret, dar introducerea lui în practica de zi cu zi apare ca iminentă.

■

Într-o provincie din India există un regulament şcolar ieşit din comun. Printre altele, el prevede că în cazul în care un elev lipseşte de la şcoală din cauză că are antrenament la hochei pe iarbă (unul din cele mai răspîndite sporturi din India), unul din părinţii elevului hocheist trebuie să meargă la ore în locul lui.

■

Cele mai mici seminţe din lume par a fi cele de orhidee: o mie de astfel de seminţe cîntăresc mai puţin de un miligram.

■

Cuţitul s-a folosit cu peste 100 000 de ani înaintea furculiţei. Aceasta din urmă a-nceput să se întrebuinţeze abia cu 300 de ani în urmă.

■

Contrar părerii curente, izvorîte dintr-o confuzie de termeni, numărul stîngacilor este de două ori mai mic în rîndurile femeilor decît în cel al bărbaţilor.

■

Într-o vreme, la Düsseldorf (R.F.G.) a funcţionat un restaurant vestit prin meniurile sale cu totul originale. Aici se serveau specialităţi neobişnuite, precum friptură de elefant, tocană de tigru, salată din diferite varietăţi de cactus, ciorbe din capete de şerpi. Toate felurile se serveau în vase originale pe care consumatorii le puteau lua acasă. Un mic amănunt, poate nu chiar aşa de original, explică totul: Un asemenea prînz costa circa 2 000 de mărci.

■

Potrivit unor oameni de ştiinţă indieni care se ocupă de mai mult timp de această problemă, suprafaţa gheţarilor din Munţii Himalaya se reduce treptat. Concluzia a fost trasă în urma studierii gheţarilor Zemu şi Changme-Khangpu, a căror suprafaţă s-a redus în ultimul deceniu cu 23 000 de kilometri pătraţi. Specialiştii apreciază că acest fenomen este strîns legat de încălzirea generală a climatului pe planeta noastră.

■

Potrivit datelor furnizate de Comisia economică O.N.U. pentru Africa, populaţia acestui continent a crescut în perioada 1960—1980 de la 257 milioane la 436 milioane de locuitori. Acest spor înseamnă o rată medie anuală de 2,9 la sută. Potrivit aceleiaşi surse, în următorul sfert de veac ritmul mediu anual de creştere a populaţiei Africii va fi de 3,2 la sută, astfel că în anul 2 008 acest continent va avea 1,1 miliarde de locuitori.

■

Oamenii de ştiinţă japonezi îşi exprimă îngrijorarea în legătură cu soarta recifelor de corali din zona insulei Okinawa. Construirea de întreprinderi industriale, porturi şi canale de irigaţii pe litoralul arhipelagului, relevă presa niponă, a adus mari prejudicii coloniilor de corali. Dispariţia masivă a acestor organisme marine, ca rezultat al poluării mediului ambiant, duce la perturbarea echilibrului biologic al mediului marin şi la scăderea rezervelor de peşte.

■

În zona Golfului se află în curs de construire un pod gigant care va lega Arabia Saudită de statul Bahrein. Potrivit relatărilor agenţiei de presă din Qatar, au fost deja instalaţi piloni de beton armat înalţi de 26 de metri. Înălţimea pilonilor va asigura trecerea pe sub pod a unor nave de mare tonaj. Podul, care va avea o lungime de 25 de kilometri, va fi dat în exploatare în anul 2 000. Pe el vor trece anual 30 000 de autovehicule.

■

La finele anului 1980, în R.P. Chineză existau 15 oraşe a căror populaţie depăşea 1 000 000 de locuitori şi 230 de localităţi urbane trecute în categoria „oraşelor mijlocii" — cu o populaţie între 100 000 şi 1 000 000 de locuitori fiecare. Cel mai mare oraş din R.P. Chineză este Shanghai, cu 11 859 800 de locuitori.

CAZUL STRÖMBERG

(Urmare din pag. 80)

de pe birou, se face că nu găsește ceea ce caută, cred că vrea să ne fiarbă. Iată-le! Primim două hîrtii trase la xerox. O scrisoare a federației suedeze către U.E.F.A., datată la 11 martie, și un telex de răspuns, expediat din Berna. Ciudată formulare! Și U.E.F.A., care consimte!! „Dar certificatul propriu-zis, ne-ați promis certificatul?" Asta e tot ce ne poate pune la dispoziție Larsson, aflăm. Așa sînt instrucțiunile pe care le-a primit, ne spune clar! Insist — „de fapt nu vreau certificatul, ci doar data înscrisă pe el!" Degeaba, îmi răspunde, încercați la U.E.F.A. Hîrtiile acestea, accentuează, le puteți lua cu dumneavoastră. „Evident, forțez, ați făcut contractul abia în 20 ianuarie, nu-i așa?! Nu, răspunde, eu n-am spus asta, n-am spus așa ceva! Pare speriat acum, dar nu se mai poate face nimic. Plecăm. Același ritual, în sensul invers, cu butoane și uși deschise automat. Am greșit, federația suedeză e prea implicată pentru ca să scoată toate cărțile pe masă! N-avem nici o probă evidentă, dar simțim că dreptatea era de partea noastră. Ce folos, dacă n-o putem scoate în evidență?!

*

Iată acum ce conținea scrisoarea expediată de Federația suedeză de fotbal, la 11 martie 1983, către F.I.F.A. (o copie la sediul U.E.F.A.):

„Certificat de transfer pentru jucătorul Glenn Strömberg (mai exact este vorba DESPRE certificatul în speță — n.n.).

Domnilor,

În legătură cu acest transfer o serie de probleme tehnice au dus la o greșeală în cadrul sediului nostru și certificatul NU A FOST ELIBERAT ÎNAINTE DE 20 IANUARIE (subl. noastră), **în loc de 15 ianuarie** (data limită — n.n.).

Avem speranța că veți accepta scuzele noastre pentru această GREȘEALĂ (subl. ns.) **și veți considera eliberarea certificatului cu data de 15 ianuarie 1983.**

Acest lucru înseamnă, avînd principala importanță, că Strömberg este liber să joace pentru Benfica în competițiile U.E.F.A. 1983, exceptînd prima manșă din 2 martie, în concordanță cu sancțiunile disciplinare ale U.E.F.A.-ei (o nouă greșeală: pentru a putea juca în sferturile de finală, împotriva Romei, Strömberg trebuia să primească transferul pînă la 15 decembrie, nu la 15 ianuarie! — n.n.).

Sincer, al dumneavoastră
Robert Hernadi
Secretar general al Federației suedeze de fotbal.

*

Sigur, prima întrebare este **despre ce fel de GREȘEALĂ este vorba?** O „greșeală tehnică", a susținut Willy Larsson, secretarul de presă al federației suedeze. Ne-a lăsat apoi să înțelegem că este probabil ca secretarul general să fi fost plecat vreo săptămînă din sediu și, din cauza aglomerării de hîrtii de pe biroul dînsului etc.... Asemenea scuze par — și în fapt nu numai par, ci chiar sînt — ridicole! Așadar, ca să rezumăm, în 11 martie federația suedeză își aduce aminte că n-a trimis certificatul de transfer la timp și-și cere scuze. Dar, vă veți întreba, pe bună dreptate dealtfel, **oare această hîrtie nu era ea suficientă pentru a proba viciul de formă al transferului?!** Da și nu, este răspunsul nostru. DA — pentru că, recunoscută fiind, greșeala este evidentă. Oricîte scuze ar invoca federația suedeză, ea N-A TRIMIS ÎN TERMEN ACTUL CERUT (dealtfel, federația portugheză de fotbal a cerut legitimarea lui Strömberg abia la 21 ianuarie, o zi după 20 — datele se leagă, nu-i așa?!). Și NU — pentru că, la 3 zile după primirea scrisorii de scuze mai sus-menționate U.E.F.A. avea să răspundă, sub semnătura însuși a secretarului general Hans Bangerter (!) următoarele: **„Privitor la certificatul de transfer al jucătorului Glenn Strömberg, acceptăm data de 15 ianuarie drept dată de ieșire a certificatului menționat** (cîtă ușurință! — n.n.). **În conformitate cu prevederile art. 12 din regulamentul competițiilor de club U.E.F.A., Strömberg va putea juca abia din meciurile semifinale, nu în cadrul sferturilor de finală** (este vorba despre noua greșeală, amintită de noi, din scrisoarea federației suedeze — n.n.). **Salutări, Hans Bangerter, secretar general U.E.F.A."**

Aici, nu-i așa?, lucrurile se complică! Acceptînd scuzele federației suedeze, U.E.F.A. și-a luat asupra ei întreaga responsabilitate. Mă întreb oare ce s-ar fi întîmplat dacă, spre exemplu, federația noastră ar fi trimis un act similar cu o asemenea întîrziere?! (Răspunsul, din nefericire, avea să vină foarte curînd, mai exact cu ocazia tragerii la sorți în noua ediție a cupelor continentale, cînd federației noastre i-a fost interzisă înscrierea unei reprezentante în Cupa cupelor!!)... Păi, atunci, de ce să ne mai mirăm că Hans Bangerter le-a cerut trimișilor români la sediul U.E.F.A.-ei noi „probe", pe cînd el le-ar fi putut avea, dacă ar fi avut interes, chiar în biroul său?!

Ca epilog, se știe desigur că finala Cupei U.E.F.A. 1982—1983 și-au disputat-o pînă la urmă Benfica și Anderlecht, echipa portugheză cîștigînd trofeul pus în joc... În vreme ce Universitatea Craiova, care a fost fără îndoială marea revelație a competiției, a „murit (în semifinale) cu dreptatea de partea ei". Ce păcat însă că Balaci și ai săi n-au izbutit atunci, în 20 aprilie, să marcheze un gol în plus în poarta lusitanului Bento! Pentru că, evident, nu ne rămînea decît posibilitatea de a dovedi că **în teren** sîntem mai buni ca adversarii. La masa verde, cum s-a văzut, adversarii au mult mai multă experiență decît noi!

DUMITRU GRAUR

Chemăm în judecată CANCERUL

Sub acest titlu, revista „Flacăra" a găzduit în ultimele luni ale anului 1983 o suită de articole dedicate unor cercetători din diverse domenii de activitate, angajați prin mijloace extrem de variate în uriașa bătălie anticancer. Am avut în vedere, în primul rînd, conceptele și soluțiile terapeutice ce se recomandă prin noutate și originalitate, dar în același timp — prin apelul nostru publicat în „Flacăra" din 7 octombrie — am apreciat ca măsură de primă urgență realizarea unui front unit, concentric, deci a unei activități comune ce ar trebui să se caracterizeze prin convergența de idei și cercetări colective. Apelul nostru s-a bucurat de o audiență largă și colocviul nostru deschis s-a îmbogățit cu nume noi și nu cu puține propuneri încurajatoare.

Readucem în paginile Almanahului cîteva din aceste opinii, bazate așa cum vom vedea, nu pe simple speculații teoretice, ci pe interpretarea unei cazuistici concrete, deci pe experimente nemijlocite ce permit abordarea unor direcții noi de cercetare. Interlocutorii noștri ne-au asigurat totodată că singura soluție în descifrarea carcinogenezei și în elaborarea unor metode terapeutice cu eficiență sporită o constituie conjugarea eforturilor și renunțarea la sectarism și ambiții strict personale.

O mare promisiune: serodiagnoza

După fizicianul *Ion Dinu* și chimistul *N. Ionescu Dîmbovița*, medicul *Ioan Arpad Tomoyagă* este cel de al treilea cercetător care propune și demonstrează experimental depistarea bolii neoplazice prin procedee de *serodiagnoză*. Interesant de remarcat că cele trei comunicări aparțin unor autori solitari care, în paralel, au ajuns la rezultate similare sau asemănătoare fără să se cunoască între ei sau să întrețină vreo corespondență științifică. De reținut de asemenea faptul că, în lume, investigații asemănătoare sînt semnalate doar în Statele Unite și Japonia, unde s-a încercat și tratamentul cancerului prin hipertermie, deci printr-o metodă preconizată la noi de către Ion Dinu și N. Ionescu-Dîmbovița. În articolul nostru intitulat „Atenție, alții se grăbesc", apărut într-un număr al „Flacării" din luna noiembrie, arătam că serodiagnoza constituie obiect de cercetare în tot mai multe țări și că, în această situație, cercetarea autohtonă riscă să piardă avansul pe care îl deține la ora actuală, știut fiind faptul că în România, și nu în altă parte, au fost demonstrate în mod public procedee de depistare a bolii canceroase prin serodiagnosticare. Ne-am exprimat, de asemenea, dorința ca, prin grija și cu ajutorul forurilor medicale de decizie, cei trei cercetători să-și unească eforturile, deoarece cercetarea izolată nu poate ajunge departe, știința modernă dovedind cu prisosință că descoperirile și invențiile sînt astăzi, în imensa lor majoritate, rodul colaborării inter și pluridisciplinare.

Apelul nostru s-a bucurat de unele promisiuni încurajatoare. Doctorul Tomoyagă și fizicianul Ion Dinu ne-au anunțat deîndată că sînt întru totul de acord pentru instituirea unei activități comune de cercetare: într-o asemenea acțiune trebuie să primeze rezultatele și nu ambițiile personale. Mai puțin receptiv s-a dovedit, din păcate, chimistul N. Ionescu-Dîmbovița. Acesta, după demonstrația făcută la Spitalul Filantropia din București (încheiată cu rezultate mai mult decît încurajatoare) și-a continuat cu intermitențe activitatea la Centrul experimental de serodiagnoză și tratamente ale bolilor neoplazice, așezămînt medical creat în acest scop prin intervențiile repetate ale revistei noastre. Sperăm totuși că în 1984 inginerul Ionescu-Dîmbovița se va alătura și el acțiunii concentrice, unite, consacrate studiilor de carcinogeneză.

O noutate o constituie *interesul acordat de către Institutul oncologic din Cluj-Napoca comunicării doctorului Ioan Arpad Tomoyagă*. După publicarea articolului nostru („Flacăra" din 28 octombrie), medicul din Borșa a fost invitat să lucreze o vreme în cadrul acestui prestigios așezămînt medical, profesorul doctor docent Ioan Chiricuță mărturisind în această privință o preocupare expresă. Reamintim cititorilor noștri că tînărul medic este autorul unei fișe model „Tomoyagă" și al unei metode originale de laborator clinic. În întreaga sa investigație, el a pornit de la premisa că sîngele recoltat din organismul uman sau animal continuă să rămînă un țesut viu, că deci își păstrează proprietatea de a reacționa cu unele substanțe cu care este pus în contact. Cercetările au dus la identificarea a trei substanțe care în prezența sîngelui produc o reacție ce poate fi cuantificată și interpretată, astfel încît pe această bază se determină cu precizie dacă este sau nu vorba de un cancer. Metoda a fost testată pe un număr de subiecți. În final, doctorul Tomoyagă a selecționat șase persoane sănătoase, 12 pacienți la care au fost depistate diferite boli (TBC, cardiopatie, hepatopatie, diabet zaharat, boli infecțioase acute) și zece bolnavi de cancer. La primele două grupe testul a fost negativ, iar la cel de al treilea lot, reacția a fost pozitivă în toate cazurile. Testul nu comportă, deci, nici un grad de eroare, evidențiind de asemenea că în stadiile incipiente boala canceroasă devine evidentă prin testare în curs de 24—28 ore, iar în formele avansate reacția se pozitivează pînă în două ore. S-a stabilit și o valoare alarmantă care este valoarea zero și indică prezența în organism a unui proces neoplazic incipient. Cercetările pe care autorul le efectuează în prezent sub asistență de specialitate la Institutul oncologic din Cluj-Napoca vor aduce, fără îndoială, date suplimentare, pe care nu vom întîrzia să le aducem la cunoștința opiniei publice prin mijlocirea revistei noastre.

Despre testul de serodiagnoză, elaborat după un concept propriu de către fizicianul Ion Dinu din București am scris de mai multe ori. Procedeul a fost testat cu doi ani în urmă pe un lot alcătuit la data respectivă din 600 de persoane, considerate sănătoase. Prin acest experiment Ion Dinu a evidențiat existența unor procese neoplazice incipiente sau avansate la aproximativ 60 de persoane. Ulterior, proba timpului și investigațiile clinice și

paraclinice obişnuite au demonstrat justeţea acestor observaţii.

Metodologia de diagnosticare elaborată de N. Ionescu-Dîmboviţa şi ulterior de Ion Dinu şi Ioan Arpad Tomoyagă reprezintă, după opinia noastră, una din marile urgenţe ale momentului, ştiut fiind faptul că şansele de vindecare ale unui bolnav de cancer sînt cu atît mai mari cu cît boala este depistată mai de timpuriu. Este de dorit tocmai de aceea ca cei trei autori, aşa cum arătam mai sus, să formeze un singur colectiv de cercetare, dar care să beneficieze evident de sprijinul institutelor de specialitate.

Cercetarea izolată nu duce departe

După părerea fizicianului cercetător *Ion Dinu*, cancerul ar fi generat de o singură toxină endogenă (şi nu exogenă), capabilă să producă mutaţii genetice; boala are o componentă genetică imprimată de „matriţa" generatoare; dereglările metabolice produse de substanţa toxico-oncogenă sînt atît de haotice, încît medicina înregistrează puţine succese cînd boala a depăşit stadiul II.

Despre aceste opinii ale interlocutorului nostru am mai avut prilejul să scriem în „Flacăra".

— Eu ca şi alţi specialişti, pledez pentru ceea ce este fundamental în această boală — spune Ion Dinu — pentru diagnosticarea precoce. Descoperind-o la timp, descifrîndu-i geneza, etiologia, formula şi structura chimică a substanţei toxiconcogene (am rezultate!), evident se poate dezvolta un tratament adecvat.

Ce loc ocupă „serodiagnoza Dinu" în acest context? Din 1978 pînă în prezent el a serodiagnosticat sute de bolnavi aflaţi sub toate tratamentele cunoscute la noi în ţară, inclusiv cei operaţi în clinicile de specialitate. „Pot declara cu toată seriozitatea — afirmă — că dacă pe lotul de operaţi seroreacţia a fost negativă (deci erau sănătoşi), la mai mult de 60% pe lotul celălalt seroreacţia a fost permanent pozitivă (bolnavi!), deşi aveau analizele de laborator normale. (De subliniat că nu puteam greşi seroreacţia, pentru că lucrez după metoda „dublu orb", binecunoscută pe plan mondial ca asigurînd maximum de obiectivitate şi acurateţe interpretării rezultatelor). Aşadar, reiese eficienţa, confirmată de serodiagnoză, a metodei chirurgicale, aplicată însă într-un stadiu incipient al bolii. O a doua metodă de tratament este cea fito-fizio-hipertermică, pe care am conceput-o după un model termodinamic. Consider că ea poate aduce cancere inoperabile în stadii operabile. Un alt avantaj constă în aceea că intervenţia chirurgicală rămîne posibilă şi după fito-fizio-termie. Un al treilea avantaj: după intervenţia chirurgicală, pentru a evita recidivele, trebuie, de regulă, administrată o medicaţie corespunzătoare genezei şi etiologiei bolii respective, pe cînd după aplicarea metodei hipertermice nu mai este necesară o altă medicaţie. În fine, consider că această metodă poate acţiona cu succes şi în stadiul de început, cînd nu s-a format încă un ţesut tumoral.

— Ce propuneţi pentru testarea ipotezelor dv.?

— Am mai cerut prin „Flacăra" *o verificare onestă, după toate rigorile ştiinţifice.* Concret, propun *o colaborare ştiinţifică, loială, corectă şi bine protocolară cu oricare colectiv de cercetare doritor să colaboreze cu mine; să se efectueze după metoda „dublu orb" seroreacţii* celor trataţi chirurgical sau după alte metode existente (seroreacţiile s-ar putea efectua, eventual, în cadrul unui centru de hematologie, de pildă cel condus de doctorul Ion Florian din Bucureşti); serodiagnosticarea în masă, după o prealabilă avizare a ei şi urmărirea în timp a celor diagnosticaţi pozitiv (purtători ai bolii neoplazice). Eu cred că pe această cale — aşa cum am mai arătat cu alt prilej — se va face un pas înainte în vitala problemă a elucidării genezei, etiologiei şi diagnosticării precoce a cancerului, după toate rigorile ştiinţifice.

Cancerul şi potenţialul redox

Cum revista noastră a fost cea dintîi publicaţie care s-a ocupat, în cadrul preocupărilor sale mai largi de sprijinire şi promovare a *noului*, de cercetările îndrăzneţe ale doctorului *Mihai Dănilă*, am fost interesaţi să aflăm şi de data aceasta stadiul, despre reuşitele, precum şi evoluţia ulterioară a acestor cercetări. Doctorul Mihai Dănilă ne-a răspuns:

— După cum ştiţi activăm de mai mulţi ani, într-un cabinet de specialitate, aici, la Clinica universitară Titan, unde ne bucurăm de sprijinul eficient şi competent al conducerii clinicii, de o colaborare eficientă cu alţi colegi. Aşa se face că în ultimii ani bolnavii n-au mai stat pe străzi să aştepte o consultaţie sau primirea gratuită (ca şi acum) a medicamentelor noastre, ci se prezintă în mod civilizat la policlinică şi beneficiază, atît cei din Bucureşti, cît şi cei din provincie, în condiţii dintre cele mai bune, de consultaţii cît şi de medicamente.

— Cum se prezintă bolnavii la Policlinica Titan?

— După ce mai mulţi confraţi (pînă nu demult în expectativă) s-au convins de utilitatea medicamentelor noastre, bolnavii vin aproape toţi cu trimiteri oficiale. Uite, avem aici trimiteri semnate de medici, medici primari, conferenţiari, profesori universitari. Bolnavii din străinătate ajung la noi prin intermediul organelor oficiale diplomatice.

— Continuă să vină mulţi bolnavi aici, la Titan?

— Fişierul nostru înregistrează aproximativ 25 000 de pacienţi, care frecventează periodic acest centru. Cazurile noi se cifrează între 4 500 şi 6 000 pacienţi pe an. Dintre aceştia, conform statisticilor noastre, 75 la sută prezintă îmbolnăviri de cancer; 20 la sută hepatite şi ciroze; 5 la sută alte maladii (miastenia gravis, diabet, boli autoimune). Pentru a nu uza prea mult de limbajul cifrelor, am să vă spun doar că sînt foarte mulţi bolnavi care nu numai că trăiesc, dar şi-au reluat locurile lor în cîmpul muncii. Despre rezultate nu se mai cuvine să vorbim noi, ci beneficiarii direcţi, atît cei din ţară, cît şi cei din străinătate. Cu atît mai mult cu cît aceştia nu sînt deloc puţini.

— De fapt, care este poziţia dv., foarte clară, în lupta anticancer?

— Merg, precis, pe potenţiale redox care refac catena respiratorie, de unde se desprind rezolvări şi în alte capitole „tenebroase" ale medicinei: hepatite agresive, miastenia gravis, complicaţiile grave ale diabetului, boli cu autoanticorpi. Combătute la început, etichetate în fel şi chip, concepţiile şi principiile noastre privind tratamentul şi apariţia bolii neoplazice, trecute de cîţiva ani buni prin filtrul medical internaţional, au căpătat mai mulţi adepţi.

— Ne menţionaţi cîţiva? Asta pentru a vă susţine afirmaţiile!

— Centrul din Perth (Western Australia), cele din Canbera, Sidney, precum şi cel din Ossaka (Japonia) lucrează pe linia potenţialelor redox din 1979.

— Anul în care aţi început dv. activitatea în cadrul Policlinicii universitare Titan?

— Nu știu dacă se poate face vreo legătură între aceste evenimente, dar și la ei, ca și la noi, și poate ca și în alte părți, se lucrează în paralel. Am fost la unele centre din Australia și din R.F. Germania și am văzut: există cadre de cercetători care urmează calea clasică (iradieri și citostatice) și cadre de cercetători care abordează căi noi, ca într-o competiție. De pildă, cercetătorii P. Sandburg, N. Eleulopolis, E. Ryan, din Australia, cercetează alte căi decît cele clasice. Iar șeful rețelei de oncologie clasică, profesorul E. Burnes, care și-a manifestat o rezervă față de ideile noi, și-a schimbat radical părerea după Congresul internațional de oncologie din septembrie 1982: a început a dirija bolnavii (mai deosebiți) către... Clinica universitară Titan din București. Așa se explică și faptul că într-un an au venit la București, la clinica noastră, două loturi de bolnavi în tratament, din Australia.

— Dar acești cercetători au acceptat teoria redresării enzimatice?

— Școala australiană nouă, ca să le răspund în aceiași termeni, merge în teorie pe ipoteza schimburilor de sarcini între actină și miozină — oxidoreducere indusă prin acțiune asupra grupărilor tiolice (S—H), și întrebuințează în tratament tot potențialele redox, cum ar fi glutationul redus și oxidat, element ce figurează și în tabelele noastre cu un potențial redox de 0,04 V.

— Nu de mult v-ați întors din R.F. Germania; ce contacte științifice ați stabilit acolo?

— Am onorat chemările oficiale ale unor cercetători din Heidelberg și, odată ajuns acolo, am fost invitat să particip la unele discuții (mese rotunde) despre cancer în general și despre potențialele redox în special: la Grosshadern Klinik din München, cu prof. dr. J. Jehn și prof. dr. W. Wilman; la Karitas din Saarbrücken; la Centrul din Siegen cu prof. dr. Ern. Fuchs și alții. În Institutul profesorului Thomas Graf din Heidelberg se studiază, de pildă, mutanții termostabili. Echipa de cercetători de aici, care întrebuințează mutanți termostabili ai virusului (oncogen), a arătat că diferențierea celulară blocată la 37 grade C se deblochează la 41 grade C și, astfel, celulele redevin normale. Experiența a fost dirijată pentru a demonstra că informația adusă de virus este aceea care produce blocajul diferențierii. Și aceasta sugerează un lucru: că putem ridica acest blocaj utilizînd un fenomen natural genetic, o mutație care inactivează proteina codificată de o genă transformată. Deci, un transplant de genă sănătoasă poate prelua comanda, după cum și inocularea unui virus antagonist îl poate bloca pe primul (virusul oncogen). Aceasta este, însă, o ipoteză ce vrea să devină teorie, adică un instrument de cercetare. Acolo se lucrează mult, conștiincios, dar uneori munca aceasta suferă de un defect: de lipsă de idei.

Peste 100 000 de pacienți investigați cu termograful „Mogoș"

O armă nouă în bătălia anticancer o constituie și termograful doctorului *Ioan Mogoș*, denumit mai exact, conform datelor și funcțiunilor sale actuale, *biotermoanalizorul BETA '82*. „Valențele" sale nu s-au epuizat încă, mai pot ispiti pe cercetători, mai furnizează încă date științifice noi și relevante pentru medicii de diferite specializări, oncologi și neoncologi. Dacă în cei 15 ani de aplicare a metodei termografice (de măsurare a diferențelor de temperatură din organismul uman, orice abatere de la normal constituind o informație asupra unei stări patologice), cu ajutorul unui aparat conceput de el însuși și perfecționat continuu, doctorul Mogoș a investigat peste 100 000 de pacienți. El a perfecționat metoda, dincolo de aspectele limitate la diagnostic. Cercetătorul oncolog recunoaște: ea spune ceva, spune mult dar nu totul („se cunosc și alte metode care au valoare chiar mai bună, cum este mamografia, de exemplu"), dar are o valoare neegalată în depistarea unor modificări subclinice de ordin biochimic-metabolic și pot deveni cancere după perioade variabile de timp. „Domenii în care nu poate pătrunde nimeni și nimic, deocamdată".

— Știm că nu întotdeauna speranțele și așteptările cercetătorului corespund cu acele ale pacientului, stimate doctore Mogoș. Speranțele celor 100 000 de pacienți care vi s-au adresat au fost legate, în primul rînd, de diagnostic. Deci, nu treceți atît de repede peste acest capitol al termografiei și al termografului dumneavoastră. Ce ne poate spune el la ora actuală?

— Pentru leziunile deja constituite valoarea termografiei are două posibilități: de a stabili categoria de leziuni cu care avem de-a face și apoi de a le urmări evoluția în timp, modul cum reacționează la diversele tratamente aplicate. După ce datele lui inițiale au fost corelate cu celelalte mijloace de investigație, termograful își recîștigă o poziție deosebită prin aceea că permite urmărirea efectului terapeutic și mai ales al evoluției. Cu alte cuvinte, valoarea termografiei și a termografului din punct de vedere diagnostic nu este identică în condițiile depistării precoce și în aceea a stabilirii unui diagnostic definitiv. Dacă încercăm să-i găsim un loc între celelalte metode de investigație cunoscute la ora actuală, putem spune că este un mijloc de preselecție în primul sistem și mijloc ajutător de investigație în cel de-al doilea. Noi încă de la început am dezvoltat metoda termografică pentru testarea sensibilității la tratamente, urmărind prin intermediul ei efectul terapeutic și evoluția bolii, iar în ultima vreme, prin aplicarea unei metodologii specifice de calcul și prelevarea datelor într-un anumit fel, efectuăm selecția cazurilor pentru anumite tratamente și stabilirea unui pronostic de evoluție a bolii. Deci am considerat și considerăm că locul termografiei este mai ales în aplicarea tratamentului.

— Și totuși, nu demult, la un Simpozion internațional ați prezentat noi date și cercetări privind capacitatea termografiei și în speță a aparatului conceput de dumneavoastră în acest mare necunoscut — depistarea precoce. Vorbeați chiar mai sus de sensibilitatea în pătrunderea acelor zone intime ale organismului, în misterele biochimiei celulei, sesizînd modificări biochimic-metabolice.

— Concluzii mai recente, în urma prelucrării unui numeros material pe calculator, ne arată că, într-adevăr, în domeniul diagnosticului pot fi obținute noi avantaje, care au o importanță practică și mai ales de prognoză deosebită. Termograful sesizează, pune în evidență orice modificare, fără a preciza de ce natură este. În tumorile de sîn precizia în a le semnala este de 98—100 la sută. De aici și pînă la includerea într-o categorie de afecțiuni, tabloul se prezintă cam astfel: circa 80 la sută au valori care sînt sub valorile categoriei ce corespunde neoplaziei, în schimb, peste 15 la sută dintre tumorile care se constată benigne la un prim examen pot prezenta din punct de vedere termografic asimetrii valabile unei malignități. E vorba de acel rezultat *„fals pozitiv"*, care îi face pe mulți să nu aibă încredere în termografie. Ce au arătat însă studiile pe statistici mari de populație, și pe durate mari de timp, atît în străinătate cît și cele efectuate de către noi? Că din această categorie de

bolnavi cu indicații termografice de *„fals pozitiv"*, cu examene clinice efectuate în următorii doi pînă la 12 ani, la cei mai mulți, în zonele puse în evidență de termograf s-au dezvoltat tumori maligne. Așa că, pe lîngă revizuirea noțiunii de *„fals pozitiv"*, se impune, credem, valoarea metodei și a aparatului nostru în depistarea precoce a bolii, chiar a predispozițiilor organismului. Ceea ce îndeamnă la noi studii și la regîndirea strategiei de luptă împotriva cancerului. Noi am depistat, în urma unor investigații pe loturi mari de adolescente, că tumorile maligne apar la unele adolescente odată cu apariția primilor muguri ai sînilor și că pe parcursul vieții, în urma unor condiții favorizante (întreruperi repetate de sarcină, traume psihice, stări de stress) se ajunge sigur la cancer de sîn. Deci, din punctul de vedere al depistării precoce, *termografia este exact aceea care selecționează* — cum spuneam — cel mai bine *probabilitatea, categoria celor cu risc crescut de îmbolnăvire.*

— Prin urmare, ne îndemnați la luciditate, la a nu uita să ne facem din cînd în cînd niște examene clinice și chiar termografice: toată lumea știe că orice boală inclusiv cea mai agresivă și mai nemiloasă dintre toate — cancerul — are sorți de vindecare dacă este depistată precoce și chiar mai dinainte, evitînd declanșarea ei. Totul e să avem unde efectua aceste examene medicale. Vești prea bune despre industrializarea biotermoanalizorului „Mogoș", cu toate diplomele și medaliile lui din străinătate și utilitatea dovedită în țară (și aceasta recunoscută internațional), nu avem. Ne punem speranța în noul an, 1984.

Doctorul Gheorghe Neagoe: „un principiu nou, imunogenetic"

— Stimate dr. *Gheorghe Neagoe*, care este în prezent stadiul cercetării dumneavoastră?

— În anul care a trecut, am obținut șapte brevete, inclusiv cel cu tratamentul imunologic al cancerului (Brevet nr. 77951 — România).

— Vă rugăm să mai precizați încă o dată pentru cititori ce forme de cancer tratați.

— Avem în vedere: ● Cancerele solide, operabile, pe care reușim să le extirpăm în totalitate prin actul operator și care nu au apucat să trimită metastaze la distanță. Precizez că e vorba numai de acele cancere pe care reușim să le operăm în secția de chirurgie a spitalului C.F.R. Drobeta-Turnu Severin, în conformitate cu posibilitățile și ierarhizarea secției noastre din punctul de vedere al competențelor chirurgicale: cancerul intestinului subțire și gros, cancerul jumătății distale (inferioare) a stomacului, cancerele de corp uterin (endometru), cancerul mamar (operabil), cancerele părților moi ale membrelor și trunchiului (epitelioame, sarcoame care nu au lezat deja oasele), mai puțin cancerul ovarian. Și numai cu condiția ca la bolnavii care necesită chimioterapie de lungă durată și radioterapie, de care noi nu dispunem, acestea să li se asigure de către cabinetele teritoriale de oncologie care trimit la noi acești bolnavi. ● Vindecăm, așa cum am mai spus, *fără amputație*, orice fel de cancer al membrelor, indiferent de dimensiuni și indiferent dacă îl putem sau nu extirpa în totalitate prin operație, dar cu condiția să nu fi distrus osul, vasele mari și să nu fi apucat să trimită deja metastaze decelabile la distanță. Mai precizăm că pentru toate formele de cancer menționate mai sus nu ne putem asuma răspunderea unor rezultate sigure în cazurile operate și tratate în prealabil prin diverse mijloace în alte servicii de specialitate. Excepție fac colangioamele maligne și mezotelioamele maligne pentru care nu contează tratamentele efectuate și nici stadiul evolutiv, dar despre care vom vorbi mai departe. ● Vindecăm metastazele pulmonare din cancerele mamare hormono-dependente, cu condiția să nu mai existe și alte metastaze decît cele amintite, sau cel mult în ganglionii regionali. Precizez că în scopul acestui tratament bolnavele trebuie să-și procure Bleomycină, Atriplastină și Tamoneprin (Tamoxifen, Nolvadex). Durata tratamentului este de minimum patru luni, timp în care se practică extirparea mamelei bolnave și radioterapia ganglionilor metastatici restanți. Mai adaug și că bolnavele cu metastaze pulmonare mai vechi de șase luni, care au făcut cure repetate de citostatice și care au rămas cu prea puțin țesut pulmonar funcțional, total insuficient pentru supraviețuire, nu mai pot profita de tratamentul acesta. ● Vindecăm *fără operație, fără radioterapie și fără citostatice sau alte tratamente cunoscute* două structuri canceroase diferite: carcinomul colangiocelular al ficatului și mezoteliomul malign peritoneal și pleuropulmonar. Aceasta indiferent de stadiul evolutiv, chiar și în stadiul 4. Condiția este ca bolnavul cu una din aceste structuri canceroase localizate în ficat sau plămîni să aibă, în momentul începerii tratamentului nostru, suficiente cantități de parenchim funcțional hepatic și respectiv pulmonar, care să-i asigure supraviețuirea. Altfel, degeaba vindecăm cancerul: bolnavul moare prin insuficiență hepatică sau respiratorie. Cu același tratament obținem prelungirea supraviețuirii bolnavilor cu hepatom malign. Nu obținem însă nici măcar o ameliorare în metastazele hepatice. Poate că încercînd modificarea și adaptarea acestui tratament și la aceste structuri maligne, ba chiar și la altele, vom obține rezultate utile în viitor. Aș zice chiar că este probabil să se întîmple așa. *Tratamentul este imunogenetic și se adresează atît tiparului genetic al celulelor maligne cît și imunității anticanceroase a organismului care poartă tumora. Tumorile existente se micșorează lent, progresiv și în curs de șase luni dispar complet ori rămîne în locul lor un țesut de scleroză.* Tratamentul este foarte ieftin, comod,se poate efectua ambulator și recuperează complet bolnavul pe care îl reintegrează activității sociale,și ce mi se pare cel mai important este faptul că tratamentul acesta se bazează pe un principiu nou, imunogenetic, observat de noi abia la începutul acestui an. Din păcate, tratamentul nu rezolvă decît cele două structuri amintite — care se întîlnesc destul de rar.

— De ce considerați că aveți nevoie pentru a vă putea continua cercetarea în domeniul oncologiei?

— Răspunsul la această întrebare îl dau pentru almanahul și revista „Flacăra" pentru ultima oară, întrucît mi se pare ridicol să repet, inutil, aceleași necesități care nu sînt luate în seamă. *Numai cu o simplă aprobare de a practica oncologie pe maxim zece paturi și numai cu o simplă convenție de colaborare cu un institut de cercetări din București nu se mai poate continua. În spitalul în care lucrez sînt singurul medic cu o pregătire oncologică, motiv pentru care nici unul din colegi, oricît de binevoitor ar fi, nu poate să mă ajute într-o cercetare care necesită cunoștințe oncologice și imunologice deosebite ce nu se pot asimila decît în mulți ani de pregătire temeinică.* Or, ce interes ar avea un medic chirurg să-și piardă timpul cu oncologia? Dacă nu aș colabora cu colegii oncologi de la spitalul județean precum și cu cei de la institutele și clinicile de oncologie din țară, nu aș avea cu cine să pot vorbi

aceeași limbă oncologică. *Rezultatele obținute ar fi mult mai multe, mai mari și mai rapide dacă am avea posibilitatea de experimentare și pe animale de laborator, dacă am avea în cadrul secției măcar un medic de specialitate oncolog și un medic imunolog cu posibilități de lucru oricît de modeste.* Aș avea cu cine să mă consult și să colaborez zilnic. Rezultatele clinice ar putea fi prevăzute și verificate prin probe imunologice de laborator. Chiar și cu tratamentele oncologice practicate de noi pînă în prezent ar crește considerabil proporția celor vindecați dacă am avea măcar posibilitatea de verificare minimă și periodică a statusului imun al bolnavilor pe care îi tratăm, pentru a cunoaște mai bine evoluția lor și momentele optime de administrare a vaccinului nostru. Oncologia a rămas cea mai vastă, mai pluridisciplinară și mai obscură dintre toate specialitățile medicale. Or, *cum ar fi posibil ca eu să reușesc singur, izolat să mă ocup în continuare, cu posibilități aproape zero de cercetare oncologică?* Mai mult nici nu mai este posibil să fac în condițiile actuale.

„Imunoterapia, calea cea mai de perspectivă"

În strategia de luptă împotriva cancerului doctorul *Constantin Băcanu* acordă o atenție deosebită aspectelor imunologice, prin prisma bogatei sale experiențe în calitate de cercetător științific la Institutul Cantacuzino. „Consider — ne spune el — că la apariția cancerului un rol important îl joacă scăderea rezistenței imunologice, deci a capacității organismului de a se autoapăra prin producerea de anticorpi împotriva componentelor străine lui: microbi, viruși, substanțe medicamentoase, celule canceroase etc. Iată de ce, în lumina experienței mele de peste două decenii în domeniul terapiei imunologice în cele mai diverse boli, inclusiv cancerul, concepția de tratament se bazează pe obținerea unui *prag cît mai ridicat de imunitate*, începînd chiar din viața intrauterină."

— Deci, tovarășe doctor Băcanu, înțelegem că PREVENIREA CANCERULUI... începe cu asigurarea unui înalt grad de sănătate al părinților.

— Da. Și el s-ar putea obține prin autovaccinarea preventivă a părinților cu aproximativ șase luni înaintea procreării. Vaccinarea ar urma să se efectueze și în timpul sarcinii și postnatal, în perioada alăptării. Repet, aci nu am în vedere cancerul ca atare, ci un înalt grad de sănătate, de imunitate realizat prin autovaccinare.

Un rol de necontestat în prevenirea cancerului — este de părere interlocutorul nostru — revine modului de alimentație igienică, se impune o alimentație echilibrată, cu evitarea excesului de dulciuri, grăsimi animale, renunțarea la alcool și la tutun, evitarea oboselii psihice și fizice prelungite, a toxinelor și a mediului poluat. În acest sens, ar fi recomandabile cure anuale de vaccinare (două, trei luni pe an) cu autovaccin total celulo-microbian, de pildă în perioadele epidemiilor de gripă, cînd rezistența organismului scade.

— Toate acestea, așadar, în scop de prevenire. Dar după declanșarea bolii, ce strategie propuneți pentru VINDECARE?

— Am în vedere trei etape.

● **Înlăturarea suprainfecțiilor tumorale prin ridicarea pragului imunitar cu autovaccin** din flora microbiană generală și locală a pacientului. Această vaccinare ar avea, totodată, rolul de a proteja organismul de anumite efecte nocive ale iradierii (după cum o confirmă și unele cercetări proprii).

● **Terapia iradiantă,** care, prin distrugerea și absorbția unui număr de celule canceroase, induce un proces de autovaccinare natural „in vivo". Apoi trebuie înlăturată chirurgical tumora restantă. Din ea se prepară un nou autovaccin specific tumoral, cu posibilitatea controlului dozei și al duratei de administrare. Acest autovaccin ar fi indicat mai ales în cazul metastazelor.

● **Chimioterapia** cu citostatice. Ar fi limitată în timp și doză, datorită toxicității acestor medicamente.

— Ce CERCETĂRI DE VIITOR preconizați?

— Propun crearea unei *„bănci de tumori"* pentru prepararea de vaccin în anumite tipuri de cancer, precum și întreprinderea unui studiu mai aprofundat al *virusurilor latente* potențial implicate în etiologia cancerului. Aș dori să subliniez în încheiere că, după părerea mea, citostaticele și alte substanțe farmaceutice, prin toxicitatea lor ridicată, nu par a reprezenta soluția optimă. Imunoterapia, metodă de tratament naturală, specifică, lipsită de nocivitate și implicînd o „tehnologie" mai simplă și mai ieftină pare a fi calea cea mai de perspectivă.

O strategie anticancer

Despre strategia cercetărilor în cancer, pe baza obiectivelor precizate în *Programul Ministerului Sănătății pentru combaterea și prevenirea cancerului pe termen lung*, ne vorbește secretarul științific al Institutului oncologic din București, doctorul docent Neculae Voiculeț.

— În timp ce în anii trecuți, conform acestui Program, accentul a căzut pe strategiile terapeutice privind cancerul glandei mamare și colului uterin, în 1983 eforturile s-au concentrat cu precădere asupra optimizării metodelor de diagnostic și tratament al cancerului ovarian și al bolii Hodkin (cancer al sistemului ganglionar), conform „ierarhizărilor" din Planul național ale localizărilor întîlnite cel mai frecvent. În plus, s-au studiat experimental procesul de metastazare și posibilitățile de inhibare ale acestuia, aspectele imunologice ale bolnavului canceros, precum și chimioprofilaxia apariției unor forme de cancer.

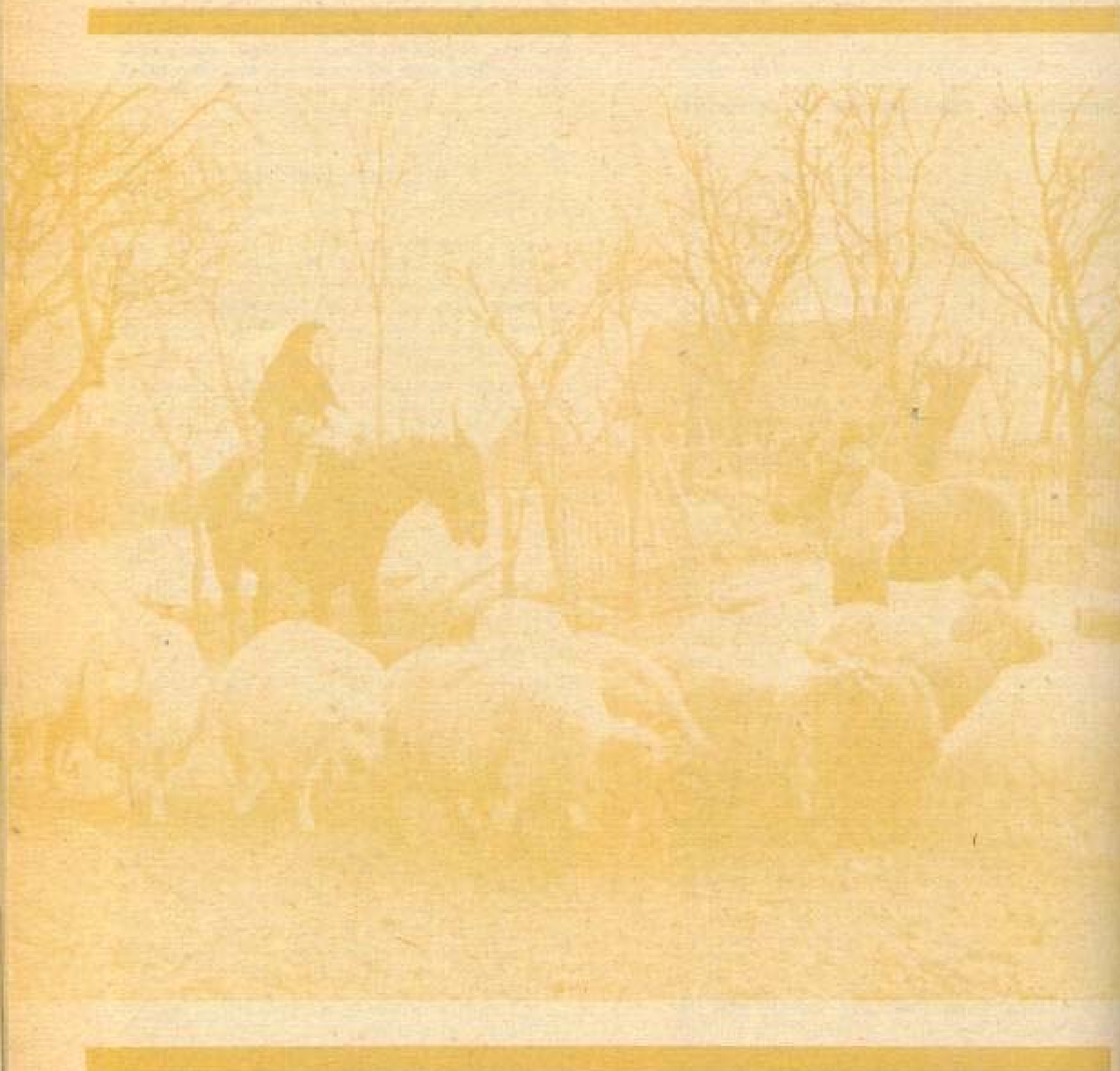
De interes larg, practic, pentru cei ce necesită asistență oncologică există preocuparea — și în 1983 — pentru *sintetizarea unor medicamente anticanceroase românești* și de mare eficiență, eliminîndu-se sau reducîndu-se importul. Astfel, ca realizare importantă în anul care a trecut trebuie menționată asigurarea întregului necesar de Tamoneprin (echivalentul Nolvadexului și al Tamoxifenului) pentru întreaga rețea de specialitate din țară. Totodată, pe baza dotării Institutului oncologic din București, în 1983, cu un accelerator liniar, aparate „after loading" pentru iradierea în cancerul de uter, instalații de plan de iradiere etc., s-au îmbunătățit simțitor tratamentul și rezultatele în anumite forme de cancer. În același institut se utilizează din 1982—1983 în mod sistematic monitorizarea eficienței tratamentelor aplicate, folosindu-se dozarea unor „markeri" biochimici și imunobiologici.

În contextul cercetărilor anticancer, trebuie amintit că la începutul lunii noiembrie 1983 s-a desfășurat în S.U.A., la Bethesda, statul Maryland, sub auspiciile Institutului național de cancer al

S.U.A., cel de-al treilea *simpozion româno-american pe probleme de cercetări fundamentale în cancer.* Cercetători de la Institutul oncologic din București, Institutele de medicină și farmacie din București și Cluj-Napoca, Institutul Victor Babeș, precum și specialiști de la National Cancer Institute, universitățile Georgetown din Washington, Duke din North Carolina, Houston, Texas și alte prestigioase institute de învățămînt au prezentat lucrări în domeniul imunologiei tumorale, oncogenezei și chimioprofilaxiei cancerului. Cu această ocazie s-au semnat documente privind continuarea cooperării pe linie de cancer dintre oamenii de știință români și americani, confirmîndu-se și pe această cale că doar printr-o largă cooperare se poate progresa pe acest front înaintat, dramatic al apărării sănătății.

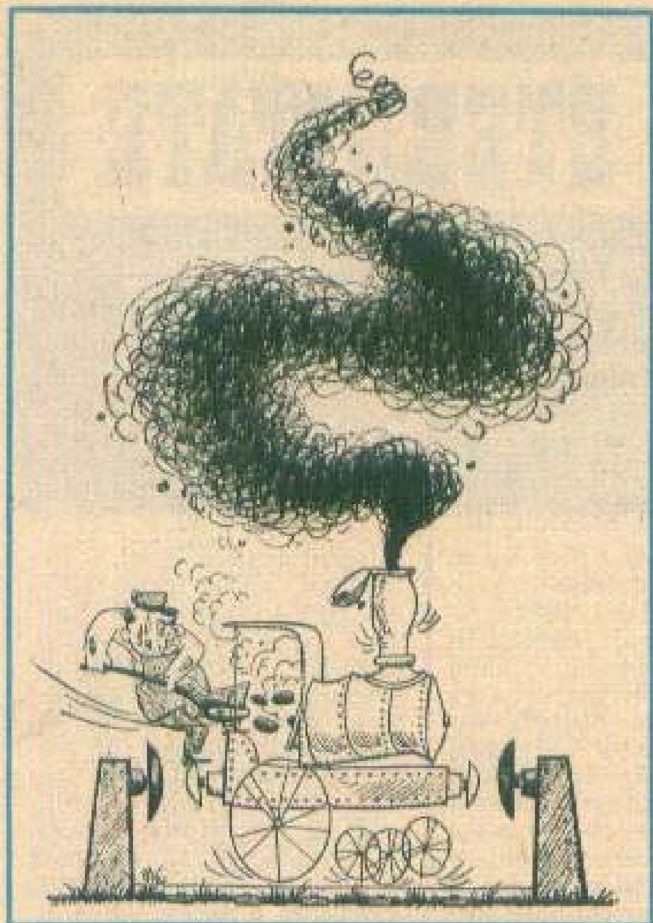
În anul care a trecut au continuat lucrările pe platforma Fundeni din Capitală la construcția noului *Institut național de cancer*, care, prin funcționalitate și dotare, se va înscrie ca o unitate medicală la nivel internațional. Institutul este menit să reunească eforturile tuturor cercetătorilor, să devină o pepinieră a noului, să asigure colaborarea tuturor specialiștilor și o bază modernă de tratament și experiment pentru eforturi reunite împotriva dușmanului comun.

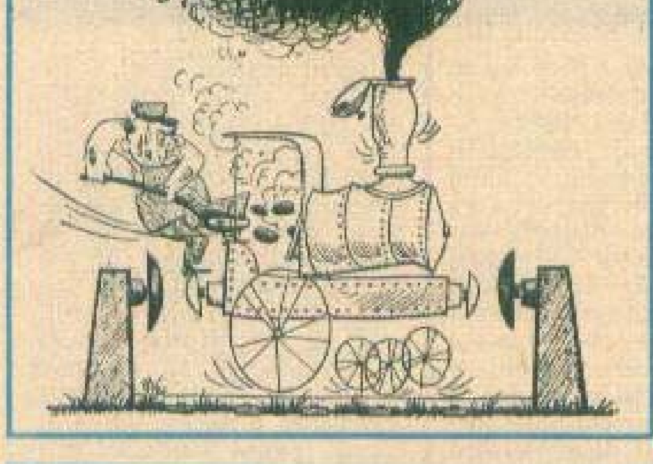
Grupaj realizat de :
LIVIU TIMBUS, NICOLAE GRIGORE MĂRĂȘANU, CICI IORDACHE-ADAM, MIHAI STĂNESCU, DORIN GHERGHINESCU, LIONEL NIȚESCU ■

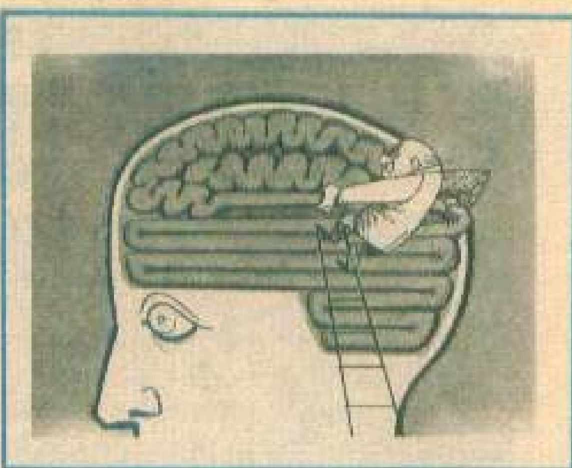

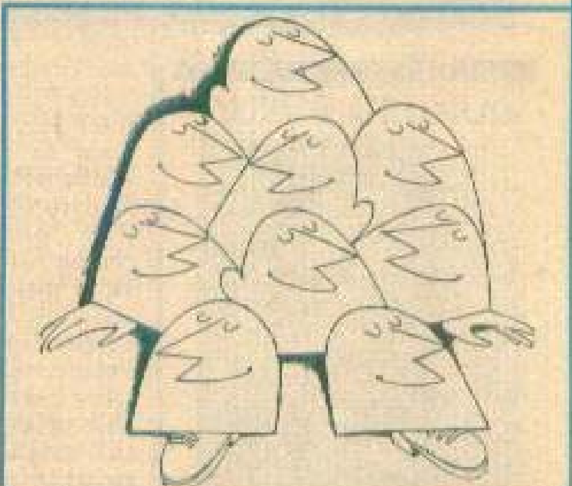
racul

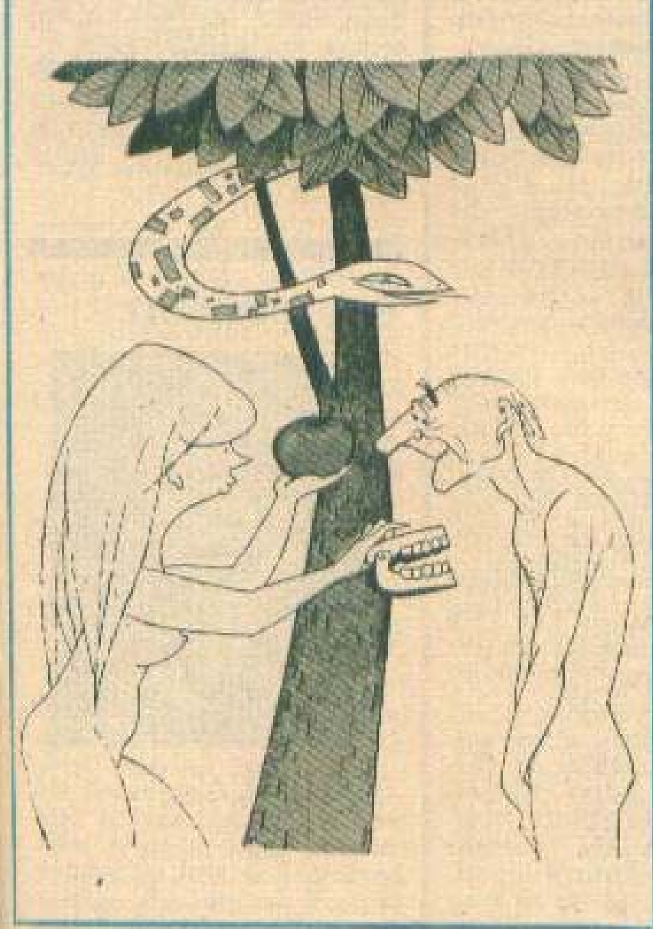
EUGEN TARU

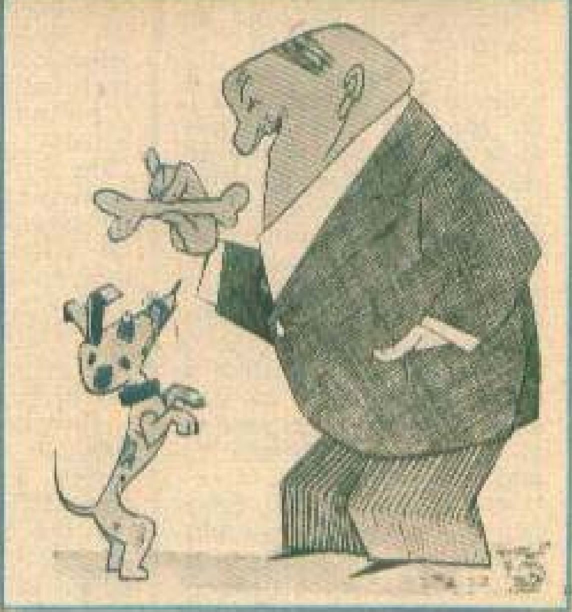

OAMENI ÎN ETERNITATE

Sfîrşitul anului ne obligă, ca de fiecare dată, şi la rememorări dureroase. Sînt concluziile implacabile ale timpului. În 1983 ne-au părăsit alţi cîţiva bărbaţi de seamă, ce au adus cinste şi faimă istoriei naţionale, personalităţi distincte ale culturii şi ştiinţei româneşti, scriitori, artişti şi dascăli de renume.

Să le cinstim memoria, cunoscîndu-le şi urmîndu-le exemplul.

DUMITRU BURLUI

A plecat dintre noi încă un maestru al bisturiului şi totodată un remarcabil teoretician al chirurgiei româneşti: Dumitru Burlui. Născut la 10 martie 1920, la Galaţi, a absolvit Liceul „Vasile Alecsandri" din acest oraş (1931—1939). Urmează apoi studiul medicinei, în anii grei ai războiului, la Facultatea de Medicină din Bucureşti (1939—1945). După absolvirea facultăţii, se specializează la Institutul II de Medicină din Moscova, unde îşi susţine doctoratul cu teza: „Diagnosticul şi tratamentul chirurgical al cancerului bronhopulmonar" (1955), mult apreciată în 1963, pe baza lucrărilor ştiinţifice publicate în revistele medicale din ţară şi străinătate, obţine titlul de doctor docent, iar în 1969 devine membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Medicale din România.

Şi-a început cariera didactică încă din vremea studenţiei, în 1943, cînd profesorul Gr. T. Popa l-a reţinut în cadrul catedrei sale. A fost rînd pe rînd preparator, asistent, şef de lucrări, conferenţiar, iar din 1962 profesor în cadrul Institutului Medico-Farmaceutic din Bucureşti. Medic primar, a activat pînă la decesul său prematur, ca şef al clinicii chirurgicale de la Spitalul „Caritas", unitate medicală de prestigiu în ţară şi peste hotare. Dumitru Burlui a adus contribuţii valoroase în chirurgia hipertensiunii portale (rezultînd de obicei din ciroză), în chirurgia ficatului, căilor biliare, stomacului, în tratamentul pancreatitelor acute. A publicat mai bine de 120 de lucrări ştiinţifice în reviste de specialitate şi a prezentat peste 200 de comunicări, la diferite reuniuni de specialitate din ţară şi străinătate. În Editura Medicală au apărut monografiile sale „Cum tratăm hipertensiunea portală" (în colab., 1967), „Vena ombilicală în chirurgia hepato-porto-biliară" (în colab., 1971) „Chirurgia chistului hidatic hepatic", (în colab., 1977) şi „The Surgery of Portal Hypertension" (1980), la care trebuie adăugate un remarcabil „Curs de semiologie şi terapeutică chirurgicală", apărut în două ediţii, în 1976 şi 1981, un manual universitar de „Chirurgie generală" (1982) şi alte lucrări.

Dumitru Burlui a fost preşedintele Societăţii de Chirurgie din cadrul Uniunii Societăţilor de Ştiinţe Medicale din România. O seamă de procedee chirurgicale originale introduse de el s-au bucurat de o largă preţuire internaţională. Astfel, cateterismul biliar transomfalic este citat în cunoscutul „Nouveau traité de technique chirurgicale" (Paris, 1975), iar extraperitonizarea lobului hepatic drept în tratamentul chirurgical al ascitei, de asemenea menţionată de acelaşi tratat, a fost prezentată de raportorii francezi şi recunoscută ca originală la cel de-al 66-lea Congres al Asociaţiei Franceze de Chirurgie, avînd ca temă chirurgia hipertensiunii portale, domeniu în care specialistul român era unanim recunoscut drept o autoritate. Dumitru Burlui a fost încă unul dintre medicii-savanţi români afirmaţi în orbita universală.

ELIE CARAFOLI

Au trecut doar patru ani de cînd marele savant Elie Carafoli făcea această mărturisire cu totul neobişnuită: *„N-am fost un auster. Am trăit pentru ştiinţă, dar*

și pentru viață. Îmi place să văd frumusețea cu ochii mei de nespecialist. Am făcut și puțin sport în timpul liber. Eram un bun dansator. Sfătuiesc pe toți: viața trebuie trăită. Nu cu exagerări, dar nici fără să-i cunoști deliciile. Am muncit întotdeauna cît dura starea de plăcere, activitatea însă mi-a fost continuă. Am învins mereu demoralizarea. N-am coborît niciodată steagul. Ca om de știință, am prețuit numai adevărul". Astăzi, cînd celebrul aerodinamician nu mai este, secerat de o moarte fulgerătoare la numai cîteva zile după ce se întorsese de la Congresul Federației Internaționale de Astronautică de la Budapesta, se poate spune că a rămas mereu fidel crezului său, că a murit în picioare.

S-a născut la 15 septembrie 1901 într-o familie de aromâni, la Veria, lîngă Salonic, în Grecia, urmînd școala primară românească în satul natal, apoi o școală comercială românească la Salonic. Studiile liceale le începe la liceul românesc din Bitolia, pentru a le continua la „Gheorghe Lazăr" și la „Mănăstirea Dealu" (unde printre profesorii săi s-a numărat Octav Onicescu). După susținerea bacalaureatului (1919), obține la Școala Politehnică din București diploma de inginer electromecanic (1924), iar doi ani mai tîrziu devine licențiat în fizico-matematici al Sorbonei. Preocuparea sa majoră se cristalizează odată cu pregătirea doctoratului, pe care îl susține cu teza „Contribution à la théorie de la sustentation en aérodynamique" (1928), sub îndrumarea lui A. Toussaint. Tot împreună cu acesta, realizează, la 25 de ani, „cuva Toussaint-Carafoli", ingenioasă instalație de vizualizare a mișcării fluidelor. După ce timp de doi ani este asistentul lui Paul Painlévé la Universitatea din Paris (1926—1928), precum și cercetător la Institutul de Aerotehnică de la Saint-Cyr, revine în țară, unde pune bazele învățămîntului aeronautic superior românesc, inaugurînd în 1928, la Școala Politehnică din București, primul curs de „Aerodinamică și mecanica avionului", marcînd începutul unei strălucite cariere didactice, de peste patru decenii.

Totodată devine inginer-șef al primului Birou de studii pentru construcții aeronautice originale de la noi și director (1928—1933) al I.A.R. (Industria Aeronautică Română) din Brașov. Acolo proiectează și realizează tipuri noi de avioane, ca I.A.R.-C.V.-11, de asemenea modelele I.A.R.-12 pînă la I.A.R.-15. Concepe și introduce profilele aerodinamice cu bordul de fugă rotunjit, denumite în literatura de specialitate (la propunerea lui I.M. Milne-Johnson) „profile Carafoli" și tot el realizează un monoplan cu „aripă joasă", care atinge performanțe remarcabile.

În anul 1948 devine membru al Academiei R.P.R., iar din 1956 este președinte al Secției de Științe Tehnice al Academiei și o personalitate de prim rang a înaltului for.

Specialist de renume internațional în mecanica fluidelor, aerodinamică, construcții aeronautice domenii în care aduce numeroase contribuții însemnate, E. Carafoli și-a sintetizat cercetările mai ales în tratatele fundamentale „Aerodinamica" (1951, Premiul de Stat) și „Aerodinamica vitezelor mari" (1957) — ambele lucrări clasice ale literaturii de specialitate, traduse în mai multe limbi.

Savant de activitate prodigioasă, închinată științei și tehnicii românești și afirmării acestora în orbita valorilor universale, Elie Carafoli „s-a remarcat, cu strălucire — după cum arăta acad. Ioan Anton —, prin importanța și noutatea problemelor abordate, prin eleganța și îndrăzneala soluțiilor propuse, prin rafinamentul, simplitatea și puritatea carteziană a raționamentului său", constituind „un exemplu de viață dedicată cunoașterii și creației".

FORY ETERLE

Cu Fory Eterle a plecat unul din ultimii seniori ai scenei românești, pentru care teatrul însemna cu mult mai mult decît un meșteșug, mai mult chiar decît o artă. Însemna o *misiune*, iar din această perspectivă actorul putea fi socotit un *misionar*, un apostol al cuvîntului și al rampei, un fel special de erou civilizator. Fory Eterle a fost unul dintre cei din urmă care mai purtau în gesturi, în modul rostirii, în ținuta scenică blazonul inconfundabil al vechii noastre școli de teatru. Elev al Luciei Sturza-Bulandra, în al cărei teatru și-a și început cariera, la numai două săptămîni după admiterea în Conservatorul de artă dramatică (1926), Fory Eterle a împărțit spațiul și, deopotrivă, timpul scenei cu parteneri de prestigiu.

Fin, cultivat, delicat pînă la timiditate, conștiincios pînă la pierderea firescului, minimului instinct de conservare (a fost de atîtea ori în scenă chiar și atunci cînd felurite, inerente, de-a lungul unei vieți, suferințe fizice i-ar fi scuzat lesne absența) — așa vorbesc despre el cei ce l-au cunoscut.

Două întîlniri (numai două, deși el le-ar fi dorit mult mai multe) cu teatrul lui Caragiale închid semnificativ, într-o acoladă a clasicității și a valorii autentice cariera lui Fory Eterle. Primul său rol a fost *Cetățeanul turmentat*. Era încă elev. Ultimul — cu o altă vîrstă a aceleiași entități — *Agamiță Dandanache* din aceeași *Scrisoare pierdută*. Între acești doi poli se des-

fâșoară o impresionantă listă de ipostaze scenice. A fost rînd pe rînd Don Carlos (dar și Filip, în aceeași piesă, jucînd alternativ cele două roluri de-a lungul unei întregi stagiuni), Smerdiakov, din *Frații Karamazov* de Dostoievski (dealtfel, rolul care l-a lansat cu adevărat), a fost Hamlet, dar și Iago (pe scena Naționalului), a fost Trigorin (*Pescărușul*, de Cehov) și mai tîrziu Dorn, în aceeași piesă, a fost doctorul Rank (*Nora*, de Ibsen), Lear, Baronul din *Azilul de noapte*, de Gorki, Bufonul din *A douăsprezecea noapte*, de Shakespeare și Jacques Melancolicul din *Cum vă place* (de același), a fost Cezar, în *Cezar și Cleopatra*, de G.B. Shaw, Gaev din *Livada cu vișini*, de Cehov etc, etc. Cap de afiș sau în rol secundar, Fory Eterle a făcut din fiecare apariție a sa pe scenă o superbă concentrare de inteligență și rafinament interpretativ.

Într-o carieră care ar fi împlinit peste cîțiva ani șase decenii, Fory Eterle a slujit publicul românesc de la rampa vechiului teatru al soților Bulandra, apoi pe scena Teatrului muncitoresc al lui Victor Ioan Popa, pe scena Teatrului de Comedie, într-una din perioadele lui cele mai fructuoase (sub conducerea lui Sică Alexandrescu), scurt timp la Teatrul „Alhambra" și la Teatrul Mic, pentru a reveni apoi pe scena dintîi, devenită între timp Teatrul Municipal și mai apoi *Teatrul „Lucia Sturza Bulandra"*, unde a jucat neîntrerupt din 1950 pînă nu demult.

A crezut întotdeauna că important este să joci într-un spectacol mare și nu să fii tu însuți pe primul plan.

Cu Fory Eterle a plecat poate ultimul senior al scenei românești.

HORIA LOVINESCU

Înainte de a-l cunoaște, am schimbat cu Horia Lovinescu vreo cîteva scrisori. Era prin 1977, eu eram student și nu știam despre dramaturg mai mult decît mă învățase precarul manual de liceu. Tot atunci începusem să alcătuiesc, la sugestia Editurii *Eminescu*, o antologie critică despre opera sa, care avea să apară doar cu patru luni înainte de subita dispariție a scriitorului. Cum viața lui îmi era prea puțin cunoscută, am hotărît să-i cer o autobiografie. L-am suspectat la început de cabotinism, apoi, după ce l-am cunoscut ca persoană, mi-am dat seama că ignoră viața prozaică, preferînd tăcerea îngîndurată.

Așa se va fi născut, probabil, piesa *Autobiografie*: din neputința de a-și aminti și povesti viața. Nu avea gustul amănuntului picant și nu-l interesa latura pitorească a existenței. Marea sa pasiune o va fi reprezentat, cu siguranță, conflictul între durabil și efemer, între idee și trăire, în genere între rațiunea ordonatoare și viața proteică, în mișcare. O autentică biografie ar fi trebuit să fie radiografia unui destin; așa cum a făcut, ca dramaturg, în cea mai mare parte a pieselor sale. Dar mai ales în *Autobiografie*, piesă-eseu în care personajul principal, Galeriu Pop, se confesează despre adevăr, lașitate și ratare, încercînd să pună față în față vanitățile mult prea umane cu glasul conștiinței însingurate.

Scriitorul s-a născut la 28 august 1917 la Fălticeni, fiind nepotul de frate al criticului Eugen Lovinescu. Petrece, ca licean, cîțiva ani în orașul de baștină, după care pleacă la București pentru a urma Facultatea de litere și filosofie. La numai 29 de ani obține titlul de doctor în litere și filosofie, de astă dată la Universitatea din Iași, cu o lucrare asupra poeziei lui Arthur Rimbaud. Cu siguranță că tînărul doctor se va fi dovedit un subtil exeget, din moment ce lucrarea fu premiată de Cenaclul „Sburătorul", reluat temporar după moartea lui Eugen Lovinescu. Reprimîndu-și pornirile de eseist, autorul s-a dedicat o vreme reportajului, montajului literar și scenariului, cu care a colaborat la radio pînă în clipa debutului. Ca o nostalgie probabil, în 1981, scriitorul și-a scos din sertar eseul prăfuit de ani, l-a periat de clișeele juvenței, publicîndu-l la Editura *Univers*. Înlăuntrul acestei acolade, avea să triumfe teatrul, cu înălțările și scăderile de rigoare. Din 1953, cînd, pe scena Teatrului Municipal din București, i s-a jucat prima piesă, *Lumina de la Ulmi*, pînă în 1980 cînd, la Teatrul „Nottara", a văzut luminile rampei piesa *Noaptea umbrelor*, Lovinescu a scris 27 de piese de teatru, prospectînd cele mai diverse specii dramatice. Însă, înainte de a fi dramaturg, Horia Lovinescu a fost un om de teatru, în sensul de promotor al spectacolului.

Ca autor de teatru, Horia Lovinescu n-a arătat nici un complex. N-a căutat nici originalitatea frapantă, n-a refuzat nici împrumuturile și nici nu s-a împotmolit într-o singură formulă dramaturgică. Din dorința de a realiza o sinteză între realitatea concretă și domeniul abstract al ideilor, dramaturgul a abordat cu egală pasiune drama (*Citadela sfărîmată*, *Moartea unui artist*), melodrama (*O întîmplare*, *Al patrulea anotimp*), drama istorică (*Pe-*

tru Rareș) dar și moralitatea medievală, apologul *(Hanul de la răscruce)*, poemul dramatic *(Omul care și-a pierdut omenia)*, comedia polițistă *(O casă onorabilă)* ori tragedia polițistă *(Omul care...)*. Din acest eclectism care conjugă clasicismul cu realismul și simbolismul se înțelege că ambiția autorului n-a fost de a configura imaginea congruentă a unei complexități umane, ci de a o fragmenta spre a-i urmări fizionomia în detaliu. Episoade de limitată inspirație sociologică se alătură atmosferei cehoviene ori gorkiene, inefabilul simbolist coexistă alături de tensiunea expresionistă; în fine, secvențe schilleriene ori brechtiene sînt contrapunctate printr-un umor de descendență caragialeană, cum e cel al lui Grigore Dragomirescu din *Citadela sfărîmată*. Piesa are deci înțelesul de situație iar proliferarea modalităților se explică tocmai prin dorința de a înfățișa o unitate în diversitate. Dramele lui Horia Lovinescu sînt, aproape toate, prea „franceze", căci autorul mai mult compune decît inventează, cum ar spune Émile Faguet. De aceea, piesele pot fi considerate mai degrabă niște melodrame căci, reluînd o idee a lui Camus din *Conferința* sa despre tragedie, numai o forță din cele care se înfruntă pare legitimă *(Elena, Al patrulea anotimp, Revederea, Lumina de la Uimi)*

Cu adevărat personal s-a arătat Horia Lovinescu în cîteva piese de extracție simbolică, satire politice ori alegorii intelectualiste, precum *Petru Rareș*, *Omul care și-a pierdut omenia*, *Paradisul*, *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*, în care preocuparea merge înspre realitatea ideii și dezbaterea intelectuală. Surprinzătoare este la dramaturgul nostru coexistența, în aceeași perioadă de creație, a unor piese fade și a altora substanțiale. În cele mai bune creații ale sale, Lovinescu s-a dovedit un excelent radiograf al conștiinței surprinse între nostalgia autenticității și complexul lucidității. Dilema a constituit adevăratul centru de interes al teatrului său.

MATEI MARINESCU

S-a născut la 1 aprilie 1903, la București. A urmat Școala Politehnică din Capitală, pe care a absolvit-o în 1926. O bursă a Direcției Generale P.T.T. i-a dat posibilitatea să se specializeze în tehnica curenților slabi la Școala Superioară de Telecomunicații din Paris, a cărei diplomă a obținut-o doi ani mai tîrziu. În cadrul laboratoarelor acestei școli își realizează prima lucrare științifică, privitoare la receptorul telefonic și de asemenea cea dintîi invenție a sa, brevetată în România, Anglia și Germania: Microfonul multicelular.

Se mai specializează o vreme în studiul ultrasunetelor la o centrală telefonică automată din Londra, pentru ca în 1942 să dobîndească titlul de doctor inginer și doctor docent în științe tehnice la București, cu teza „Contribuții la realizarea de amplificatori termoionici". În 1948 devine membru corespondent al Academiei și este de asemenea ales membru al cunoscutei Societăți a Electricienilor din Paris. A lucrat un timp, începînd din 1929, la automatizarea unor centrale telefonice din țară și a obținut rezultate de mare utilitate practică în combaterea perturbațiilor suferite de liniile telefonice.

A adus contribuții într-o arie largă de probleme tehnice, printre care mașinile electrice, sonicitatea, automatica, termoelectricitatea, pilele cu combustie internă, electrocomunicațiile și electroacustica. Lucrarea sa „Micro-difuzorul" (1932) a fost distinsă cu premiul „Gheorghe Lazăr" al Academiei Române. Matei Marinescu a elaborat o nouă teorie a fenomenelor termoelectrice și a descoperit un „efect termoelectric" care îi poartă numele. Deținător al unor brevete de invenții în România, Franța, Anglia, S.U.A., R.F.G. pentru un nou tip de *oscilomotor* (motor electric cu mișcare liniar-alternativă) — aplicat la compresoare, frigidere etc. —, de asemenea pentru un nou tip de *generator electric, denumit de el „termoelectric"*, a cedat statului toate brevetele sale de invenții. Este autorul unui tratat de „Difuzoare electrodinamice" (1957), al celui dintîi „Curs de electroacustică" de la noi (1953—1955), în două volume, a numeroase monografii, studii și comunicări. Sărbătorit de Academie la împlinirea a 70 de ani, acad. Remus Răduleț îi relevă „dăruirea totală, pasiunea și energia de creație în știință." A murit zece ani mai tîrziu, la 28 august 1983, cîteva luni după ce împlinise 80 de ani.

OCTAV ONICESCU

A murit cu o zi înainte de a fi împlinit 91 de ani, la capătul unei longevități lucide și creatoare. Dar moar-

tea sa, ca și aceea a altor savanți străluciți, a însemnat în același timp intrarea în nemurire. Octav Onicescu nu a fost numai un om de știință. A fost un spirit universal, un om complet, preocupat de cultură, de filozofie, de artă, de literatură, considerîndu-se el însuși, în primul rînd, cum remarca, „un cercetător de fapte umane".

Născut la 20 august la Ștefănești-Botoșani, a urmat cunoscutul liceu „August Treboniu Laurian" din Botoșani, absolvindu-l cu media maximă și susținîndu-și bacalaureatul în 1911. Studiind apoi în paralel atît la Facultatea de Științe cît și la cea de Litere și Filosofie din București, obține ambele licențe în numai doi ani (1911–1913). Se specializează în Franța și Italia, fiind cel dintîi român care își susține doctoratul în matematici în această ultimă țară, cu o teză despre teoria relativității: „Sopra gli spazi cinsteinieni a gruppi continui di transformazione" (Roma, 1920), sub îndrumarea celebrului savant Tullio Levi-Civita.

Octav Onicescu a fost un animator de seamă al mișcării matematice din România, o personalitate apreciată pe plan mondial pentru însemnatele sale contribuții, un inițiator de noi direcții de cercetare în știință, cu o viziune profundă, fertilizată de gîndirea sa originală. Întemeietor al școlii românești de teoria probabilităților, el i-a dat acesteia o nouă axiomatizare, cu ajutorul noțiunii de „funcție-eveniment" sau „funcție-sumă". Printre conceptele fundamentale pe care le-a introdus, s-a numărat acela de „lanț cu legături complete" (în colaborare cu Gheorghe Mihoc) — cea mai importantă contribuție românească în teoria probabilităților, — pe baza căreia s-a inițiat în România un nou capitol al teoriei proceselor stocastice, utilizat de asemenea ca model probabilistic pentru studiul modern al proceselor de învățare. În terminologia științifică internațională au fost de asemenea introduse noțiunile de „energie informațională" și „funcție olotopă", elaborate de savantul român. În programarea liniară, se aplică „metoda Onicescu", pentru reducerea sistemelor de ecuații. În geometria diferențială a fost introdusă „formula Onicescu", privitoare la geodezice. Onicescu este totodată autorul primei teorii probabiliste a automatelor finite (în colaborare). Știința îi datorează orientări cu totul noi prin crearea „modelării informaționale Onicescu", a „statisticii informaționale Onicescu" și înainte de toate a unei noi varietăți de mecanică, denumită „mecanica invariantivă Onicescu".

Vor trece ani, decenii, după moartea marelui învățat și scrierile sale vor continua să fie studiate și să rodească, ducînd la noi descoperiri, la noi cuceriri ale cunoașterii, ale viziunii omului despre lume.

EMANOIL PETRUȚ

Împlinise treizeci de ani de actorie pe scena Naționalului bucureștean. Nu arăta însă deloc ca un venerabil, deși, jucînd ani și ani de zile alături de mari actori ai primei scene a țării — alături de Aura Buzescu, Eliza Petrăchescu, Nicolae Bălțățeanu, Emil Botta, George Calboreanu, lucrînd cu regizori ca Mony Ghelerter ori Sică Alexandrescu, Emanoil Petruț era unul din continuatorii bunului stil clasic în interpretare. Actor de film, cu o filmografie impresionantă, actor de film prin vocație, spun mulți, E. Petruț n-a acceptat niciodată în teatru dicția comună, neglijentă, de stradă. „În teatru, sunetele au altă rezonanță decît în viață, altă greutate" spunea el undeva. „Sigur că azi nu mai putem accepta vorbirea declamatorie, artificială, dar nu trebuie să uităm că într-un text de teatru se cuvin respectate nu numai conflictul, ideile, ci și *cuvintele* care le exprimă, frumusețea frazei, strălucirea nuanței". Sînt cuvintele sale (dintr-o convorbire cu Cristina Dumitrescu) mărturisind o conștiință artistică trează, o gîndire profundă a actului interpretării. Nehliudov, din *Învierea* lui Tolstoi, Helmer, din *Nora* de Ibsen, Menelau, din *Troienele* lui J.P. Sartre, Ezra Manon din *Electra*, de Eugene O'Neill, Răzvan, din *Răzvan și Vidra*, de B.P. Hasdeu, alte și alte personaje, din *Oameni și șoareci*, de John Steinbeck, *Un fluture pe lampă*, de Paul Everac, *A treia Patetica*, de N. Pagodin, *Al patrulea anotimp* de Horia Lovinescu, *Patima de sub ulmi*, de E. O'Neill etc., sînt întruchipări ale acestei acute conștiințe a profesionalismului necesar.

„Eroii care nu sînt în primul rînd oameni nu mă interesează (...) Îmi doresc să pot juca întotdeauna muritori de rînd, care-și duc viața pe pămîntul nostru, al tuturor...", spunea Emanoil Petruț. Dacă în teatru el a infuzat personajelor sale, cu un sigur instinct artistic, această omenie, acest *firesc* atît de greu de realizat,

filmul pare să fi fost totuşi experienţa fundamentală pentru interpretul lui Tudor. De la debutul de un cuceritor romantism (care eraflreşte şi al vîrstei — Petruţ avea numai 19 ani) cu *Brigada lui Ionuţ* şi pînă la *Tudor*, cunoscutul film al regizorului Lucian Bratu, de care se leagă adevărata consacrare ca actor de film al lui Emanoil Petruţ, drumul în ani nu e prea lung; dar acela al experienţei artistice vădeşte o deosebită capacitate de a evolua rapid, matur. Tudor este cea mai cunoscută ipostază actoricească (moment semnificativ nu doar al destinului său artistic, ci şi al destinelor filmului românesc dealtfel). Replica peste ani — un alt Tudor, în serialul TV *Iancu Jianu* — marchează, premonitoriu parcă, apropiata închidere a cercului. *Secretul cifrului*, în regia lui Lucian Bratu, *Cu mîinile curate* — Sergiu Nicolaescu, *Evadarea* — Ştefan Traian Roman, *Rîul care urcă muntele* — Cristiana Nicolae, *Plecarea Vlaşinilor*, de Mircea Drăgan, acel neuitat Mihalache Dometie din *Clipa* lui Gheorghe Vitanidis (după romanul lui Dinu Săraru), alături de cîteva seriale TV (între care şi producţia de capă şi spadă a cineaştilor francezi *Wilhelm Cuceritorul)* sînt numai cîteva din reperele unei cariere cinematografice de excepţie. De neuitat glasul lui grav, vibrant, comunicînd nu doar prin simplul înţeles al cuvintelor, ci şi prin limbajul secret al inflexiunilor vocii, probînd o bogăţie rară a afectelor, o mare bunătate, da, pur şi simplu bunătate. Glasul lui n-a trecut, nu vrea să treacă pragul odată cu fiinţa pieritoare a artistului. El rămîne în amintirea noastră, mai adînc decît însăşi amintirea.

TEOFIL REVICI

S-a stins, la începutul lunii martie 1983, la numai doi ani înainte de a împlini nouă decenii de viaţă, încă unul dintre marii ingineri constructori şi profesori de această specialitate de la noi, Teofil Revici.

Născut la 11 aprilie 1895, într-o familie de intelectuali, nepot al marelui filolog şi folclorist Moses Gaster, Teofil Revici a urmat liceul „Gheorghe Lazăr" din Bucureşti, (coleg de şcoală cu Camil Petrescu), devenind bacalaureat în 1913. S-a înscris apoi la cunoscuta Şcoală Naţională de Poduri şi Şosele din Bucureşti, pe care a absolvit-o în 1919, clasificat printre primii din promoţia sa. Întrebîndu-l într-un rînd care au fost maeştrii săi, mi-a indicat, dintre iluştrii profesori ai şcolii, pe inginerii Ion Ionescu (Bizeţ), pe Andrei Ioachimescu şi pe Gheorghe Filipescu, ca şi pe matematicienii Gheorghe Ţiţeica şi David Emmanuel. Activitatea inginerească şi-a început-o în modesta funcţie de „inginer ordinar cl. III" (1919), pentru a ajunge pînă la urmă, prin capacitatea dovedită, inspector general cl. I şi subdirector general C.F.R. A mai fost consilier în Ministerul Construcţiilor, Ministerul Transporturilor şi Comitetul de Stat pentru Construcţii, Arhitectură şi Sistematizare. În anii socialismului s-a numărat printre organizatorii de frunte ai activităţii de cercetare şi proiectare în transporturi.

Contribuţiile sale ştiinţifice sînt mai ales în calculul podurilor metalice, conlucrarea elementelor căii cu tălpile grinzii principale, procedee de reducere a consumului de oţel la poduri noi şi consolidări de poduri, calculul influenţelor eforturilor alternante. A prevăzut soluţii tehnice ingenioase şi eficiente pentru construcţii, consolidări şi reconstrucţii de poduri metalice, linii feroviare şi alte construcţii. Astfel a proiectat şi condus execuţia primului schelet metalic sudat realizat la noi (la Palatul Administrativ C.F.R., actualul Minister al Transporturilor) lucrare de adevărat pionierat tehnic, a proiectat un remarcabil pod metalic demontabil, aportul său a fost hotărîtor la proiectarea noului pod peste Borcea, aceasta după primul război mondial, la începutul căruia acesta fusese distrus pentru a stăvili înaintarea armatelor vrăjmaşe dinspre Sud.

Activitatea sa didactică a rămas vie în amintirea multor generaţii de ingineri pe care i-a format. Mai întîi conferenţiar la Şcoala Politehnică din Bucureşti (1948—1949), a devenit apoi profesor de construcţii şi poduri metalice la Institutul de Căi Ferate şi în continuare la Institutul de Construcţii (1949—1965), pînă la pensionarea sa (la 70 de ani), rămînînd şi ulterior profesor consultant. Cînd în 1968 s-au aniversat 100 de ani de la înfiinţarea Şcolii Naţionale de Poduri şi Şosele, lui Teofil Revici i-a revenit cinstea de a scrie în buletinul festiv al institutului articolele „A. Saligny — mare constructor şi organizator" şi „Dezvoltarea construcţiei podurilor în România", în care a abordat realizările de prestigiu mondial ale inginerilor români în tehnica lucrărilor de construcţii (Bul. ştiinţ. al Inst. de Construcţii, nr. 1/1968).

Pagini realizate de
I. M. ŞTEFAN
TANIA RADU
RADU G. ŢEPOSU

UN RUG PENTRU

CLASICA AMPRENTĂ DIGITALĂ NU DISPARE

Autoturismul furat de pe șoseaua Olteniței fusese găsit ars, într-o lizieră ce străjuia un drum de țară de pe raza comunei Dărăști, județul Giurgiu. Locul se numea „Tarlaua Tomescu". Aici m-am întîlnit cu șeful serviciului circulație al județului Giurgiu. Am ajuns la concluzia că ne aflăm în fața unui fapt deosebit de grav, fiind de acord că autorii s-ar putea să fie din zona Măgurele-Dărăști și că era posibil ca fapta să fie rezultatul unei răzbunări. Această ipoteză ne-a îndreptat spre doi suspecți din comuna Dărăști, navetiști, și care aveau, cum am stabilit chiar a doua zi, legături dubioase cu proprietarul autoturismului. Pista aceasta aveam s-o abandonăm, deoarece în noaptea următoare fapta s-a repetat: o „Dacia" 1300 avea să fie incendiată pe malul rîului Sabar. Locul acțiunii: perimetrul comunei Dărăști. În aceeași noapte, dispăruse, din strada Izvorul Trotușului nr. 2, sector IV, un autoturism de aceeași marcă.

Se putea stabili o legătură între aceste furturi? Autorii puteau fi aceiași? Ipoteza răzbunării am abandonat-o rapid, ca și pe cei doi suspecți din Dărăști. Am considerat însă că zona Dărăști trebuie ținută, în continuare, sub observație, deoarece se părea că infractorul sau infractorii cunosc locurile.

Se părea, deci, că următoarea infracțiune trebuie să aibă loc în aceeași zonă. Eroare! A treia mașină furată, puțin mai tîrziu, avea să fie incendiată în prelungirea cartierului Berceni, într-un lan de porumb aflat nu departe de Întreprinderea mecanică de utilaj chimic. Nu mai încăpea acum îndoială că ne confruntam cu un piroman (sau poate mai mulți) foarte periculos care, în afara plăcerii sale psihopate de a da foc la mașinile furate, sustrăgea înainte toate bunurile de valoare pe care le găsea în ele. Așadar, infractorul era mai mult decît un piroman... era și un hoț foarte pervers! Această „caracteristică" deosebită a hoțului l-a făcut pe unul dintre subalternii mei, locotenentul Constantin Leancă, poreclit pe la colțuri „Comisarul Piedone", atunci cînd am analizat cazurile cu toți lucrătorii brigăzii furturi auto-moto, chiar să-și pună întrebarea dacă nu cumva infractorul nu este un piroman, ci, mai degrabă un incendiator „voluntar". „Exclus!" a fost răspunsul categoric. În varianta subalternului meu, hoțul n-ar fi urmărit decît ștergerea urmelor, or eram siguri că știe și infractorul că nu există infracțiune perfectă, că nu se poate realiza niciodată o ștergere totală a urmelor. Dovada: înseși urmele de incendiere lăsate de el! Ca să nu mai vorbim despre multitudinea celorlalte urme criminalistice pe care le-am găsit cu ocazia cercetării la fața locului a celor trei mașini arse, urme din care n-a lipsit inclusiv clasica amprentă digitală...

În continuare, paralel cu celelalte activități, am început o dificilă misiune prin identificarea și verificarea bolnavilor psihic, piromani. Treabă grea, extrem de anevoioasă, impunînd un mare volum de muncă, timp și răbdare, activitate în care ne-am bucurat de sprijinul cadrelor medicale de la policlinicile și spitalele de specialitate.

FAPTE FĂRĂ LEGĂTURĂ ÎNTRE ELE?

Noapte... Pe șoseaua Berceni, nu departe de intrarea la Spitalul 9, în apropierea unui chioșc, oprește un „Mercedes 220 automatic". Din el coboară trei indivizi care, cu mers hoțesc, se apropie de un chioșc alimentar. Aproape fără zgomot, geamul este spart. În acel moment, infractorii sînt surprinși de un lucrător de miliție, agent de ordine, care îi somează să rămînă pe loc. Cei trei fug spre mașina cu motorul lăsat să meargă și țîșnesc spre omul de ordine. Subofițerul este nevoit să facă uz de armă. Glonțul pătrunde prin parbriz, spărgîndu-l. Infractorii reușesc să fugă.

...Autoturismul avea să fie găsit a doua zi, incendiat, într-o poiană, în apropierea șoselei de centură Măgurele-Jilava, după ce infractorii îl goliseră de bunurile de valoare aflate în el.

Investigațiile efectuate ne-au adus un alt element comun și anume, semnalarea autoturismelor furate în diverse locuri de parcare din Capitală, unde în cursul nopții se înregistrau tot mai numeroase spargeri de mașini. Expertizele criminalistice dactiloscopice asupra urmelor digitale găsite, atît în autoturismele furate și incendiate, cît și în cele sparte, aveau să ne aducă probe de netăgăduit că făptuitorii ambelor genuri de infracțiuni erau aceiași.

Cert este că acești infractori, mai puțin obișnuiți, deveniseră foarte periculoși și nu mică a fost uimirea

„MERCEDES"

noastră cînd am aflat că ei nu sînt trei la număr, ci cinci sau poate chiar mai mulți, dedîndu-se, pe lîngă faptele cunoscute de noi pînă atunci, și la alte fărădelegi, printre care două violuri.

MARATON CONTRACRONOMETRU

Încă de la apariția primului caz, firesc, lucrătorii brigăzii furturi auto-moto din cadrul Serviciului circulație al Miliției Capitalei n-au mai cunoscut tihna, nopțile lor contopindu-se cu zilele, pentru a descoperi acest periculos grup de infractori. Activitățile lor, ghidate după un plan de măsuri, au trebuit să se desfășoare pe un cîmp vast de acțiune, prin „sita" lor cernîndu-se zeci și zeci de infractori și de persoane suspecte.

În sprijinul lor au venit și alte cadre de miliție, în special din Serviciul judiciar al Inspectoratului miliției municipiului București. Așa s-a făcut că s-a declanșat o acțiune de cooperare tot mai strînsă, sistematică, între lucrătorii Serviciului circulație și cei ai sectoarelor și circumscripțiilor de miliție din Capitală, atît în desfășurarea unor măsuri comune, de amploare, cît și în privința realizării unui schimb util de informații referitor la identificarea și verificarea elementelor suspecte. Întîlnirile dintre mine, ca șef al brigăzii furturi auto-moto și locotenent-colonelul Manon Florescu, șeful Serviciului judiciar, ambii și foști colegi în cadrul Direcției judiciare din I.G.M., deveniseră atît de strînse și de repetate încît un ofițer a făcut o glumă afirmînd că are impresia că cele două formațiuni au fuzionat. „Frumos și așa, numai pe piromani să-i prindem!" era deviza noastră ce ne călăuzea să analizăm și să verificăm cu atenție fiecare situație ivită, să căutăm noi canale prin care să putem obține informații care să ne conducă la grupul de infractori căutați.

Victimele celor două violuri sînt ajutate, cu răbdare, să alcătuiască portretele robot ale celor cinci infractori, după care, fotografiile acestor portrete sînt difuzate în număr cît mai mare la lucrătorii de miliție din Capitală, care să indice dacă a avut în cercetări, cunosc sau au în atenție tineri cu semnalmente asemănătoare.

Sînt puși în „mișcare" șoferii voluntari, ceilalți colaboratori ai Serviciului circulație, iar victimelor violurilor li se prezintă, pe viu, infractorii cercetați de lucrătorii brigăzii furturi auto-moto, albumul cu fotografiile hoților de mașini, precum și imaginile filmate cu acești infractori.

Sînt identificați și verificați suspecții din comunele limitrofe „liniei de centură", unde au fost incendiate mașinile furate, respectiv Măgurele, Jilava, Bragadiru, Domnești și Dărăști.

Infractori, al căror mod de operare se aseamănă sau corespunde cu al celor implicați în faptele mai sus relatate, sînt cercetați, declarațiile, alibiurile, verificate cu multă atenție și competență. Se intensifică comparările dactiloscopice ale urmelor digitale ridicate cu ocazia cercetării la fața locului a autoturismelor furate și incendiate, ori abandonate, cu amprentele din evidență, însă rezultatul întîrzie, conturîndu-se tot mai mult concluzia că infractorii căutați nu figurează în evidențele noastre.

Un adevărat maraton de acțiuni ș. activități criminalistice desfășoară lucrătorii de miliție antrenați în această acțiune, presați de șirul evenimentelor, dar mai ales de dorința de a duce cît mai repede cu putință, la capăt, acest caz.

CIUPITURILE DE VĂRSAT DE VÎNT ȘI UN PAS HOTĂRÎTOR

Pe strada Toporași, colț cu strada Ferentari, o echipă de lucrători ai sectorului V miliție oprește toate mașinile pentru control, în cadrul unei acțiuni „filtru". Patru autoturisme „Dacia" 1300 sînt aliniate, una după alta, pentru control, moment în care apare și a cincea. Conducătorul ei, la semnalul milițienilor, trage mașina în spatele celorlalte, pentru a se supune acelorași operațiuni. În autoturism sînt doi tineri și două tinere. Conducătorul autoturismului și celălalt tînăr ies din mașină și se prefac că își pregătesc din vreme actele pentru control. Ei au însă alte intenții, deoarece, atunci cînd consideră momentul potrivit, o iau la fugă cît îi țin picioarele.

Începe o urmărire prin curțile oamenilor, însă cei doi infractori reușesc să se facă nevăzuți, în noapte.

Infractori? Da. Pentru că autoturismul cu care circulau cei doi fusese furat, cu o lună în urmă, din fața unui bloc din cartierul Vitan.

Tinerele rămase în mașină? Ambele fără ocupație, și mari amatoare de plimbări nocturne. Întrebate dacă știu cine sînt cei doi fugari ele ridică din umeri. Spun că i-au cunoscut cu două seri în urmă, în fața blocului unde locuiesc, în cartierul Ferentari.

— Amîndoi se aflau în mașină, povestește una, și l-am confundat pe șofer cu un prieten al meu, George, care are și el tot o „Dacie" albă. L-am strigat: „George! George!". Tipii s-au oprit și cel de la volan s-a reco-

mandat George. Le-am explicat confuzia, însă pînă la urmă, din cîteva vorbe, ne-am împrietenit și m-au invitat să fac o plimbare cu mașina. George, care era și băut, se lăuda că e mașina lui și m-a invitat și astă seară la o plimbare, spunîndu-mi să aduc o prietenă și pentru colegul lui, cel care avea pe față ciupituri ca de vărsat de vînt.

Auzind descrierea făcută celui de-al doilea infractor, căpitanul Petre, șeful biroului judiciar de la sectorul V miliție, care conducea interogatoriul, tresări. Ofițer talentat și cu bogată experiență pe linie de judiciar, făcu imediat legătura cu semnalmentele unuia dintre infractorii descriși de victimele violurilor și din care reținea atenția că unul din indivizi are fața ciupită, ca de la vărsat de vînt.

Chemat, am analizat cazul, împreună, pe toate fețele și ținînd cont și de faptul că „Dacia" 1300, cu numărul 11—B—6252, cu care se presupunea că circulă infractorii, fusese abandonată tot în cartierul Ferentari (mai fuseseră și altele), am ajuns la concluzia că infractorii căutați de noi sînt din acest cartier.

Ne-a reținut atenția și un element în plus, de ultimă oră, că „George" avea unghia de la un deget zdrobită, tumefiată, probabil de la o lovitură.

ORGOLIU ȘI SATISFACȚIE

Cîteva zile mai tîrziu.

Locotenentul-major Octavian Popescu, de la Serviciul judiciar, compartimentul omoruri, cerceta în biroul său un caz de tentativă de omor, survenită în urma unei încăierări întîmplate pe strada Iacob Andrei, din cartierul Ferentari. Din declarațiile martorilor rezulta că autorul avusese și un complice, pe un oarecare Gheorghe Neațu, în vîrstă de 22 ani, domiciliat, fără forme legale, în strada Iacob Andrei nr. 31, blocul nr. 9, ap. 75.

Gheorghe Neațu a fost chemat pentru cercetări. În momentul cînd intră în birou, tînărul ofițer este frapat de faptul că acesta corespundea la semnalmente cu unul dintre portretele robot ale celor căutați, dar mai ales că avea strivită, tumefiată o unghie de la un deget. A făcut imediat „legătura" cu datele care se cunoșteau despre „George" și, după ce l-a audiat pe individ în legătură cu tentativa de omor i-a telefonat colegului său, locotenentul-major Mircea Bot, de la compartimentul violuri și tîlhării.

...Mircea Bot sosi într-o clipă, împreună cu locotenentul Mihai Vene, și procedară, în prima fază, la amprentarea lui Gheorghe Neațu, acesta din urmă neavînd amprentele la miliție, deoarece nu mai suferise nici o condamnare.

Odată intrați în posesia amprentelor suspectului, tinerii ofițeri se grăbiră să le ducă șefului serviciului criminalistic, pentru a le compara cu urmele digitale ridicate de la mașinile incendiate sau abandonate, după care începură așa-zisa anchetă de tatonare.

Gheorghe Neațu era un tînăr „absolut nevinovat" după afirmațiile sale, și fața îi era cuprinsă continuu de mirare că i se puneau niște întrebări la care el rămînea de fiecare dată surprins.

Un sfert de oră mai tîrziu, eticheta „absolut nevinovat" avea să fie „citită" de lucrătorii serviciului judiciar. Amprentele lui „vorbiseră" singure, îl demascaseră.

Ce a urmat pot fi numite operațiuni de rutină: arestări, percheziții, recunoașterea din grup a infractorilor de către victime, recunoașterea de către păgubași a obiectelor ce li s-au furat din mașini, conduceri în teren, în locurile unde au fost comise furturile de și din mașini, reconstituiri în locurile unde autoturismele au fost incendiate sau abandonate...

Interesante de știut ar mai fi însă alte cîteva lucruri și anume că indivizii au fost în număr de șase și toți tineri între 20 și 23 de ani. Organizatorul acestui grup de infractori a fost Alexandru Andronache, șofer la „Transcom", autobaza Filaret, un periculos bolnav psihic, un piroman necunoscut pînă în momentul în care a fost prins de organele de miliție. El a fost incendiatorul numărul unu, preferînd lizierele și locurile ascunse din zona șoselei de centură Măgurele-Jilava, deoarece aceste locuri le cunoștea foarte bine și le străbătuse de nenumărate ori cu ocazia unor transporturi făcute cu mașina întreprinderii, sau pe jos „cînd ieșeam să iau aer curat la pădure".

Un coleg de la judiciar, care știe că îmi place să mai învîrt condeiul pe hîrtie, m-a întrebat dacă intenționez să scriu, chiar eu (șeful brigăzii furturi auto-moto), despre acest caz.

„De ce nu"? i-am răspuns. Nu sînt eu acela care era să iau „foc" din cauza piromanilor?

„Asta cam așa este, a zîmbit colegul, însă cu orgoliul cum rămîne, fiindcă nu cred că îți va face plăcere să scrii că cel care a pus primul mîna pe păsările de pradă — nu ai fost chiar tu".

E drept, dacă ne gîndim la orgoliul de care pomenea colegul meu, îmi cam păru rău, de ce să nu recunosc, însă avînd în vedere că identificarea acestui periculos grup de răufăcători este rodul muncii a zeci de lucrători de miliție, a sute de cetățeni, care fiecare a contribuit cu ceva, în felul lui, atunci am o satisfacție deosebită, dorind ca această povestire adevărată să nu se vrea altceva decît o „scrisoare deschisă" la adresa merițelor tuturor.

TRAIAN TANDIN

ACUPUNCTURA
între legendă și istorie

Dintre civilizațiile antice, cea care a influențat și continuă să influențeze gîndirea modernă este, fără îndoială, civilizația chineză. Nu exagerăm cînd afirmăm că interesul Occidentului pentru gîndirea antică chineză a fost trezit de extraordinara aventură a acupuncturii, inițil în Europa, apoi în Statele Unite, pentru a fi în prezent practicată în toate țările lumii.

De unde acest imens interes? Cu ce argumente a venit acupunctura în fața sofisticatelor teorii ale contemporaneității și ale întregului eșafodaj medical, clădit cu multă trudă și cu mulți bani în ultima sută de ani? În ce mod s-a infiltrat ea în conștiința medicilor și cum s-a polarizat în jurul ei speranța milioanelor de suferinzi? Să fi acționat în această direcție instinctul de conservare trezit de iminența invaziei chimice a organismului de către imensul arsenal medicamentos distribuit ritmic prin milioanele de farmacii existente pe toate meridianele?

În orice caz, explorarea rădăcinilor celor mai îndepărtate ale acupuncturii ar putea să arunce oarecare lumină asupra devierii interesului medicilor către metodele naturiste nemedicamentoase, care să acționeze mai firesc, sau cum ar spune Lao azi, ilustrul filozof chinez din secolul IV î.e.n. punînd în acord funcția organismului cu întregul univers care îl înconjoară.

Acum trei milioane de ani

Întreaga gîndire chineză, incluzînd şi legendele ei, este dominată de *unitatea* tuturor fenomenelor din natură, care se desfăşoară în acord cu o lege universală (Dao), avînd două componente opuse ca sens (Yang şi Yin), dar inseparabile şi complementare. Atît macrocosmosul (universul) cît şi microcosmosul (omul) sînt animate de neîntrerupte pulsaţii *(unde)*, avînd o amplitudine diferită dar o periodicitate constantă.

Unele teorii moderne leagă apariţia omului de inversiunea periodică a polilor magnetici ai planetei noastre, perioadă în care cîmpul magnetic al Terrei dispare pentru un timp. Aceasta înseamnă dispariţia temporară a blindajului realizat de cîmpul magnetic terestru faţă de radiaţiile cosmice, astfel încît, în aceste perioade, nivelul radiaţiei pe Pămînt creşte considerabil. În ultimii 3 000 000 de ani se pare că polaritatea cîmpului magnetic s-a schimbat de patru ori. În aceste „perioade critice" creşterea radiaţiei cosmice ar fi dus la mutaţiile naturale ce au stat la baza apariţiei de fiecare dată, a unei noi specii. Prima mutaţie s-ar fi produs deci cu 3 000 000 de ani în urmă, cînd din maimuţă ar fi apărut în sud-estul Africii *Homo Faber* (caracterizat prin mersul vertical). Aceasta ar corespunde cu descoperirea în Kenya, la Chesowanja, a unei vetre de foc datînd de acum 1 400 000 de ani. La o nouă inversare a polului magnetic, ar fi apărut *Pitecantropul*, iar la următoarele, *oamenii de Neanderthal* şi în fine *Homo Sapiens*.

Pe teritoriul Chinei fiinţele umane datează de cel puţin 500 000 de ani, perioadă în care a trăit *omul de Beijing*, descoperit arheologic în anul 1921 şi care (de pe vetrele de foc descoperite), era deţinător al tehnicii aprinderii focului. Un alt schelet de om, care a trăit cu 50 000 de ani în urmă pe valea Fluviului Galben a fost descoperit în acea regiune.

Cînd începe, istoria Chinei?

Oamenii de ştiinţă consideră că prima dinastie atestată scriptic este dinastia Shang (Yin), care a durat între 1766—1122 î.e.n., deşi în scrierile vechi se fac referiri şi la o altă dinastie anterioară, Xia, care ar fi domnit între 2033—1766 î.e.n. Aceleaşi scrieri însă menţionează ca întemeietori ai civilizaţiei chineze pe alţi trei împăraţi consideraţi ca legendari sau mitici, întrucît originea lor şi faptele ce le sînt atribuite alunecă adeseori în ficţiune. Chiar dacă personalitatea lor, aşa cum este transmisă de legendă, a fost plămădită pe baza unor fapte ce au aparţinut mai multor generaţii de împăraţi sau înţelepţi, nu trebuie să ne îndoim că cei trei împăraţi mitici (Fu Xi: cca. 2953—2838 î.e.n., Shen Nong: cca. 2900—2798 î.e.n. şi Huang Di: cca. 2797—2696 î.e.n.) au trăit aievea, punînd bazele unei civilizaţii ce avea să joace un rol

fundamental în dezvoltarea omenirii.

Deşi indiciii ale scrierii ideogramatice, pe oase de animale sau pe carapace de broască ţestoasă, datează din secolele XX—XIV î.e.n., în unele cărţi antice se afirmă că oamenii ştiau a scrie încă din vremea împăraţilor legendari menţionaţi.

Fu Xi, primul împărat legendar ar fi trăit acum 5 000 de ani (cca. 2953—2838 î.e.n.), căruia i se atribuie elaborarea conceptelor fundamentale chineze asupra universului. Se spune că Fu Xi sihăstrea în Munţii de Răsărit, observînd cu atenţie Cerul şi Pămîntul. Urmărind constelaţiile, Fu Xi a putut delimita „Palatul central al cerului", marcat de Steaua Polară. A observat de asemenea stelele care descriau curbele lor deasupra orizontului şi care, împreună cu Soarele, determină pe Pămînt ciclul anotimpurilor, alcătuind primul calendar lunii-solar cuprinzînd 12 luni.

Îndreptîndu-şi atenţia la cele petrecute pe Pămînt, Fu Xi a observat că alternanţele zi-noapte, iarnă-vară, cald-frig depind de ritmul planetelor. Interdependenţa fenomenelor „Din Cer şi a celor De pe Pămînt", l-a făcut să intuiască existenţa unei forţe universale (Qi), care guvernează atît mişcarea astrelor cît şi manifestările ciclice ale vieţii terestre, ciclitatea fiind dictată de alternanţa regulată a două principii opuse ca sens, unul

Yang notat cu o linie continuă (—) și unul Yin notat cu o linie întreruptă (--). Fu Xi a imaginat apoi cele 8 trigrame care indică evoluția raporturilor între Yang și Yin și care sînt: Qian ☰ (Cer); dui ☱ (lac); li ☲ (foc); zhen ☳ (tunet); xun ☴ (vînt); Kan ☵ (apă); Gen ☶ (munți); Kun ☷ (pămînt).

Qian (☰), principiul Yang este asimilat sexului masculin iar Kun (☷), principiul Yin este asimilat principiului feminin. Dealtfel, acest raport Yang Yin este simbolizat și în prezentarea lui Fu Xi (Yang), alături de soția sa Nü Wa (Yin). Fu Xi ține echerul (Yin, Pămîntul) în mîna sa stîngă (Yang), în timp ce Nü Wa ține compasul (Yang, Cerul) în mîna sa dreaptă (Yin).

Combinînd două din cele 8 trigrame, se obțin 64 hexagrame prin care, conform celebrei lucrări antice *Yi Jing* („Cartea mutațiilor" sau a „transformărilor") despre care vom mai vorbi, poate fi redată evoluția ciclică a tuturor lucrurilor și fenomenelor, inclusiv a celor biologice.

Construcția trigramelor, izbitor de asemănătoare cu notația utilizată în prezent în lumea ordinatoarelor, exprimă sintetic evoluția posibilă a lucrurilor și fenomenelor, într-o perioadă în care nu se putea vorbi de matematică, algebră sau geometrie. Să fie această imagine grafică a trigramelor limbajul transmis omului de către o altă civilizație terestră sau extraterestră?

Revenind la Fu Xi, unele documente vechi îi atribuie, de asemenea, scrierea, precum și învățarea oamenilor a unor îndeletniciri practice ca pescuitul și domesticirea animalelor.

Shen Nong, al doilea împărat legendar, urmaș al lui Fu Xi, ar fi trăit între 2900—2798 î.e.n. (după unii chiar mai înainte). Domnia sa ar fi început în anul 2838 î.e.n., desfășurîndu-se sub semnul focului („Împăratul de Foc"). Este considerat ca fondatorul agriculturii („Divinul Agricultor"), inventatorul plugului de lemn, precum și creatorul tratamentului prin plante (fitoterapia). El a cunoscut în esența lor puterea germinativă a pămîntului și capacitatea miraculoasă a plantelor de a crește, de a rodi și de a tămădui.

Descrierea celor „cinci cereale fundamentale" poate fi considerată ca piatra de temelie pentru alimentația tradițională, care ține cont de „calitățile energetice" ale alimentelor, exprimate nu în calorii, ci în principii bioactive capabile să întrețină funcția tuturor organelor interne, grupate, de asemenea, în 5 clase. Există aici germenele celebrei teorii a „Celor 5 transformări" (sau elemente) care va fi dezvoltată ulterior de clasicii acupuncturii.

Posesor al unei sensibilități deosebite, Shen Nong a testat puterea de vindecare a plantelor pe el însuși. În cursul acestor testări, au fost izolate 365 de remedii împotriva bolilor, 40 provenite din substanțe minerale, 68 din produse animale și 257 din plante. Ele au fost ordonate în trei categorii: netoxice, semitoxice și otrăvuri. Grupul remediilor netoxice era, evident, cel superior. Substanțele toxice erau folosite numai în cazuri excepționale, cînd remediile netoxice și semitoxice se dovedeau ineficiente.

Un auto da fe și o excepție: medicina

În anul 213 î.e.n. împăratul Qin Shi Huang (246—210 î.e.n.), cel care în anul 221 î.e.n. unificase întreg teritoriul Chinei, a ordonat arderea tuturor valorilor culturale și literare anterioare, decizie radicală luată în ideea unificării scrierii în toate provinciile chineze. Au fost exceptate de la această decizie drastică părțile medicale, dispărînd în schimb lucrările literare și istorice. Așa se face că foarte puține lucrări cu dată anterioară acestui *auto da fe* au rămas, fie ascunse, fie protejate în mormintele împăraților anteriori și descoperite multă vreme după aceea. Un exemplu este furnizat de celebrele „cărți de bambus" (Zhue She) a căror scriere a fost începută, se pare, între 1989—1978 î.e.n. Lucrarea reprezintă o cronică a domniei împăraților legendari Shun și Yu. Fragmentele descifrate cuprind fapte istorice din vremea dinastiei semilegendare Xia (2033—1766 î.e.n). Cele „10 care de plăcuțe de bambus", reprezentînd 75 capitole ale lucrării intitulate „cărțile de bambus", au fost descoperite de jefuitorul de podoabe din necropole Bu Zhun, în cursul domniei împăratului Wu Di (265—290 e.n.), deci 500 de ani

de la incendierea patrimoniului cultural chinez.

Se povestește de asemenea că în cursul domniei împăratului Wu Du (140 87 î.e.n.), din dinastia Han de Apus (206 î.e.n. — 24 e.n.) prințul Lu-Gong dorind să-și extindă palatul, a dărîmat casa în care locuise Confucius (Kong Qiu), iar sub dărîmături a găsit 10 cărți clasice considerate ca dispărute dintre care 16 capitole din Cartea Edictelor (secolele XI—VI î.e.n.), cugetările lui Confucius cu 39 capitole din „Memorialul de rituri" (secolele V—IV î.e.n.), lucrare importantă pentru cunoașterea datinilor din perioada dinastiei Zhou (1122—246 î.e.n.). Tratat de educație civică, cuprinde normele sociale și morale ale vremii, selectate de însuși Confucius și completate apoi de discipolii săi.

Principalele izvoare de informații privind istoria veche a Chinei, dinaintea dinastiei Shang Yin (1766—1122 î.e.n.), considerată ca marcînd o perioadă atestată istoric, sînt reprezen-

tate de cîteva lucrări istorice, filozofice sau literare, tezaur inestimabil de date culese cu 4000 de ani în urmă. „Cărțile de bambus" (cca. 1989—1978 î.e.n.), menționate, fac parte dintre ele.

„Cartea munților și mărilor" (cca. 2190—î.e.n.) pare a fi cea mai veche lucrare păstrată, fiind atribuită împăratului Xia Yu și sfetnicului său Bo Xi, din dinastia semilegendară Xia (2033—1766 î.e.n.). Lucrarea, cuprinzînd 80 de capitole, reprezintă izvorul miturilor și legendelor naționale, care a fost apoi completată și modificată de cărturarii dinastiilor următoare.

„Cartea schimbărilor" (Yi Jing) este una dintre cele mai celebre lucrări antice, considerată pînă în vremea noastră ca o lucrare filozofică valoroasă. Scrisă cîndva în secolele XI—VII î.e.n. cu 24 107 hieroglife, autorul ei anonim încearcă a stabili relația dintre fenomenele din natură și cele din societate (incluzînd faptele umane) supuse unor legi unice și imuabile. Elementele de analiză folosesc un limbaj modern (cel al ordinatoarelor), reprezentate de cele 64 hexagrame atribuite împăratului legendar Fu Xi, despre care vom mai vorbi. Ele au la bază cele două principii opuse, Yang (reprezentat de o linie continuă) și Yin (reprezentat de o linie întreruptă). „Mutațiile" acestor două principii exprimă posibilitățile de evoluție ale fenomenelor și lucrurilor din natură redate grafic în cele 64 de hexagrame.

„Cartea despre armonia întunericului" (Yin Fu Jing), scrisă, de asemenea, în secolele XI—VII î.e.n., conține idei privind materialitatea lumii la baza căreia s-ar afla cinci transformări (numite și „elemente") primordiale. Autorul necunoscut afirmă existența unei materii primordiale nebuloase alcătuite din particule mici, caracterizate prin forța (Qi) bivalentă Yang Qi și Yinqi sub acțiunea căreia evoluează fenomenele din natură. Această „teorie atomică" a apărut înaintea ideilor expuse de Leucip și Democrit. Transformările neîntrerupte din natură se petrec sub influența unei „legi universale" numită *Dao*, echivalentă cu „firea lucrurilor". Această idee pe care Lao Zi (sec. V î.e.n.) o va dezvolta în cadrul curentului filozofic denumit *Daoism*,

are în ea germenele gîndirii medicale chineze și a teoriei filozofice ce stă la baza acupuncturii.

„Cartea edictelor" (Shaung Shu) scrisă în sec. XI—VII î.e.n., este considerată prima lucrare de proză istorică a Chinei, referitoare la dinastia Zhou (1122—246 î.e.n.) și în special la personalitatea împăratului Chen Wang (1115—1079 î.e.n.) care, criticînd starea de degradare morală a timpului său se referă la vremurile anterioare astfel: „Oh, am aflat că de mult, în Yin, împăratul Shang, Zong Ding (1562—1550 î.e.n.) era potolit și făcea treburile cu mult temei, respectos și cu mare grijă, nedîndu-se deloc lenevief".

„Cartea cîntecelor" (Shi Jing), scrisă în sec. XI—VI î.e.n. reprezintă prima antologie de poezie chineză. Conține 305 cîntece anonime, datînd din perioada dinastiei Zhou de Apus (1122—771 î.e.n.) și Perioada Primăvara — Toamna Țărilor Dezbinate (770—476 î.e.n.). În secțiunea intitulată „Obiceiurile împăraților" sînt incluse 160 de balade și cîntece populare, culese din cele 15 țări existente în China antică, oglindind veridic ansamblul vieții sociale din acele vremuri.

În afara acestor lucrări, există altele de dată mai recentă dar bazate pe scrieri anterioare, a căror veridicitate este greu de evaluat. Este foarte probabil că personajele descrise, și în special împărații legendari

Fu Xi, Shen Nong și Huang Di, constituie sinteze ale personalităților care au trăit în vremurile anterioare, atribuindu-li-se performanțe greu de conceput a fi atinse într-o viață de om.

O mențiune specială trebuie făcută pentru lucrarea „Însemnări istorice" (Shi Ji), primul tratat de istorie completă a Chinei scrisă de Sima Qian (145–86 î.e.n.), deci după distrugerea patrimoniului cultural din anul 213 î.e.n. Însemnările se înscriu pe o perioadă de 3000 de ani, începînd cu domnia Împăratului Galben (Huang Di), și pînă la domnia împăratului Wu Di, din dinastia Han. Cele 130 capitole referitoare la 12 epoci, redate în 500 000 hieroglife reprezintă rodul unei vieți petrecute în vasta bibliotecă a Palatului Imperial, unde tatăl său, Sima Tan (mort în 110 î.e.n.) adunase, în răstimpul a 30 de ani. materialul documentar destinat alcătuirii unei istorii a Chinei. Înainte de a muri, lasă un testament patetic, prin care îi împuternicește pe fiul său să intre în posesia documentelor adunate cu multă trudă și dragoste de istorie națională. Deși Sima Qian este întemnițat de împăratul Wu Di (140–87 î.e.n.) pentru o crimă imaginară, reușește a-și sfîrși opera, cu puțin timp înainte de moarte, întemeind astfel istoriografia chineză „modernă", atît de bogată în date

Huang Di, cel de al treilea împărat legendar, este plasat de istoriografi ca existent între 2797–2696 î. e.n. Urmaș al lui Shen Nong, Huang Di este apreciat ca unul dintre marii înțelepți ai Chinei atribuindu-i-se printre altele și lui inventarea scrierii (care totuși pare că nu a apărut înainte de 2200–2300 î.e.n.), a busolei (descoperită se pare în sec. IV. î.e.n.), a bronzului (atribuit de asemenea, lui Yu Cel Mare, întemeietorul dinastiei semilegendare Xia care a trăit între 2200 și 1766 î.e.n.), a roții și a celor 12 tonuri muzicale.

Se spune că supușii săi erau iscusiți în făurirea carelor și a bărcilor și îndemînatici în creșterea viermilor de mătase. Însăși împărăteasa dădea dovadă de o mare hărnicie în țeserea pînzei de mătase. Huang Di și-a învățat supușii să-și construiască case și veșminte, unelte de lucru și de apărare, oamenii identificîndu-l cu însăși *Pacea*.

Lui Huang Di i se atribuie — cum arătam — identificarea celor 12 note muzicale, precum și raportul lor cu tonul, creînd astfel gama. Se povestește că el a trimis pe ministrul său Ling Loun să cutreiere țara pentru a găsi specia de bambus capabilă să dea „nota galbenă" de centru, care să servească drept diapazon. După ce l-a găsit a fost construit un flaut cu 5 note, perfecționat apoi cu o gamă pentru 12 note.

Interesul lui Huang Di pentru muzică se datora capacității acesteia de a acționa asupra omului, sunetele putînd avea efecte favorabile sau malefice. Să menționăm că muzica a fost legată de medicină și de antichitatea greacă, cînd se crede că Asclepios (Zeul medicinei), descinde din Apollo, Zeul Soarelui, al luminii, al muzicii și poeziei. Pînă și azi vindecătorul african consideră muzica o forță magică cu ajutorul căreia poate pune un diagnostic și aplica o terapie. Pitagora (560–500 î.e.n.),

medic, matematician și fizician în același timp, considera muzica un mijloc de menținere a echilibrului psihic al omului iar Platon (427–347 î.e.n.) era plin de admirație pentru măiestria cu care medicii traci, slujitori ai lui Zamolxe, vindecau atît suferințele fizice cît și cele psihice. Această extraordinară tradiție s-a transmis în popor din generație în generație pînă în vremurile moderne, „descîntecele" nefiind altceva decît aplicarea terapeutică a unor tonuri muzicale și a unui ritm, adaptate diferitelor boli. Să mai menționăm că în sec. XVII a apărut *iatromuzica* (tratamentul prin muzică) pe care Messner (creatorul teoriei „magnetismului animal") o folosea în cursul ședințelor de terapie magnetică. În prezent se apreciază că tonalitatea, ritmul și tipul de instrument folosit pot influența în mod diferit starea psihică a individului.

În fine, se afirmă că celebra lucrare medicală „*Nei Jing Su Wen*", carte care a pus bazele acupuncturii și care a rămas o bază de studiu pînă în zilele noastre, este opera împăratului Huang Di care ar fi ordonat adunarea și prelucrarea tuturor datelor existente pînă atunci privind aplicarea terapeutică a acelor de acupunctură, a căror origine este menționată încă din vremea lui Fu Xi.

Nei Jing Su Wen, operă extrem de complexă a fost scrisă sub forma unui dialog între împăratul Huang

Di — care întreabă — și medicul său Qi Bo — care răspunde. Dialogul redă în cuvinte simple cunoștințele privind corpul uman, esența energetică a funcției sale precum și interdependența lui cu întregul univers din care nu reprezintă decît o mică parte, supunîndu-se aceleiași legi care guvernează toate lucrurile și fenomenele din natură.

În forma actuală *Nei Jing Su Wen* a fost compilată de Wang Ping în cursul dinastiei Tang. În ediția sa din 762 autorul afirmă că a avut acces la manuscrisul original al lui Huang Di, a cărui datare rămîne incertă, întrucît indicii pentru apariția scrierii nu datează decît din sec. XXII—XX î.e.n. În orice caz, între prima ediție a lucrării care nu mai există și cea scrisă de Wang Ping în anul 762 au existat cel puțin alte 49 ediții. Este lesne de înțeles

că la fiecare nouă ediție au survenit modificări și adăugiri importante, unele din acestea putînd fi datate în cursul dinastiei Han (206 î.e.n. — 220 e.n.) Asupra acestei monumentale lucrări însă este nevoie de o discuție mai amănunțită.

Chiar dacă Huang Di nu a realizat tot ceea ce i se atribuie, el, fără îndoială, a existat ca un magnet binefăcător, care de-a lungul timpului a atras sub mantia sa multe din cuceririle filozofice, științifice și umane din generațiile ce i-au urmat.

Cît privește tratamentul prin acupunctură, chiar dacă el nu a fost sistematizat de Huang Di, faptul că este atribuit acestui împărat legendar exprimă importanța pe care i-o atribuie generații antice, ca terapie națională, inconfundabilă și poate neegalată ca ingeniozitate și eficiență.

Aruncînd sintetic o privire la cele atribuite împăraților legendari, putem constata că toți trei au contribuit fie la fundamentarea teoretică a acupuncturii (Fu Xi), la construirea acelor specifice (Shen Nong) și în fine, la dezvoltarea conceptului despre boală, diagnosticul și tratamentul ei (Huang Di).

Dr. C. IONESCU-TIRGOVIȘTE,
șef lucrări Clinica de nutriție și boli metabolice
Desene de SAȘA MEREȚ

DE PE TOATE MERIDIANELE

În mormîntul unui împărat Chinez din dinastia Zhongshan (475—221 î.e.n.) au fost descoperite două vase de bronz conținînd... vin. Este cea mai veche băutură alcoolică descoperită în R.P. Chineză. Vinul se află expus într-un muzeu din Beijing

■

S-a redus îngrijorător numărul elefanților asiatici. După datele furnizate de Uniunea Internațională pentru conservarea naturii și a resurselor naturale (UICN), efectivul acestora nu depășește 50 000 de capete, dintre care 15 000 în India, 12 000 în Sri Lanka, 6 000 în Birmania, 4 000 în Thailanda.

■

Rotativa, atît de familiară tuturor jurnaliștilor, are deja vîrsta respectabilă de 116 ani. Prima mașină-fluviu de tipărit ziare pe hîrtie sul a fost inventată și experimentată (pe atunci o invenție nu aștepta ani sau decenii pentru a fi testată și aplicată) în anul 1867, de francezul Hippolyte Marinoni.

Cel mai rapid pictor din lume este danezul Carl Alring, care în zece ore a pictat și a vîndut pe loc 76 de tablouri.

■

Sunetele foarte puternice pot fi socotite adevărați asasini invizibili. În cursul unor experiențe de laborator s-a constatat că sunetele cu intensitate de peste 150—160 decibeli au avut asupra animalelor testate efecte mortale, precedate de arsuri, spasme, paralizie.

■

Cel mai mare bacșiș din lume se ridică la... 28 000 de lire sterline. Atît a obținut un negustor englez de mașini din vînzarea unui automobil primit cadou de la un șeic, drept mulțumire pentru rapiditatea cu care a fost servit.

În emoția generală a ceremoniei, funcționarii de la starea civilă a localității Chateau-Landon (Franța) au uitat să înregistreze o căsătorie în cartea primăriei. Tinerii au fost nevoiți să repete nunta după două luni de la prima. Noroc că între timp nu se răzgîndiseră.

■

O altă ipoteză cu privire la „farfuriile zburătoare": acestea n-ar fi altceva decît roiuri de fluturi, care au o particularitate interesantă: provoacă descărcări de electroni ce ionizează aerul, declanșînd fulgere albăstrui.

■

O canadiancă și-a găsit o meserie deosebit de lucrativă: botează stelele de pe cer cu numele oricui este dispus să plătească 35 de dolari. S-au găsit pînă acum peste 75 000 de amatori.

■

Pentru a putea lucra în voie, un escroc din Londra și-a cumpărat un Rolls-Royce. Cînd îl vedeau din ce mașină coboară, toți îi acordau cea mai mare încredere. De-abia la cea de-a 140-a lovitură poliția a putut să pună mîna pe el. Păcat de mașină!

Puciul ratat al lui Hitler

Despre cel ce avea să devină Führer-ul unui imperiu pe care el îl visa să dăinuie (!?) exact o mie de ani – Adolf Hitler – s-a vorbit şi cu alte prilejuri. De regulă, comentariile se refereau fie la perioada cînd el a devenit cancelar, fie la anii războiului pe care l-a dezlănţuit. Iată, nu mai departe de primăvara anului 1983, Hitler a revenit în centrul atenţiei. Este, însă, una dintre cele mai mari măsluiri postbelice – dacă nu cea mai mare – care l-a privit direct pe el: scandalul celor 60 de volume ale aşa-ziselor memorii ale lui Hitler, „descoperite", prin cheltuiala a 10,8 milioane mărci, de Gerd Heidemann (fost acum) reporter la revista Stern. Şi, se ştie, bluful a fost pe măsura senzaţiei create, lui căzîndu-i victime alte numeroase publicaţii occidentale, care se grăbiseră să publice, în exclusivitate, „memoriile" inventate de Gerd Heidemann şi acoliţii lui.

Mai puţin au fost studiate, în legătură cu acelaşi Hitler, începuturile sale, ale pregătirilor spre ascensiunea lui în vîrful piramidei naziste. De asemenea, în puţine dăţi s-a făcut o radiografie atentă a contextului favorizant ascensiunii hitlerismului, a felului superficial în care oamenii politici ai vremii au tratat activitatea lui Hitler, a sprijinului tacit sau deschis de care acesta a beneficiat din partea unor forţe şi cercuri politice de dreapta. Pe scurt, drumul lui Hitler spre vîrful piramidei naziste trebuie studiat cu atenţie astfel încît lumea să nu uite niciodată marile suferinţe pe care hitlerismul i le-a cauzat şi – mai ales – aşa ceva să nu se repete. Fapt cu atît mai acut cu cît, cînd s-au împlinit 60 de ani de la tentativa lui Hitler de a prelua puterea, neonazişti din R.F.G. s-au întrunit pentru a marca evenimentul, ei fiind arestaţi, totuşi, de poliţia vest-germană.

În continuare, academicianul francez Alain Decaux, cunoscută personalitate a lumii istoricilor, se referă la condiţiile complexe în care Hitler a încercat să preia puterea. Articolul este reprodus din revista Historia.

PUCIUL RATAT AL LUI HITLER

În seara zilei de 8 noiembrie 1923, la ora 20,45, cei ce făceau parte din secțiile de asalt ale partidului nazist au dat buzna în Bürgerbraukeller, celebra braserie din München. Toți purtau căști de oțel și majoritatea agitau revolvere, unii chiar mitraliere, pe care le îndreptau spre mulțimea care bea bere. În clipa următoare, femei și bărbați îngroziți erau în picioare și un strigăt de teroare se ridică în sală. Imediat, toți au putut vedea un bărbat urcînd pe masă, cu un revolver în mînă și trăgînd un foc. Cu o voce răgușită, dar deosebit de puternică, el strigă: „Liniște". O liniște mormîntală coborî în sală. Pe sub impermeabil, bărbatul purta o jachetă deasupra căreia atîrna crucea de fier, clasa I. Deasupra buzei trona o mustață neagră și deasă. Mai e nevoie să adăugăm că era Adolf Hitler?

De ce în acea seară și de ce la Bürgerbraukeller? Deoarece comisarul de stat Gustav von Kahr — insul care avea, în Bavaria, puteri dictatoriale — anunțase că în marea sală a braseriei își va expune programul său de guvernămînt. Pentru că generalul comandant al armatei, șeful poliției și majoritatea notabilităților bavareze trebuiau să se afle acolo. Iar Hitler știa acest lucru.

Era absolut fals că izbucnise „revoluția națională". În schimb, chiar la acea oră, Adolf Hitler declanșase mișcarea la care se gîndea de patru ani și care, în mintea lui, trebuia să-l aducă la putere. La Bürgerbraukeller, a dat prima lovitură din ceea ce avea să rămînă în istorie drept Puciul de la München.

Cum devii stăpînul a o sută de milioane de germani? Cum ajungi să domini Europa, să înfigi drapelul roșu cu zvastica de la cap. Nord pînă la frontiera cu Egiptul, de la Brest pînă în Caucaz? Cum reușești să zdruncini istoria lumii în 12 ani? Grea problemă. Nu vom mai vorbi despre nașterea sa în Austria, despre părinții săi, despre viața de artist ratat la Viena. Îl regăsim în 1913. Are 24 de ani. Era în luna mai. Se pare că primise de la o mătușă un ajutor financiar ce i-a permis să plece în Germania, spre care tindea cu mult entuziasm. Cum își vedea propriul viitor? Este întrebarea pe care i-a pus-o cineva care l-a întîlnit atunci. Și la care el a răspuns „că, oricum, va izbucni curînd războiul". Îi era deci indiferent dacă avea sau nu o profesie căci, în armată, „un director general nu valora mai mult decît un măturător".

„Slavă domnului, războiul!"

Și războiul a venit. Mi se pare extraordinară fotografia care-l reprezintă la 1 august 1914 într-o piață din München în mijlocul unei mulțimi inconștiente și vesele, care excalmă... războiul. Cu gura deschisă, ca și cum și-ar striga propria fericire, el surîde, și privirea entuziastă fixează un viitor care, pentru el, devine deodată foarte precis. „Războiul din 1914 — va spune el — nu a fost, Dumnezeu mi-e martor, impus maselor, ci dimpotrivă, dorit de ele". „Nu mi-e rușine să mărturisesc că, prins de un entuziasm tumultuos, am căzut în genunchi și am mulțumit cerului că pot trăi o asemenea epocă..."

Războiul! Fără el nimic nu l-ar fi scos din mediocritatea lui. Niciodată nu și-ar fi putut începe cariera. Și el încă nu știa acest lucru. În orice caz, știa sigur că acest război dorea să-l facă.

A participat la ultima ofensivă germană din 1918. În noaptea de 13 octombrie în timp ce regimentul său se afla în Belgia, britanicii declanșează un atac cu gaze. „Cîteva ore mai tîrziu, povestea el, ochii mei se transformaseră în cărbuni aprinși și întunericul mă înconjurase". Din cauza acestei orbiri temporare este transportat la spitalul din Pasewalk, la nord-est de Berlin. Duminică, 10 noiembrie, vine un pastor să le vorbească răniților, aducîndu-le vești triste: Kaiserul abdicase și plecase în Olanda. A doua zi avea să fie semnat armistițiul cu Franța. Germania era învinsă. „N-am mai putut rezista, va spune Hitler. Vederea mi s-a întunecat complet. Am revenit în cameră clătinîndu-mă și m-am aruncat pe pat... Totul fusese deci inutil. Toate sacrificiile și privațiunile fuseseră zadarnice. Pentru ca o bandă de scelerați să poată pune mîna pe patria noastră".

Acum era înfrîngerea. Și disperarea lui Adolf Hitler. Mai tîrziu avea să spună: „Destinul meu mi-a apărut, atunci, clar: aveam să mă angajez în politică", Clar, nu? Este ceea ce pretindea, în anul 1924 cînd scria „Mein Kampf". A fost retrimis la München. Acolo este înscris, la 21 noiembrie, pe statele celei de-a 7-a companii de rezervă a regimentului doi de infanterie.

A fost trimis să urmeze un curs, care trebuia să ofere soldaților demobilizați sau revenind din captivitate „principii precise de educație civică". Hitler avea să-și asculte cu pasiune profesorii — toți anticomuniști și antisemiți.

Și de data aceasta, Hitler a plăcut. A fost numit educator. Hitler — ca și alții — este desemnat să combată ideile periculoase — pacifismul, socialismul, democrația.

În seara zilei de 12 septembrie 1919, el se prezentă la braseria Sternecker, unde se reuniseră 46 de membri ai acestui partid. Hitler l-a ascultat în liniște pe oratorul care vorbea și nu a intervenit în discuția care a urmat. Se pregătea să se retragă cînd un profesor, pe nume Baumann, a luat cuvîntul. Acesta preconiza fuziunea Bavariei cu Austria. Hitler tresări. Ceru cuvîntul și demolă în cîteva fraze dure argumentele lui Baumann, care, în final, trebui să dea bir cu fugiții.

După ședință, fondatorul și șeful partidului, Anton Drexler, ajustor în atelierele căilor ferate, în vîrstă de 35 de ani, înalt și slab, veni să-l felicite pe Hitler.

Hitler reveni la cazarmă, își întocmi raportul și nu se mai gîndi la DAP. Cîteva zile mai tîrziu primi o carte poștală prin care era anunțat că fusese primit în Partidul Muncitoresc German, cu numărul 555 și era convocat la o reuniune a comisiei. Cometariul lui Hitler: „Nu știam dacă trebuia să mă supăr sau să rîd. Nu voiam să ader la o mișcare deja constituită ci să fondez una care să fie a mea". După două zile de ezitare, optă pentru includerea în partid.

Însemnele groazei

Este aproape imposibilă relatarea în detaliu a ascensiunii politice a lui Adolf Hitler, pînă la puciul de la München. De aceea, vom da cîteva detalii semnificative. Mai întîi, s-a impus comitetului director al DAP; și-a făcut relații care aveau să se dovedească a fi capitale pentru viitor, îndeosebi cu căpitanul Röhm — cu care va crea secțiile de asalt ale partidului său — Rudolf Hess, Alfred Rosemberg. Pentru a primi noi aderenți, decise ca prioritatea să fie acordată propagandei. Au fost trase la renotip invitații la reuniunile publice și au fost publicate în presă. Prima mare reuniune publică, care a avut loc la 16 octombrie 1919, a reunit 111 persoane. Hitler a vorbit despre „rușinosul tratat de la Versailles". Literalmente, a electrizat asistența. După care s-a mers din reuniune în reuniune.

„Camarazi, Germania își va regăsi locul sub soare".

Voia ca toți germanii să se reunească în cadrul marelui Reich german, tratatele de pace să fie abrogate, naționalitatea germană să fie rezervată numai germanilor puri, să fie promulgat un statut pentru evrei, să fie expropriate marile magazine în profitul micului comerț etc. În cursul unui miting ce a avut loc la 24 februarie 1920 s-a aflat că DAP își schimbase numele. Avea să se numească Partidul Național Socialist Muncitoresc German (NSDAP). A doua etapă a fost marcată de alegerea unui drapel. Hitler alese unul roșu în centrul căruia se afla un cerc alb pe care era înscrisă o zvastică neagră.

A treia etapă: Hitler la conducerea partidului. Comitetul NSDAP, sub impulsul lui Anton Drexler, gelos pe succesul lui Hitler, l-a denunțat drept „demagog" și a chemat național-socialiștii la neîncredere. Imediat, Hitler își prezintă demisia. E un gest pe care chiar membrii comitetului nu-l prevăzuseră. Aceștia refuză și în public Drexler este nevoit să-și renege acuzațiile. Hitler profită de situație, elimină comitetul și devine el însuși președinte, avînd puteri absolute.

Tratatul de la Versailles prevede ca Germania învinsă să plătească enorme reparații de război. În aprilie 1921, aliații cer 132 miliarde de mărci aur, adică 33 miliarde de dolari. Din acel moment, valoarea mărcii începe să scadă. Continuă înfruntările în stradă. Se încearcă puciuri. În august 1921 este asasinat Erzberger, ministrul Republicii de la Weimar. În iunie 1922 — Rathenau, ministrul de externe.

Germania cunoaște una din cele mai crunte crize economice. La începutul anului 1923, un dolar valorează 7 000 de mărci. Reparațiile ruinează literalmente toată țara. Guvernul german cere să i se acorde un moratoriu dar Poincaré, președintele francez, a refuzat. Germania nu mai reușește să livreze stîlpii telegrafici prevăzuți, iar Poincaré ocupă Ruhrul. A fost, pentru germani, o adevărată catastrofă națională. S-a decretat rezistența pasivă. Producția a scăzut, iar la 1 august un dolar valora cît un milion de mărci. Germania se zbătea într-un adevărat haos. Situație visată de aspiranții la dictatură. La începutul anului 1923, Hitler începu să creadă că acesta e momentul cel mai potrivit pentru răsturnarea republicii. Dar era conștient de faptul că forțele partidului nazist erau insuficiente. Numărul aderenților crescuse, „Völkischer Beobachtre" devenise cotidian, se conta din ce în ce mai mult pe Hitler. Îi trebuiau, însă, aliați. Platforma de plecare rămîne Münchenul. Urma, deci, să reunească toate forțele ostile republicii care există în Bavaria, își va asigura concursul Reichswehr-ului, sprijinul ligilor, al guvernului.

În februarie 1923, datorită lui Röhm, patru din principalele ligi armate ale Bavariei au format, împreună cu naziștii, o Uniune de acțiune sub conducerea politică a lui Hitler. Și alte ligi și mișcări au aderat pentru a forma, de data aceasta, o Uniune Germană de Luptă. Aceasta se născuse în cursul unui miting ținut la Nürnberg, unde se celebra victoria din 1870 asupra Franței, la Sedan. Hitler fusese ovaționat și atrăsese atenția bătrînului general Ludendorff, care ura republica. Gloria lui Ludendorff era imensă în Germania iar prestigiul său în armată — unic. Din păcate, însă, Ludendorff se gîndea la o contrarevoluție și considera că este singurul în drept să o conducă. Hitler hotărî să joace strîns. Nici de data aceasta nu concepea să nu dețină primul loc. Trebuia să acționeze în așa fel încît să-l facă să creadă pe general că o făcea pentru el, urmînd apoi să-l elimine pe acesta din urmă.

Președintele Ebert decretă starea de urgență. În perioada septembrie 1923-februarie 1924 puterea executivă este încredințată ministrului apărării, Otto Gessler, și comandantului armatei, generalul von Seeckt.

Trebuie amintit aici că de la vechiul Reich imperial, Germania păstrase principiul autonomiei statelor. Astfel, Bavaria dispunea de propriul său guvern, care nu se supunea stării de urgență decretate de Berlin. Drept urmare, cabinetul bavarez își proclamă propria sa stare de urgență și numi comisar general de stat, cu puteri considerabile, pe fostul prim-ministru, von Kahr.

Emoție la Berlin. Bavaria nu va face, oare, secesiune pentru a se uni cu Austria? Revoltele amenințau să izbucnească la Hamburg, în Ruhr, în Saxonia. Generalul von Seeckt înăbuși, fără să ezite, o nouă tentativă

PUCIUL RATAT AL LUI HITLER

de puci de dreapta la est de Berlin. Rămînea Bavaria. Aici, „generalkommissar" Kahr, sprijinit de generalul von Lossow și șeful poliției, von Seisser, refuza să se încline. Cînd Berlinul ceru suprimarea organului nazist „Völkischer Beobachter", Kahr refuză. Tot așa cum refuză și arestarea șefilor principalelor ligi armate, căpitanul Hess, căpitanul Ehrhardt și locotenentul Rossbach. Furios, Seeckt ordonă generalului von Lossow să-i aresteze pe cei trei șefi și să suprime ziarul nazist. Lossow refuză iar Seeckt îl destituí.

Pînă atunci Kahr, Lossow și Seisser nu ascundeau ajutorul dat ligilor, deci și lui Hitler, iar ideea unui marș spre Berlin nu le displăcea. Asupra lor, admonestarea lui Seeckt avu însă efectul unui duș rece. Cu o luciditate demnă de laudă Hitler constată că nu-și mai putea reține multă vreme oamenii. De altfel, Stresemann restabilea puțin cîte puțin ordinea în țară și în curînd nu avea să mai existe motiv pentru un marș spre Berlin. Trebuia, așadar, să-i pună pe Kahr, Lossow și Seisser în fața faptului împlinit. În acel moment, Kahr anunță că, la 8 noiembrie, avea să rostească o cuvîntare la Bürgerbraukeller, pentru a-și prezenta oficial programul. Dar Hitler se temea ca acesta să nu fie un pretext pentru a se proclama independența Bavariei. Pentru că Lossow și Seisser aveau să asiste la discursul lui Kahr, el intenționa să-i constrîngă, cu această ocazie, să-l urmeze pînă la Berlin. Așadar, puciul avea să se desfășoare la braserie.

3 000 băutori de bere cu capul în nori

Cu căștile pe cap și agitîndu-și revolverele, secțiile de asalt dau năvală în Bürgerbraukeller. Hitler urcă pe masă, trage un foc de revolver, apoi se duce la tribuna abandonată de Kahr și proclamă... revoluția națională. Într-o liniște mormîntală mulțimea află că guvernul bavarez era dizolvat și că un guvern provizoriu al Reichului urma să fie constituit. Hitler cere lui Kahr, Lossow și Seisser să-l urmeze. Apoi ies din sală. În urma lor se ridică un murmur de ostilitate. Urcînd la tribună, Hermann Göring se adresează mulțimii: „Nu aveți de ce să vă temeți. Avem intențiile cele mai pașnice". În fața băutorilor de bere, el arată că în sala vecină este pe cale să se constituie un guvern. Într-adevăr, ce se petrecea în această sală?

Hitler îi amenință pe cei trei cu pistolul: „Nimeni nu iese viu din această încăpere fără permisiunea mea".

Kahr va răspunde simplu: „Mă poți ucide. N-are nici o importanță dacă voi trăi sau voi muri". Hitler n-are această intenție.

Hitler îi avertizează că l-a trimis pe camaradul său Scheubner-Richter la Ludwigshöhe, reședința lui Ludendorff pentru a-l aduce acolo pe general. Kahr și ceilalți sînt impresionați, dar continuă să tacă, ceea ce îl enervează pe Hitler, care urlă: Dacă ratăm afacerea am aici patru gloanțe, trei pentru voi și unul pentru mine. Agasat, șeful poliției, Seisser, rupe tăcerea. Îi reproșează lui Hitler că nu și-a ținut jurămîntul. Nu jurase el că nu va încerca niciodată un puci contra poliției? Hitler este tulburat: „Am făcut-o. Iertați-mă, dar trebuia s-o fac în interesul patriei"...

În acel moment, Ludendorff intră în încăpere fără să știe, însă, pentru ce fusese adus. Era acolo, cu părul alb, mustața albă, înalt, drept, în vestonul lui de vînătoare maro. Imaginea autorității și a solidității. Înmărmuriți, Lossow și Seisser se ridică în picioare, Hitler încetează să-și mai agite revolverul. Cei doi repetă ca un ecou: „Dorințele excelenței voastre sînt ordine pentru noi. Doar generalkommissarul Gustav von Kahr și-a păstrat demnitatea. Ludendorff li se adresează: Domnilor sînt la fel de surprins ca și dumneavoastră. Dar pasul este făcut și este vorba de patria germană. Nu vă pot spune decît un singur lucru: fiți cu noi. Lossow va ceda primul: *Gut!* Seisser se mulțumește să consimtă cu un gest, iar Kahr se resemnează să-și dea acordul: „Consimt să preiau responsabilitatea Bavariei ca general locotenent al monarhiei". Hitler ridică din umeri. Va explica mai tîrziu la procesul său: „Mi-era complet egal. Problema monarhiei bavareze nu mă interesa."...

E sigur că sosirea lui Ludendorff îl scosese pe Hitler dintr-o situație dificilă. El declară că va merge să anunțe vestea mulțimii. Era și timpul. La tribună, Hitler proclamă căderea guvernului de la Berlin și anunță că guvernul național provizoriu va avea drept sarcină organizarea marșului spre Berlin — „această cloacă". Va adăuga: „Vreau să-mi îndeplinesc dorința pe care am formulat-o acum cinci ani, atunci cînd eram infirm, orb la spitalul militar: să nu cunosc nici odihna, nici liniștea pînă cînd nu vor fi alungați criminalii din noiembrie, pînă ce pe ruinele mizerabilei Germanii de azi nu se va ridica o Germanie puternică, mare, liberă și splendidă! Mîine, Germania va avea un guvern național sau vom fi morți!"

Cîteva cuvinte vor rosti și Ludendorff, Kahr, Lossow și Seisser. Un acord complet și pentru Hitler, un cec semnat în alb.

Rudolf Hess și secțiile de asalt pun mîna pe cîțiva membri ai cabinetului bavarez și alte notabilități. Hitler îi ia cu el pe Kahr, Lossow și Seisser, fiindu-i teamă ca aceștia să nu fugă. Conform unui plan fixat de comun acord, Röhm, cu secțiile de asalt, ocupă ministerul de război. În schimb, membrii unei alte ligi n-au reușit să pună mîna pe cazarma de geniu. Au fost dezarmați și arestați. La auzul știrii, Hitler se duce la fața locului și-și încredințează ostaticii lui Luden-

dorff. Această tragică eroare va marca începutul sfîrşitului.

Abia plecat Hitler, Lossow declară lui Ludendorff că trebuie să revină la biroul său de la statul major pentru a da ordinele necesare. Cîteva momente mai tîrziu, Kahr şi generalul Lossow vor pleca şi ei. Cînd Hitler revine la braserie află că ostatecii lui plecaseră. El care credea că succesul îi este la îndemînă.

Berlinul află ştirea. Generalul von Seeckt dă ordin armatei staţionate în Bavaria să-i reducă la tăcere pe rebeli. În afară de cîţiva ofiţeri aliaţi lui Hitler, majoritatea armatei va asculta de şeful ei. În zori, trupele regulate vor încercui ministerul de război unde se baricadase Röhm. Ce se întîmplase cu faimosul trio? Kahr, la sosirea din braserie, revenise la comisariatul general. Lossow şi Seisser sînt întîmpinaţi de generalul Danner: „Excelenţă, a fost înşelătorie?" Într-adevăr fusese o înşelătorie. Lossow şi Seisser s-au îndreptat atunci spre cazarma regimentului nr. 19 infanterie, pentru a prelua conducerea operaţiunilor antipuci.

În ce-l priveşte pe Gustav von Kahr, acesta după o convorbire telefonică cu cancelarul Stresemann şi generalul von Seeckt, va publica un comunicat ce va fi afişat în tot Münchenul: „Minciunile şi perfidia unor camarazi ambiţioşi au transformat o demonstraţie vizînd ridicarea naţională într-o scenă de o violenţă respingătoare. Declaraţiile care ne-au fost smulse sub ameninţarea revolverului generalului von Lossow, colonelului Seisser şi mie sînt nule şi fără valoare. Partidul Naţional Socialist Muncitoresc German ca şi ligile combatante „Oberland" şi „Reichskriegsflagge" sînt dizolvate. Semnat: von Kahr, comisar general de stat".

Fiecare oră care se scurge aduce lui Hitler confirmarea înfrîngerii sale. La cinci dimineaţa, Ludendorff află că Reichswehr-ul nu era în spatele puciului. Foarte prost dispus, se întoarce acasă. Hitler aşteaptă la Bürgerbraukeller. În tot timpul nopţii şi în dimineaţa următoare nu-i parvine nici o ştire. În sfîrşit, înainte de prînz, Ludendorff reapare. Hitler îi sugerează să meargă cu el în provincie să-şi alieze ţăranii şi să ia cu asalt Münchenul. Mai înţelept, Ludendorff respinge acest proiect prea romantic şi propune un plan pe care îl concepuse el singur.

La prînz, cortegiul porneşte la drum. Este cortegiul ultimei şanse. În frunte merg doi inşi purtînd drapele. Apoi Hitler, escortat de Ulrich Graf. Von Ludendorff, Scheubner-Richter, Göring, doctorul Weber, Kriebel, Julius Streicher şi Alfred Rosenberg. Oameni care, aproape toţi, vor fi cîţiva ani mai tîrziu, investiţi cu puteri zdrobitoare. Naţional-socialiştii din nordul Germaniei sînt reprezentaţi de un singur om, maiorul Graefe-Goldebee. Urmează trei sau patru mii de oameni. Secţiile de asalt sînt înarmate însă au primit ordinul să descarce puştile. Dar pe podul Ludwig întîlnesc primul obstacol. Barînd intrarea pe pod, un pluton de poliţie cu armele în poziţie de tragere, este gata să înceapă focul. Cortegiul se opreşte. Căpitanul Göring înaintează, salută şi ofiţerul care comandă poliţiştii şi spune: „Dacă un singur om dintre ai noştri este ucis va fi o mare demonstraţie de tir!"

Ofiţerul de poliţie dă ordin oamenilor săi să coboare armele. Imediat, secţiile de asalt îi încercuiesc pe poliţişti şi-i dezarmează. O mulţime compactă se îndreaptă spre centrul oraşului. Se aud strigăte: „Trăiască Ludendorff, trăiască Hitler!" Obiectivul următ este ministerul de război unde continuă să ţină piept Röhm. Au loc schimburi de focuri, în cursul cărora cîţiva soldaţi sînt ucişi, de-o parte şi de alta. Ludendorff şi Hitler sînt aclamaţi în Marienplatz. Un nou cordon de poliţie, comandat de locotenentul von Godin, le barează drumul spre piaţa Odeon. Ulrich Graf se îndreaptă spre ofiţerul de poliţie şi strigă: „Nu trageţi! Excelenţa sa Ludendorff şi Hitler sosesc!" Hitler, cu revolverul în mînă, urlă: „Predaţi-vă, predaţi-vă!" Şi atunci a fost tras un foc. Cine trăsese? Nimeni n-a ştiut, niciodată. Mai tîrziu, un martor a jurat că acesta fusese Hitler. Altul îl desemnase pe Streicher.

Acesta este hazardul revoltelor şi luptelor de stradă. Primul foc aduce, întotdeauna, alte focuri de armă. Oamenii se ucid, cortegiul se răspîndeşte, străzile sînt pline de nazişti traumatizaţi care urlă că Ludendorff şi Hitler au murit. Neţinînd seama însă de gloanţe, Ludendorff s-a îndreptat spre poliţişti care au dat înapoi în faţa lui. Nici Hitler n-a murit. Apărîndu-l cu propriul său corp, Ulrich Graf a fost rănit, în locul lui. Göring, şeful secţiilor de asalt, zace rănit grav la stomac. Focul n-a durat decît un minut. Apoi s-a aşternut liniştea. Hitler se ridică şi vede în jurul lui morţi şi răniţi. Va fi urcat într-o maşină şi condus într-o casă, la ţară, unde nişte prieteni îl vor ascunde, timp de două zile. La 11 noiembrie, poliţia va veni să-l aresteze. Hitler a fost condus la fortăreaţa din Landsberg. Un bărbat disperat al cărui eşec friza ridicolul. Cum ar fi putut el prevedea — şi alţii împreună cu el — că, dimpotrivă, procesul care avea să urmeze îi va permite să transforme bara tribunalului în tribună? Că se va vorbi de el în toată Germania precum şi în străinătate? Că acest proces va fi... un triumf. Evident, Hitler va fi condamnat la cinci ani închisoare, putînd fi eliberat, pe cuvînt, după şase luni. Dar această pedeapsă avea să-i servească lui Hitler. Va profita de şederea în închisoare pentru a scrie *Mein Kampf*, anunţînd dinainte toate detaliile planului său de luare a puterii în Germania şi de cucerire a Europei. Succesul cărţii va fi uimitor.

Acesta a fost adevăratul rezultat al puciului de la München. Înainte, „caporalul austriac" nu era decît un agitator pe care puţini îl luau în serios. După proces, Adolf Hitler a făcut figură de om de stat. În mod legal el va lua puterea.

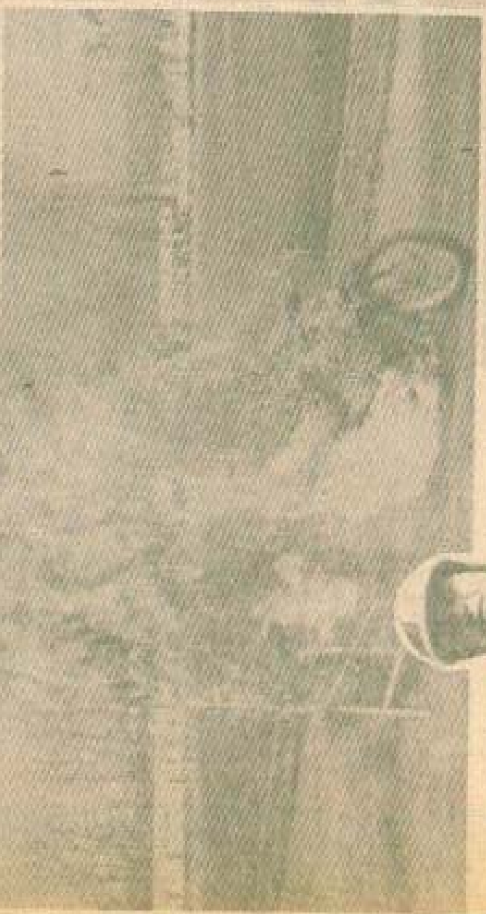
Spre nenorocirea lumii întregi.

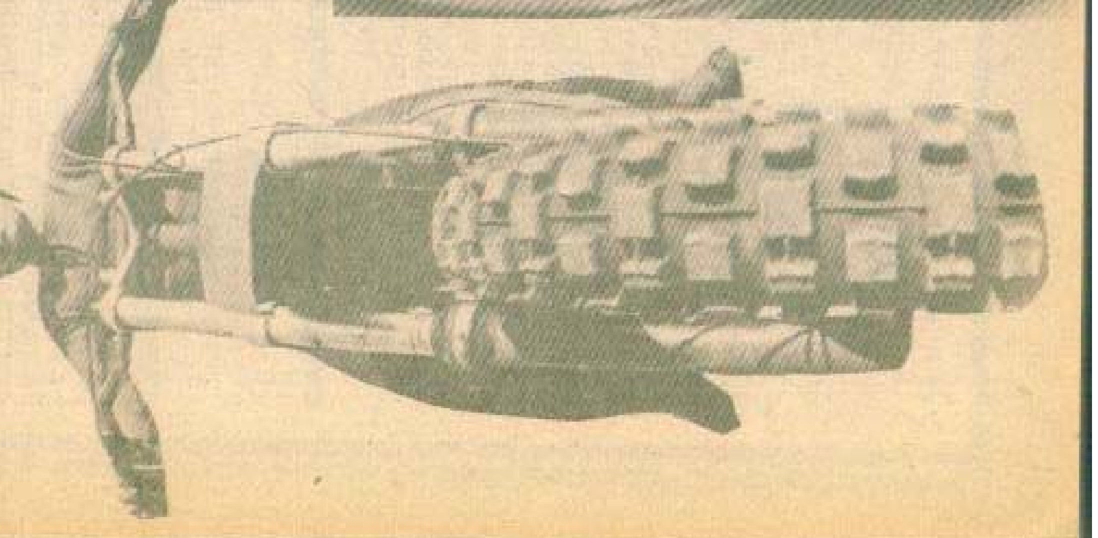
Prezentare de DUMITRU CONSTANTIN

CASCADORII

O pagină despre cascadorie este greu de scris. Ca şi de privit. Totul se petrece repede şi în iureşul ăsta se-ntîmplă întotdeauna să ai timp numai ca cel care face o cascadă să-ţi fie prieten. Un soi de admiraţie sau de gelozie, cîteva secunde şi omul care se ridică este acelaşi dar altul. El, cascadorul, a dispărut rămînînd în locul său, luîndu-ne admiraţia şi uluirea actorul, cel care de fapt şi de drept ocupă locul central al oricărui generic. Acesta e filmul nostru pe care l-aţi văzut şi dumneavoastră de mii de ori. Iată de ce vă invităm la întîlnirea cu ei, cu acele secunde în care ei sînt, EXISTĂ...

La 33 de ani ai săi, Nicolae Dide, maturizat de viaţa fastuoasă şi energică a ecranului este un cascador „bătrîn" ; mai mult de 100 de filme, de clipe de risc, de bucurie şi de îndoieli : „Mihai Viteazul", „Mirii anului II", „Accident", „Reţeaua S", „Ana şi hoţul". *Omul acesta, chinuit de bucuria muncii lui, o spune în gura mare : „iubesc viaţa de cascador. Îmi doresc o echipă ; să-i pot scula la 1 noaptea şi să pot face orice ; o echipă de entuziaşti, de dragul meseriei, cum eram noi acum 15 ani"... Anul 1983 a însemnat pentru el rodul a patru ani de căutări ; există acum o echipă, prima şi veritabila echipă de cascadori al cărei rost este o pledoarie pentru această muncă nobilă, de „pur sînge" :* Petre Dumitru Stancu, *Bucureşti, 23 ani ;* Călin Ahil, *Bucureşti, 25 ani ;* Nicu Constantin, *Bucureşti, 34 ani ;* Paul Filipescu, *Tîrgu-Jiu, 36 ani ;* Cristian Ghiţescu, *Cîmpulung Muscel, 23 ani ;* Robert Frantz, *Timişoara, 22 ani ;* Constantin Ciucă, *Piteşti, 36 ani ;* Stelian Isăroiu, *Cîmpulung Muscel, 24 ani ;* Ernest Mülner, *Braşov, 22 ani ;* Marian Vlad, *Cîmpulung Muscel, 23 ani ;* Vasile Marcel, *Bucureşti, 23 ani ;* Cristian Ciomac, *Bucureşti, 21 ani.*

Viaţa înseamnă mişcare şi ei, ca nişte nomazi, străbat ţara în pauza a două filme, ca să vorbească, în duduitul motoarelor lor, despre singurul mod de a fi fericiţi : MUNCA lor.

Fotoreportaj de PAUL AGARICI ■

Depind talentele și capacitățile copilului de vîrsta părinților? Dacă da, în ce fel?

Aproximativ 70% din oamenii care manifestă talente speciale s-au născut cînd vîrsta taților se situa între 30 și 35 ani iar mamele au fost mai tinere de 29 ani, — susțin teoreticienii geneticieni Igor Alexahin și Alexandr Tkacenko din U.R.S.S. care au elaborat un studiu statistic pe această temă.

Aceasta înseamnă că, în asemenea cazuri, tatăl (nu mama) este mult mai în vîrstă decît media celorlalte perechi. „Culmea maturității", punctul ei culminant la bărbați — pe care o putem situa în jur de 40 de ani — corespunde cu „maximum de talent" la copii. Este posibil ca această cotă maximă să fie determinată de prima curbă?

Un studiu din Anuarul Demografic publicat de Organizația Națiunilor Unite arată că aproximativ 70% din contemporanii noștri sînt născuți cînd tatăl n-a atins 35 de ani. Vîrsta cea mai comună la nașterea copilului este pentru tată de 27 ani iar pentru mamă 26 ani.

Savanții sovietici mai sus citați au întocmit și ei un tabel în care au studiat și comparat date biografice ale unor personalități deosebite — savanți eminenți, ingineri de geniu, pictori, muzicieni, scriitori de prestigiu — și au ajuns la concluzii diferite față de cifrele referitoare la medie. Ei au descoperit că în cazul oamenilor care au lăsat o urmă în istorie, vîrsta tatălui era cu zece ani mai ridicată decît media (27 ani): în 41% din cazuri ea a fluctuat între 30 și 40 de ani și în 27% între 40 și 50. În ceea ce privește mama — indexul a deviat puțin de la medie.

Iată un tabel sumar prezentat de savanții sovietici:

	VÎRSTA TATĂLUI	VÎRSTA MAMEI
Leonardo da Vinci	25	22
Ivan Turghenlev	25	30
Mihail Lermontov	27	17
Charles Dickens	27	23
Alexandr Pușkin	29	24
Niels Bohr	30	24
Nikolai Lobacevski	31	19

Nikolai Gogol	**32**	**18**
Albert Einstein	**32**	**21**
Ludwig van Beethoven	**32**	**22**
George Gordon Byron	**33**	**23**
Heinrich Heine	**34**	**26**
Anton Cehov	**36**	**25**
Friederich Schiller	**36**	**27**
Mark Twain	**36**	**32**
Irene Joliot-Curie	**38**	**30**
Johann Wolfgang Goethe	**39**	**17**
Richard Wagner	**43**	**39**
Piotr Ceaikovski	**45**	**27**
Bernard Shaw	**45**	**28**
Ivan Bunin	**46**	**35**
Honoré de Balzac	**53**	**21**
Jack London	**53**	**29**
Ivan Gonciarov	**58**	**27**
Georg Friederich Händel	**63**	**34**
Confucius	**70**	**16**

Natural, studiul nostru a cuprins mii de nume. Acest tabel ilustrează numai caracterul materialului statistic care a fost prelucrat matematic.

Destul de curios, — proporţia cea mai ridicată de descendenţi talentaţi se întîlneşte în cazurile în care tatăl avea vîrsta de 37—38 de ani la naşterea copilului. Nu credem că acest lucru este întîmplător. În timpurile Greciei antice, vîrsta de 40 de ani era considerată culmea vieţii.

Mulţi savanţi sovietici susţin acelaşi lucru.

Desigur, experienţa şi cunoştinţele, care sînt accesibile tuturor sînt un lucru, iar talentul — care se întîlneşte mult mai rar — este un alt lucru. Şi de fapt, ce este înzestrarea, talentul? Din nefericire, nici una din definiţiile date pînă acum nu este satisfăcătoare. Dar nivelul talentului pare să crească o dată cu volumul de informaţii pe care un om îl poate absorbi şi prelucra. În acelaşi timp, este clar că o asemenea abilitate se ascute odată cu înaintarea în vîrstă. Este posibil ca ea să atingă culmea la perioada maximelor potenţe spirituale — puţin înainte de împlinirea vîrstei de 40 de ani. Astfel, nu ar fi imposibil ca punctul maxim în graficul care prezintă naşterea copiilor talentaţi să fie legat de punctul culminant al maturităţii taţilor.

Acum se ridică o altă întrebare: de ce discutăm despre vîrsta tatălui şi nu a mamei?

Vladimir Gheodakian, un alt savant sovietic, a înaintat ipoteza că sexul masculin este răspunzător de „memoria operativă" a omenirii, în timp ce sexul femeiesc de „memoria permanentă". Cu alte cuvinte, homo sapiens îşi datorează adaptabilitatea la schimbările rapide ale mediului, moştenirii care provine de la părintele de sex bărbătesc. Femeile conservă şi transferă informaţia genetică deja înmagazinată cu privire la faptele trecute.

Aceasta ar explica de ce experienţa individuală a mamei nu afectează nivelul de calităţi ale copilului.

Nu trebuie să se înţeleagă din aceasta că tatăl joacă rolul decisiv în formarea talentelor potenţiale. În conformitate cu această ipoteză, genotipul mamei, fondul ereditar al acesteia, este acela care concentrează înzestrarea pozitivă a viitorului talent, strînsă de generaţia de înaintaşi din partea mamei. Dacă aşa stau lucrurile, natura s-a dovedit înţeleaptă. Atît mama cît şi tatăl influenţează calităţile copilului: mama aducînd partea de zestre genetică, tatăl contribuind cu calităţile prezente.

Dacă ipoteza lui Gheodakian este corectă, trebuie să înţelegem că abilităţile informaţionale care înfloresc la vîrsta de vîrf sînt transmise copiilor de către taţi. Dar cum? Modul în care se face transmiterea genetică a experienţei individuale este încă o enigmă care aşteaptă să fie cercetată.

NU NUMAI EREDITATEA, CI ŞI MEDIUL

...este un factor de seamă în apariţia talentului, spune Alexandr Mulinovski, doctor în ştiinţe biologice din Moscova.

Savanţii din Dniepropetrovsk au făcut unele observaţii interesante. Ei subliniază că un fenomen frecvent în viaţa oamenilor deosebiţi este conflictul, în special cel din copilărie. Nu este nici un secret că dramele de familie sînt mult mai frecvente în căsniciile în care există o mare diferenţă de vîrstă între soţi. Iar căsătoriile între femei tinere şi bărbaţi în vîrstă nu erau deloc rare în secolele XVII—XVIII şi chiar mai devreme, perioada care furnizează cele mai multe exemple citate de Alexahin şi Tkacenko. Dar asta nu e totul!

Studiind biografiile faimoşilor învăţaţi şi oameni de artă, reputatul genetician rus I.A. Filipcenko a susţinut observaţia că oamenii talentaţi manifestă tot felul de anomalii mentale mult mai frecvent decît media. Într-adevăr, excentricităţile unui geniu bat la ochi sau oricum atrag atenţia mai mult decît cele ale muritorilor de rînd.

De ce talentele şi anomaliile se întîlnesc la unul şi acelaşi om? În încercarea de a răspunde la această întrebare, psihologul sovietic L.V. Kruşinski a avansat o teorie interesantă pe care a coroborat-o în experienţele făcute cu animale: pentru a permite trăsăturilor genetice să se manifeste este nevoie de o anumită excitabilitate. Atunci devine de înţeles de ce înzestrarea se asociază

adesea cu instabilitatea emoțională care apare mai adesea în cazul taților mai în vîrstă decît al celor tineri. O dată cu trecerea anilor, probabilitatea mutațiilor — schimburi în programul genetic inițial moștenit de la părinți — crește la toți oamenii. Aceste deviații nu lasă urmașii neafectați.

Desigur, toate acestea se referă și la mamă, cu mici rezerve. Organismul femeii produce de asemenea mutații, dar ele sînt diferite de cele induse de cel masculin (se pare că ele au un efect mai mic asupra excitabilității copiilor). Mai sînt și alte distincții. Mama nu numai că transmite fiului sau fiicei ei trăsături ereditare care în ultimă instanță sînt combinate cu cele ale tatălui. Corpul femeiesc servește drept mediu în care copilul se dezvoltă în perioada prenatală a vieții. Natural, la o mamă tînără, condițiile dezvoltării intrauterine sînt mult mai favorabile decît la o mamă vîrstnică.

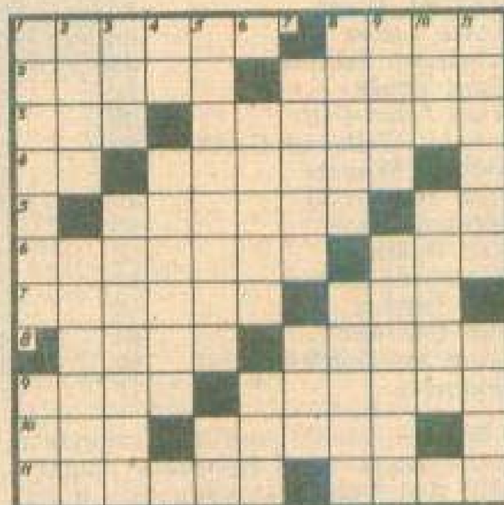
Dar să ne întoarcem la tată. Este mai bine pentru tați să aibă copii la perioada de vîrf a maturității? Este greu de spus. Indiscutabil, un bărbat matur, cu experiență este mai bine pregătit să-și crească și să-și educe progenitura decît un tinerel de douăzeci de ani. Pe de altă parte, mutațiile — care se multiplică cu vîrsta — sînt de obicei nefavorabile și multe au un efect advers asupra generațiilor care vin. Multe boli ereditare au fost descoperite, unele pe de-a întregul neașteptate luînd în considerație starea de sănătate a părinților.

*

Toate acestea arată cît de complicată este apariția talentului și cît de strîns sînt corelați factorii biologici de cei sociali. Încercarea de a absolutiza ipotezele avansate mai sus dă naștere unei tratări suprasimplificate cu privire la natura fenomenului.

Desigur, faptele și cifrele sînt încăpățînate și în limbajul lor ele comunică niște realități. Studiile întreprinse pînă acum au ca punct de referință genii născute în alte secole, cînd oamenii — mai ales bărbații — se căsătoreau mai tîrziu. Actualele studii ale ONU își concentrează atenția asupra geniilor secolului XX, cînd datorită noilor condiții și concepții oamenii se căsătoresc mai tineri și cînd climatul familial este atît de deosebit. Un studiu de acest tip, bazat pe material documentar bogat, ar servi ca temelie pentru ipoteza că există o legătură între vîrsta părinților și talentele copiilor.

Traducere și prezentare de ELISA MADOLCIU

Un careu... pentru mic și mare

ORIZONTAL: 1) Uriașul cu un singur ochi — Port la mare. 2) Mare mare — Vechi popor de lîngă Marea Neagră. 3) Mare mică — Mărit. 4) În port! — Redusă. 5) Casa mică — Zece pe scurt! 6) Egală cu zero... — ... și peste unu. 7) Mai mult de atît nu se poate — N-are nici un amestec. 8) Mici pe mare — Cel mai mic. 9) Marele scaun — Rău de mare (pl.). 10) Cea mică nu este recomandabilă — De mare importanță. 11) Astru de mărimea întîia — Frate mai mare.

VERTICAL: 1) Enorm — La mică înălțime. 2) Temerar prăbușit în mare — Mai puțin decît puțin. 3) Marea pușculiță (abr.) — Adunat într-un tot mare. 4, Minora lui „do major" — Mare cîntăreț) mare balerin. 5) Marea cu valuri (masc. pl.) — Major in extremis! 6) A face... copii — Denumire dată în evul mediu nobililor polonezi și marilor boieri români din Moldova. 7) De mică intensitate (fem.) — Echipă de fotbal iraniană. 8) Serie de mărimi, în ordine crescătoare — Cuiul cel mare. 9) Sîrme mici — Apă mare ... către mare. 10) Mărită în a doua etapă! — În mare grabă. 11) Lume măruntă — Măsoară marea (pl.).

Dicționar: MIJ.

ION CARAIMAN
București

O cursă nebună nebună nebună

Performanțele se obțin nu numai pe pistă, ci și la standuri, de către mecanici. Un aspect de la standul Renault: în 9 sec. se schimbă cele patru cauciucuri și se face alimentarea cu benzină.

13 martie 1983. În tribunele autodromului din Jacarepagua (30 de kilometri depărtare de Rio de Janeiro) au luat loc aproape o sută de mii de spectatori. Jos, pe pista încinsă de soare, 26 de mașini de formula 1 așteaptă semnalul de plecare în Marele Premiu al Braziliei. În prima casetă a grilei de start, finlandezul Keijo (zis Keke) Rosberg, campionul mondial „en titre", apasă ritmic pedala de accelerație a mașinii Williams și, din cînd în cînd, trage cu ochiul spre vecinul din dreapta, francezul Alain Prost, care stă impasibil la volanul automobilului Renault. În spate, un alt francez, Patrick Tambay (mașină Ferrari), împarte linia a doua a grilei cu brazilianul Nelson Piquet (Brabham). Următoarele rînduri sînt ocupate de Niki Lauda, Jacques Laffite, René Arnoux, Elio de Angelis...

Start! Cele 26 de mașini țîșnesc în lungul panglicii de asfalt lăsînd în urmă un nor albastru cu miros de cauciuc ars. Deși mașina Williams este echipată cu un motor Cosworth, aspirat, apărut la curse cu 16 ani în urmă, Rosberg se instalează în frunte și rămîne în această poziție, în ciuda atacurilor lui Piquet, al cărui automobil dispune de un motor de ultimă oră, BMW turbo, mult mai puternic.

Tribunele sînt în delir. Ele îi cer lui Piquet o victorie și acesta este hotărît să le-o dea, așa cum a făcut și la precedenta ediție a acestui Grand Prix. Se scurg 7 tururi, din totalul de 63, și iată-l pe brazilian efectuînd o depășire îndrăzneață, soldată cu o schimbare de lider. Rosberg rămîne în poziția a doua, dar nu pare să se împace cu această situație. El luptă să-și apere prestigiul de campion, dovedind că titlul cîștigat în 1982 n-a fost o simplă întîmplare, cum s-a scris în presa internațională.

Turul 35. Piquet continuă să se afle pe primul loc. Rosberg se ține de el ca o umbră, dar, deodată, unul din semnalizatoarele de la bordul mașinii Williams începe să clipească: nivelul benzinei a ajuns în zona de alarmă. Ca și alți piloți, Keke a plecat în cursă cu rezervorul umplut pe jumătate pentru a optimiza și în acest fel greutatea automobilului său. Frînă, abatere la dreapta, oprire la stand. Cu gesturi precise, mecanicii schimbă roțile mașinii și introduc benzină în rezervor. Costul operațiunii: 25 de secunde. *Very slow* (foarte încet), zice nemulțumit managerul Frank Williams, privindu-și cronometrul.

Keke acționează demarorul. Se aude un zumzet slab și la motor se declanșează un mic incendiu. Oamenii din serviciul de securitate al

pistei îndreaptă spre mașină jeturile de „zăpadă carbonică". Motorul dispare sub o plapumă de spumă și totul intră în ordine. Rosberg demarează împins de mecanici.

Turul 45. Neliniște la standul echipei Brabham. Piquet ar fi trebuit să oprească și el, încă de la jumătatea cursei, pentru același motiv pentru care oprise Rosberg. La dispoziția lui Bernie Ecclestone, managerul formației, unul din mecanici agită un panou pe care scrie *Quickly stop !* (oprire imediată). În turul următor, Piquet se abate spre boxe și oprește. „Toaleta" mașinii Brabham durează 17 secunde. Un timp bun, dar nu excelent. În celălalt sezon, recordul în materie a ajuns la 9 secunde. Piquet intră pe pistă fără a fi pierdut vreun tur. Rosberg este tot pe locul al doilea.

Ecclestone și inginerul Gordon Murray privesc anvelopele abia scoase de la mașina brazilianului. Pe unele locuri, banda de rulare e roasă pînă la pînze. Este vorba de o uzură normală. În cursele de formula 1 se utilizează anvelope extrem de aderente, confecționate dintr-un cauciuc moale, care rezistă la un parcurs de numai 120—130 de kilometri. De aici vitezele foarte mari care se obțin, mai ales vitezele din curbe, și tot de aici nevoia „haltelor de ajustare" din timpul cursei.

Turul 63. Piquet trece linia de sosire ca învingător. Rosberg se clasează pe locul secund, obținînd un rezultat remarcabil cu un motor fără supraalimentare. Piquet, pilotul de 30 de ani, care și-a început cariera sportivă ca tenisman de performanță, este purtat pe brațe de înflăcărații săi suporteri. La Jacarepagua și apoi la Rio euforia succesului nu se stinge decît după miezul nopții.

Retras în camera sa de hotel, Rosberg se luptă cu amărăciunea și revolta. În cursul serii, la cîteva ore după ce l-au urcat pe podium, oficialii concursului au anunțat presa că l-au exclus pe finlandez din clasament. Din ce motiv? Pentru că după oprirea la stand, Keke a plecat împins de mecanicii săi, lucru interzis de regulament. Prima etapă a celei de a 34-a ediții a campionatului mondial de formula 1 se încheie, ca de obicei, cu bucuriile, cu necazurile și cu paradoxurile sale.

La două săptămîni după Jacarepagua, „circul formulei 1" se mută la Long Beach, în S.U.A. Apoi, în luna următoare, piloții, mecanicii, managerii, mașinile poposesc pe platoul Le Castelet, din Franța. Urmează Imola, în Republica San Marino, apoi Monaco, Spa, Montreal, Silverstone, Hockenheim, Monza... În 8 luni, din martie pînă în octombrie, „scenariul" de la Jacarepagua se repetă, în linii generale, de 15 ori, îmbogățindu-se, totodată, cu întîmplări și fapte inedite.

La Long Beach, motoarele Cosworth le înving pe cele cu turbo-compresor, ocupînd primele două locuri prin echipierii formației Mc Laren: John Watson și Niki Lauda. La urmă, în culmea bucuriei, patronul Ron Dennis declară ziariștilor că întreținerea în campionatul mondial a echipei sale îl costă într-un sezon în jur de 60 de milioane de dolari. Ziariștii îl întreabă: de unde are el, un simplu artizan, o asemenea sumă? Răspuns: în principal de la firma de țigări Marlboro, care-și asigură prin mașinile McLaren o publicitate mondială.

Monaco, 15 mai. Rosberg este din nou la ordinea zilei. În timpul startului, deasupra Coastei de Azur plutesc nori amenințători și toată lumea se „încalță" cu anvelope *rain* (ploaie). Doar Rosberg face excepție echipîndu-și mașina cu *slick*-uri (anvelope cu banda de rulare lisă). Ploaia se abate foarte puțin asupra circuitului, după care încetează. Piloții se văd obligați să oprească la standuri pentru a-și schimba roțile. Numai Rosberg își continuă cursa și învinge. Este penultima victorie a unui motor Cosworth în cursele anului 1983, ultima reve-

Nelson Piquet, campionul mondial. În dreapta : instantaneu din Marele Premiu al Olandei.

...Vatson și Niki Lauda. ...ă, în culmea bucuriei, ...ul Ron Dennis declară ...lor că întreținerea în ...natul mondial a echi... îl costă într-un sezon ...de 60 de milioane de ... Ziariștii îl întreabă: ...de are el, un simplu ..., o asemenea sumă? ...s: în principal de la ... de țigări Marlboro, ... asigură prin mașinile ...en o publicitate mon...

...aco, 15 mai. Rosberg ...n nou la ordinea zilei. ...pul startului, deasu...pastei de Azur plutesc ...amenințători și toată ... se „încalță" cu anve...*zia* (ploaie). Doar Ros... face excepție echipîn... mașina cu *slick*-uri ...ope cu banda de rulare ... Ploaia se abate foarte ...asupra circuitului, după ...încetează. Piloții se văd ...ți să oprească la stan... pentru a-și schimba ... Numai Rosberg își ...nuă cursa și învinge. ... penultima victorie a ...motor Cosworth în curse...ului 1983, ultima reve-

nindu-i lui Michele Alboreto (Tyrrell), cu trei săptămîni mai tîrziu, în Marele Premiu de la Detroit.

Partea a doua a campionatului intră definitiv sub stăpînirea mașinilor cu motoare turbo și, în ajunul ultimei confruntări, doi piloți mai rămîn în cursa pentru titlul mondial: Alain Prost și Nelson Piquet, despărțiți prin numai două puncte în clasamentul provizoriu al competiției. Atmosfera este foarte încordată și cel mai bine o suportă Piquet, care se antrenează cu sîrg, urmărește filme cu cow-boy la magnetoscop și noaptea doarme buștean. Prost, în schimb, este frămîntat de o mie de gînduri sumbre.

Autodromul din Kyalami (22 km nord de Johannesburg), sîmbătă 15 octombrie. După semnalul de start, Piquet ia conducerea cursei, protejat de colegul său de echipă Ricardo Patrese. Motoarele BMW turbo (4 cilindri în linie, 600 C.P.) funcționează ireproșabil, iar mașinile Brabham, proiectate de Gordon Murray, se comportă excelent. Bernie Ecclestone, un omuleț iute ca argintul viu, care și-a făcut un nume în lumea curselor, nu atît prin echipa sa, cît mai ales prin aranjamentele bănești legate de campionatul mondial, pare pe deplin mulțumit. Și, de bună seamă, aceleași sentimente le trăiesc, în fața televizoarelor și stăpînii firmei de brînzeturi Parmalat, cea care finanțează formația Brabham.

Nelson Piquet pilotează în forță și uneori se informează asupra poziției lui Prost privind în oglinda retrovizoare. La viraje, îl repereză perfect: se găsește mai în urmă, pe locurile patru sau cinci.

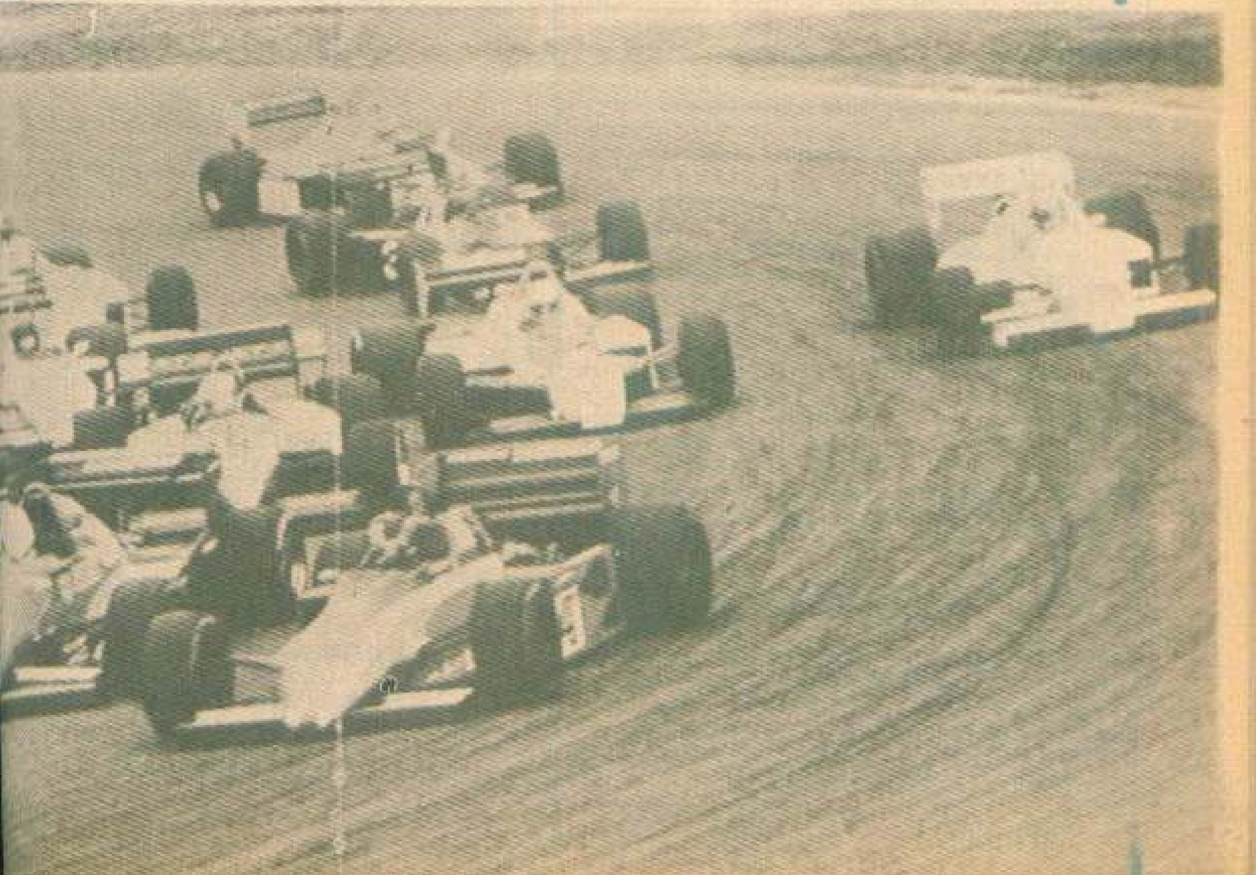
Turul 36. Cînd trece prin fața boxelor, brazilianului i se pare, pentru o fracțiune de secundă, că este prada unei halucinații. Un mecanic îi arată panoul pe care scrie *Prost out!* Piquet ridică o mînă de pe volan și o flutură în aer. A devenit campion mondial!... Dar se reculege imediat, amintindu-și că manșa încă nu s-a încheiat și, pînă la sfîrșitul ei, multe se mai pot întîmpla. Ca să reducă riscurile, își temperează ritmul de mers, lăsîndu-se depășit de Patrese și de Andrea de Cesaris. Pentru a deveni campion îi este suficient să sosească în această cursă chiar și pe locul patru.

Ultimul tur. Piquet trece linia de sosire în poziția a treia, după Patrese și de Cesaris, devenind pentru a doua oară campion mondial. Primul titlu l-a obținut în 1981, tot cu o mașină Brabham și tot în urma unei manșe finale decisive, desfășurată la Las Vegas, unde l-a învins pe argentinianul Carlos Reutemann.

Trist, cu fața palidă, Alain Prost părăsește pista de la Kyalami, pronunțînd în fața ziariștilor doar aceste cîteva fraze: „Niciodată, noi, francezii, n-am fost mai aproape ca acum de un titlu ce-l așteptăm de 33 de ani. Am pierdut și-mi pare rău. Motorul Renault turbo m-a trădat". Peste aceste cuvinte, care sună grav în liniștea de după vacarmul cursei, cade încet și definitiv cortina celei de a 34-a ediții a campionatului mondial de formula 1.

DUMITRU LAZĂR

CINE A DESCOPERIT cu adevărat POLUL NORD?

Sfîrşitul secolului 19 şi începutul celui următor au însemnat o perioadă de boom a încercărilor de a ajunge la Polul Nord. Tentativele au dat însă greş una după alta. Nici măcar marele Fridtjof Nansen n-a ajuns la Pol, ci a atins doar 86 de grade şi 14 minute latitudine nordică. Iată însă că, spre sfîrşitul primei decade a secolului 20, doi americani au anunţat aproape simultan că au cucerit Polul Nord. Este vorba de Frederic Cook (a nu se confunda cu navigatorul şi exploratorul britanic James Cook, realizatorul unor călătorii în jurul lumii, care a trăit în secolul al 18-lea), medic de profesie, şi de Robert Piri, amiral, amîndoi însă pasionaţi exploratori polari. Disputa, netranşată încă, nici măcar postum, în favoarea vreunuia din ei, a fost recent reactualizată de mai multe ziare şi reviste, dat fiind că anul 1983 ar putea să marcheze 75 de ani de cînd primul om a ajuns la Polul Nord, în cazul în care întîietatea îi va fi recunoscută lui Cook, sau numai 74 de ani, dacă în frunte rămîne Piri.

Naşterea disputei

În septembrie 1909, întorcîndu-se dintr-o lungă expediţie arctică, Cook a declarat lumii că, 18 luni mai înainte, în aprilie 1908, el atinsese Polul Nord. Dar la numai 5 zile după aceea a sosit comunicatul din partea lui Piri: Polul Nord fusese atins de el în aprilie 1909! Aflînd că Cook afirmase că l-ar fi devansat cu un an, Piri l-a făcut mincinos. Aşa a început această dispută, probabil cea mai amplă din întreaga istorie a cuceririi Arcticei. La ea au participat nu numai exploratori şi cercetători, ci şi oameni politici, presa, cercuri largi ale opiniei publice de pe ambele maluri ale Atlanticului. Participînd la reactualizarea disputei, publicaţia canadiană, „Globe and Mail" şi-a propus, pe baza faptelor cunoscute şi a numeroase materiale de arhivă, să stabilească de partea cui este, de fapt, dreptatea.

Protagoniştii în acţiune

Dacă e să judecăm cine ar fi mai în măsură să apară drept primul descoperitor al Polului Nord, scrie revista amintită, acesta ar fi Robert Edwin Piri. El şi-a consacrat acestei acţiuni 20 de ani din viaţă, a organizat opt expediţii în Arctica (una din ele a durat patru ani) şi a petrecut acolo nouă ierni. După propriile-i afirmaţii, scopul şi l-ar fi atins în timpul ultimei expediţii, cînd era în vîrstă de 52 de ani.

În timpul ultimei lui expediţii, Piri a petrecut o iarnă la extremitatea nordică a insulei Ellesmere la bordul vasului „Roosevelt", iar în februarie 1909 a plecat de la Capul Columbia spre Pol, de care îl despărţeau 760 kilometri de gheţuri ale Oceanului Îngheţat de Nord. La expediţie au luat parte 24 de persoane, care dispuneau de 19 sănii şi de 133 de cîini. Acţiunea era organizată după modelul operaţiunilor militare. Drumul îl deschidea Robert Bartellet, căpitanul de pe „Roosevelt", iar grupul lui Piri venea din urmă, cruţîndu-şi forţele pentru asaltul final. Una după alta grupele de sprijin s-au întors la bază. În sfîrşit, amiralul a rămas singur cu un servitor negru şi cu patru eschimoşi. Într-o asemenea componenţă, grupul ar fi atins, după propriile afirmaţii ale lui Piri, Polul Nord la 6 aprilie 1909.

Cook a petrecut împreună cu amiralul iarna 1891/1892 în nordul Groenlandei şi a produs asupra lui Piri o impresie foarte bună prin îndeplinirea exemplară a îndatoririlor sale de medic şi etnograf. În 1907, Cook a convins pe unul din prietenii lui bogaţi să-i finanţeze o expediţie secretă la Polul Nord. Ajungînd la Tule, în Groenlanda, el şi-a condus în februarie 1908 grupul către extremitatea nordică a insulei Axel Heiberg. La 18 martie 1908, doctorul Cook şi-a redus grupul, păstrînd alături de sine doar doi eschimoşi. El avea două sănii şi 26 de cîini. Aşa s-a îndreptat Cook spre Pol, de care îl despărţeau 960 de kilometri de gheţuri. El i-a parcurs în 35 de zile şi a afirmat că şi-a atins obiectivul la 21 aprilie 1908. Pentru întoarcerea în Groenlanda i-au trebuit 12 luni — pînă în primăvara lui 1909. Instrumentele de navigaţie şi jurnalul au fost, pentru o mai mare siguranţă, lăsate în apropiere de Tule, de unde Cook intenţiona să le aducă în cele din urmă în Statele Unite.

Ghinionul doctorului

Între timp Cook, care s-a aflat în Danemarca în centrul atenţiei, s-a întors în Statele Unite, unde imediat s-a şi pomenit sub tirul criticii din partea membrilor influ-

enți ai Clubului arctic Piri. I se cereau dovezi, iar în această calitate puteau sluji doar însemnările și instrumentele lăsate în Groenlanda. Dar curînd, spre marea lui groază, Cook avea să afle că instrumentele și jurnalul n-au fost aduse, după cum se stabilise, în Statele Unite, ci au fost îngropate într-o ascunzătoare nu departe de Tule. În cele din urmă aceste dovezi n-au mai fost găsite. Savanții de la Universitatea din Copenhaga, cărora Cook le-a prezentat o dare de seamă asupra călătoriei sale, au considerat datele respective ca insuficiente pentru confirmarea priorității lui. Ca urmare, presa și opinia publică l-au părăsit pe Cook. Pe măsură ce șansele doctorului se diminuau, poziția lui Piri se întărea. Acesta a prezentat însemnările și instrumentele lui comitetului Societății naționale de geografie, care a dat o încheiere în favoarea sa. În urma acesteia, amiralul a fost recunoscut în întreaga lume ca primul descoperitor al Polului Nord. 12 țări i-au conferit decorații. Partizanii amiralului au acționat în cadrul Congresului și au obținut ca acesta să adopte un proiect de lege special care certifică faptul că Piri a ajuns într-adevăr la Polul Nord. Ca și cum existența sau inexistența unui fapt științific ar putea fi stabilită pe cale juridică.

Întorsătura în favoarea lui Cook

Pînă la sfîrșitul vieții sale doctorul Cook a rămas discreditat, iar numele lui nici nu mai era menționat în legătură cu descoperirea Polului Nord. În ultima vreme însă specialiștii în Arctica au început să se refere la afirmațiile lui cu o încredere crescîndă. Adevărul este că multe din fenomenele descrise pentru prima oară de Cook în darea lui de seamă asupra expediției polare din 1908 au fost confirmate ca rezultat al cercetărilor contemporane asupra ghețurilor, inclusiv prin fotografierile și filmările făcute din avion sau cu ajutorul sateliților. Așa, de pildă, doctorul Cook a descris și a fotografiat o masă înaltă de gheață stratificată în perimetrul grosimii gheții polare. El n-a știut că descoperise una din „insulele de gheață" din apropiere de marea insulă Ellesmere. După cum au arătat imaginile foto aeriene, aceste insule se rotesc încet în sensul acelor de la ceasornic tocmai în zona pe care a parcurs-o doctorul Cook în drumul lui spre Pol. În afară de aceasta, în timpul cînd doctorul Cook își făcea călătoria, nimeni nu văzuse încă regiunile din vecinătatea Polului. Cook a descris Polul Nord ca pe un loc unde în genere nu este pămînt, ci doar banchize în continuă mișcare. Astăzi se știe cu precizie că această descriere simplă și curajoasă pentru vremea aceea corespunde realității. Urmîndu-și itinerarul, lui Cook i-a atras atenția deriva unei banchize polare în partea de răsărit. Pe atunci încă nu se știa că în zona pe unde trecea drumul lui Cook banchiza polară deriva spre apus. În consecință, banchiza l-a dus la 150 de kilometri la apus de locul unde el presupunea că va întîlni uscatul. În felul acesta, el a descifrat întîmplător un fenomen oceanografic numit astăzi „deriva spre apus a ghețurilor".

Deși confirmarea acestor fenomene și a altora, descrise pentru prima dată de doctorul Cook, nu dovedește pe deplin dreptatea lui, mulți savanți consideră că toate acestea sînt probe serioase în favoarea priorității doctorului în descoperirea Polului Nord. În străduințele unor prieteni și susținători ai lui Cook este vizibilă nu atît năzuința de a restabili adevărul istoric, cît dorința de a înlătura nedreptatea ce i s-a făcut în Statele Unite. Astfel, membrii societății „Doctor Frederic Cook" din Statul New York afirmă că el a fost victima „vînătorii de vrăjitoare", și acest lucru a făcut imposibilă examinarea imparțială. În timpul vieții exploratorului, a pretențiilor acestuia la cucerirea Polului. Societatea încearcă să obțină o recunoaștere oficială a meritelor științifice ale doctorului Cook. Între altele, membrii societății au organizat, în una din sălile Muzeului de Istorie a comitatului Sullivan din Harleyvile, o expoziție permanentă închinată celui nedreptățit.

Concomitent cu creșterea sprijinului acordat lui Cook în disputa sa postumă cu Piri, se aud tot mai des critici la adresa acestuia din urmă. Una din cele mai recente și mai demne de luat în considerare din aceste luări de poziție critice a fost cercetarea amănunțită făcută de Denis Rolins. Acest astronom și fizician a studiat atent toate datele publicate de Robert Piri și a ajuns la concluzia că, de fapt, amiralul nici n-a ajuns la Polul Nord. Rolins consideră drept cele mai puternice argumente împotriva lui Piri propria recunoaștere a amiralului că el a străbătut drumul spre Pol și înapoi pe o banchiză în derivă, netinînd cont de devierea magnetică (diferența între Nordul adevărat și Nordul magnetic). La fel de puternic este, ca argument împotriva amiralului, și faptul că acesta n-a efectuat, pentru determinarea poziției, observații astronomice, fără de care calculele sale sînt fatalmente cu totul inexacte. Rolins refuză să dea crezare și distanțelor foarte mari pe care, chipurile, le-ar fi parcurs zilnic Piri în drumul său spre Pol și înapoi. Asemenea distanțe n-a izbutit să parcurgă nici o altă expediție polară.

Și cu toate că, după cum am mai subliniat, disputa nu este încă închisă, este limpede că lucrurile evoluează în favoarea lui Cook. Nu puțini dintre susținătorii acestuia s-au gîndit la o expediție pentru căutarea jurnalului și instrumentelor doctorului. O astfel de expediție ar avea însă și mai puțini sorți de izbîndă decît cea organizată cu aproape două decenii în urmă pentru găsirea brațelor statuii lui Venus de Milo. De aceea tot analiza științifică a celui mai mic amănunt cunoscut — fără a exclude cu totul și descoperirea unor date noi — poate să ducă, în sfîrșit, la curmarea unei dispute care durează de trei sferturi de veac.

ION D. GOIA

. ANDO

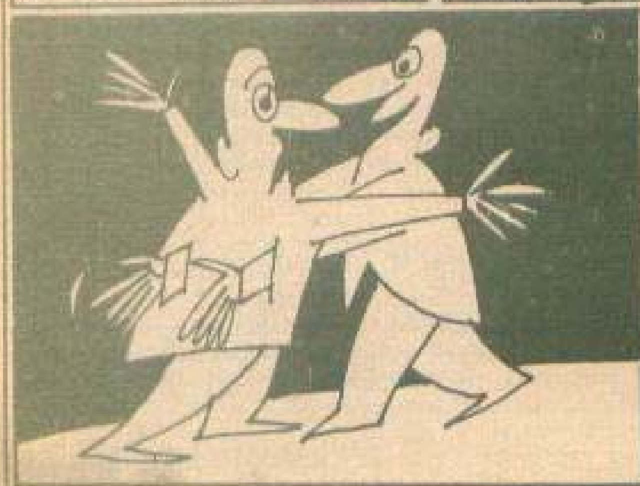

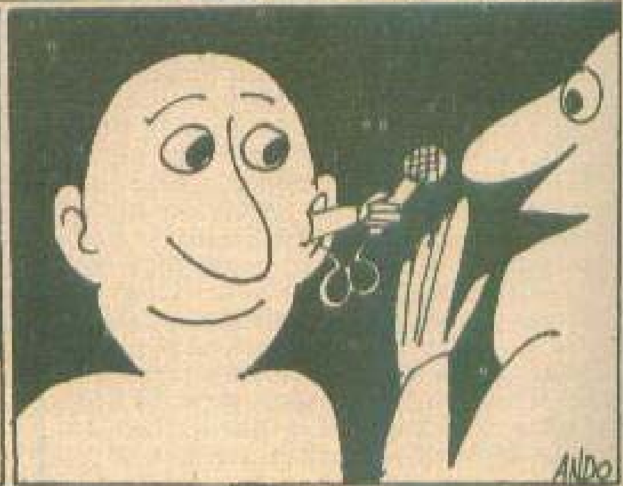

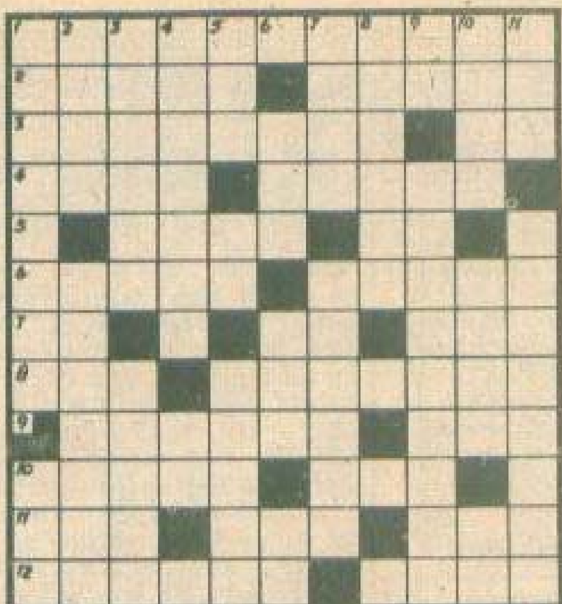

CURAJ

ORIZONTAL: 1) Titan al dramaturgiei universale (1564—1616) căruia îi aparține cugetarea-paradox: *Partea cea mai bună a curajului e prudența.* **2)** Cel mai mare poet epic antic grec, care în Cîntul XI din Iliada exclamă: *Cine-i viteaz la război, se cade să stea vitejește / Să se tot lupte, nu-i pasă de moare ori bate pe alții* — Istoric și scriitor român (n. 1908) care afirmă că *Eroul este omul unui ideal înalt, al unei cauze sublime.* **3)** Unul dintre cei mai de seamă lirici ai literaturii universale (1850—1889), care constata: *Cel mai mare păcat al oamenilor este frica, spaima de a privi în față și a recunoaște adevărul* — Net! **4)** *Un bun soldat își păzește bine viața, fiindcă numai acela care trăiește poate să lupte,* spune acest scriitor progresist german (n. 1889) — Sentiment pe care-l învingi mai ușor *mergînd în așteptarea pericolului, decît așteptîndu-l pe loc,* s-ar putea spune parafrazîndu-l pe Suvorov. **5)** Curaj în jocul nostru — Zeu strălucitor... în plin curaj! **6)** Stăpînită de dorințe arzătoare — Încovoiați. **7)** Nicolae Labiș — Prinse-n temă! — Simbol fals al înaintării... cu spatele. **8)** Dromaderul ținut ... în spinare! — Cunoscut dramaturg francez (n. 1910) care constata că numai viața face o verificare ... tematică, fiindcă *Pînă nu i-a sunat ceasul, nimeni nu-și cunoaște curajul.* **9)** *Viteaz este acela care supune lumea, dar mai viteaz este acela care se învinge pe sine* remarcă acest filozof iluminist și scriitor german (1744—1803) — Animale utile în luptele de altădată. **10)** Prilej de verificare tematică ... — ... la o adică. **11)** Pierdere în eter! — Un luptător de categoria grea prins în ... cursă! — A avea gînduri rele. **12)** Vestit tenor italian (1875—1921) căruia îi aparține reflecția: *Talentul propriu zis al unui artist se manifestă prin capacitatea acestuia de a-și descoperi și înțelege propriile greșeli și în special prin curajul său de a le recunoaște existența* — De multe ori rezultatul unei lupte... la grămadă.

VERTICAL: 1) General american (1820—1891), unul dintre conducătorii armatei Nordului în timpul Războiului Civil din SUA; a efectuat celebrul „marș spre mare" (1864), obținînd victorii importante împotriva sudiștilor — *Nu-i, pentru lași o insultă: / Nici curajul nu-i ajută,* constata acest scriitor polonez (n. 1906). **2)** Localitate în S.U.A. — Poet român (1858—1919), autor al cunoscutului vers: *Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei* („Din prag"). **3)** Verb conjugat în căutarea timpului pierdut — Semn de recunoaștere. **4)** Președinte al SUA (1960—1963) care sintetizează astfel principalul imperativ al coexistenței pașnice: *Să nu negociem niciodată din teamă. Dar să nu ne temem niciodată să negociem* — Radu Turai. **5)** Trepte din istoria pămîntului — La urma urmei! ... — ... e ceva în plus. **6)** A nu face nimic — Viteaz maior român, căzut eroic în luptele de la Rahova (1837—1877) — În fruntea roșiorilor! **7)** Deziderat major al omenirii sfîșiată de războaie, a cărui împlinire presupune o luptă necurmată care are și ea nevoie de eroi — Adjectiv plin de dragoste. **8)** Poet francez (1895—1952), membru al Rezistenței și militant pentru pace, autor al volumului „Poeme pentru pace". **9)** Acum! — Comandant al armatei bizantine din provinciile asiatice (577) și împărat al Bizanțului (582—602) care zugrăvea astfel calitățile necesare funcției de comandă: *Conducătorul prea temut de supuși și cel prea îngăduitor sînt nepotriviți pentru oaste: teama naște ură, iar îngăduința prea mare duce la neascultare. Cel mai bun lucru e să alegem calea de mijloc.* **10)** Amintiri din război (sing.) — Încăpere mare — Reniu. **11)** Răsărit — General român (1878—?) care constata: *Orice operațiune de război, cît de bine gîndită și pregătită ar fi, își are riscurile ei; nicăieri ca în conducerea operațiunilor nu se aplică mai bine dictonul că numai cine riscă, poate cîștiga.*

MIRCEA GUJA
București

Ghicitori mai mici
Făcute-s pentru cei mici

Stă prin grădini, nu-i grădinar,
De strigi la el, n-are habar ;
Are cornițe, nu împunge,
Merge încet, departe-ajunge...
(6 litere)

Are ace, dar nu coase,
Prinde gîze vii, gustoase...
E ghem, nu-i bun la țesut,
Ei, acum ați priceput ?
(7 litere)

Zboară mult, pasăre nu-i,
Nu umblă de fel hai-hui,
Bălăioara harnică
Cu noi tare-i darnică...
(6 litere)

MIRCEA IORDACHE

DEZLEGARI : Melcul, Ariciul, Albina